

Interreg

Greece-Bulgaria

ACCESS FOR ALL

European Regional Development Fund

COVER PAGE

1	Code and title of the deliverable	<p>Deliverable 5.1.2 Data base with documents, legislation, information about social entrepreneurship</p> <p>Data base for social entrepreneurship - development of documents, research on legislation, information about social entrepreneurship, existing social entrepreneurship in Krumovgrad municipality</p>
2	Name(s) of the PB(s) responsible for the deliverable	<p>Krumovgrad Municipality (LB)</p>
3	Text referring to the funding sources	<p>The Project is co-funded by the European Regional Development Fund (ERDF) and by national funds of the countries participating in the Cooperation Programme Interreg V-A "Greece-Bulgaria 2014-2020" .</p>
4	Disclaimer	<p>The contents of the document are sole responsibility of the Krumovgrad Municipality and can in no way be taken to reflect the views of the European Union, the participating countries the Managing Authority and the Joint Secretariat.</p>
5	Link to the project website	<p>www.access4allgr-bg.eu</p>

Interreg

Greece-Bulgaria

ACCESS FOR ALL

European Regional Development Fund

База данни за социално предприемачество

Проект "Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество"

Общество

Подкрепа за социални уязвими групи и обществото в най-широк смисъл

Икономически и социални цели в едно

Генериране на приходи
Постигане на социален ефект

Партньорство

Оказване на благотворно социално влияние
Предоставя социални услуги на уязвими групи

Социална иновация

Социалните цели са причини за търговската дейност
Укрепване на социалния ред

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: "Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество", (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № B2.9c.10/31.08.2017,. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A "Гърция-България 2014-2020". Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Кривопаланка и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат"

This document has been created within the framework of the Integrated approach for social inclusion in BG – GR region by supporting employability and by developing social entrepreneurshipProject (ACCESS FOR ALL), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.9c.10/31.08.2017. The Project is co funded by the European Regional Development Fund and by national funds of the countries participating in the Interreg V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" Cooperation Programme. The contents of the document are sole responsibility of Krumovgrad Municipality and can in no way be taken to reflect the views of the European Union, the participating countries the Managing Authority and the Joint Secretariat".

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“
Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)
Договор № В2.9с.10/31.08.2017

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ	4
DATA BASE FOR SOCIAL ENTREPRENEURSHIP. ABSTRACT.	6
I. АНАЛИЗ НА СРЕДАТА ЗА РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНОТО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО И ДОБРИ ПРАКТИКИ В БЪЛГАРИЯ.....	7
1. Анализ на средата за развитие на социално предприемачество в България.....	7
1.1. Преглед на стратегическите документи, имащи отношение към средата за развитие на социално предприемачество в България	9
1.1.1. Документи на европейско ниво	9
1.1.2. Документи на национално ниво	11
1.2. Преглед на развитието на социалното предприемачество и средата в България. Актуална ситуация	16
1.2.2. Анализ на актуална ситуация на социалните предприятия и средата у нас	19
1.2.2.1. Нефинансови предприятия, самоопределили се като социални предприятия	24
1.2.2.2. Предприятия с нестопанска цел, самоопределили се като социални предприятия	29
1.3. Идентифицирани проблеми в средата за развитие на социалното предприемачество в България.....	33
Политики за социално предприемачество.....	34
Нормативна база.....	34
Подходящо финансиране	35
Ресурси за стартиране на предприемаческата идея.....	35
Проектен модел при осъществяване на дейността	36
Административен и управленски капацитет	36
2. Добри практики в областта на социалното предприемачество в България	36
2.1. Добрите практики в социални предприятия.....	37
2.2. Примери за програми, инициативи и организации, подпомагащи работата на социалните предприятия в България.....	43

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № В2.9с.10/31.08.2017,. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Кривопалово и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

II. ПРОУЧВАНЕ НА ПРИЛОЖИМОТО ЗА СОЦИАЛНОТО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО В БЪЛГАРИЯ И ИДЕНТИФИЦИРАНЕ НА СПИСЪК С АКТУАЛНИТЕ НОРМАТИВНИ АКТОВЕ	48
1. Предприятие	49
2. Социална и солидарна икономика в България. Концепция и перспективи	55
3. Определение на социално предприятие	63
4. Типове правно-организационни форми на социално предприятие в България	65
4.1. Юридическо лице с нестопанска цел (ЮЛНЦ)	66
4.2. Търговско дружество	68
4.3. Специализирани предприятия и кооперации на хора с увреждания	69
4.4. Данъчни и други преференции, които имат отношение към дейността на социалните предприятия	70
5. Услуги и дейности, извършвани от социални предприятия	73
5.1. Доставчици на социални услуги (ЗСП, ППЗСП)	75
5.2. Специализирани предприятия на хора с увреждания (ЗИХУ)	77
5.3. Социални предприятия, предоставящи здравни услуги (Закон за лечебните заведения)	78
5.4. Обучения и образователни услуги, предоставяни от социални предприятия (Закон за народната просвета, Закон за висшето образование, Закон за професионалното образование и обучение)	79
5.5. Социални предприятия в сферата на производството	80
6. Нормативна база за развитие на дейности, които имат своето съотнасяне към социалното предприемачество и социалните предприятия и имащи отношение към лицата в уязвимо социално положение, разпоредбите свързани с насърчаване на заетостта им, подобряването на жизненото им равнище и подпомагането на тяхното включване в обществото (списък с актуалните нормативни актове)	80
6.1. Списък с нормативни актове, които имат своето съотнасяне към социалното предприемачество и социалните предприятия	81
6.2. Списък с актуални нормативни актове, имащи отношение към лицата в уязвимо социално положение, разпоредбите свързани с насърчаване на заетостта им, подобряването на жизненото им равнище и подпомагането на тяхното включване в обществото	88

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № В2.9с.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

III. ИДЕНТИФИЦИРАНЕ НА СОЦИАЛНИТЕ ПРЕДПРИЕМАЧИ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА КРУМОВГРАД	97
1. Проекти за социално предприемачество, реализирани на територията на област Кърджали	98
2. Социално предприемачество на територията на община Крумовград	100
2.1. Проекти на Община Крумовград	101
2.2. Предоставяни социални услуги в Община Крумовград	103
3. Профил на потенциални социални предприемачи на територията на община Крумовград и потенциали за развитие	105
3.1. Профил на икономиката в региона и общината и потенциали за разкриване на социални предприятия	105
3.2. Профил на социалното предприятие	110
ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ	111

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № B2.9c.10/31.08.2017

ВЪВЕДЕНИЕ

Социалното предприятие е уникална форма на социално предприемачество, позволяваща обединяването на икономически и социални цели в едно, което позволява провеждане на ефективна социална политика и осигурява подкрепа за социално уязвимите групи на обществото в най-широк смисъл.

Социалното предприемачество е добре познато понятие в повечето европейски страни и в САЩ. Социалните предприятия в тези държави осъществяват значим дял от дейностите в социалната сфера, като съчетават генерирането на приходи от извършването на стопанска дейност и постигането на определен социален ефект.

Всъщност социалното предприятие — участник в социалната икономика, представлява предприятие, чиято основна цел е по-скоро оказването на благотворно социално влияние, отколкото реализирането на печалба за собствениците или за партньорите. То работи на пазара като доставя стоки и услуги по предприемачески и иновативен начин и използва ревизираната печалба основно за социални цели. То е обект на отговорно и прозрачно управление особено чрез обвързване на своите служители, клиенти и заинтересовани страни с икономическата му дейност.¹

Под „социално предприятие“ също така се разбира предприятия:

- за които социалните цели или обществения интерес е причина за търговската им дейност, която често е под формата социална иновация
- чиито печалби основно се реинвестират за осъществяването на тези социални цели
- чиято организация или система на собственост отразява мисията, опираща се на демократични или миротворчески принципи или на идеята за социална справедливост

Може също така да става въпрос за:

- предприятия, които предоставят социални услуги и/или стоки и услуги, предназначени за уязвими потребители (достъп до жилище или до грижи, помощ за възрастни хора или инвалиди, приобщаване на рискови групи, грижи за деца, достъп до работа, образование, справяне със зависимост...); и/или
- предприятия, чийто начин на производство на стоки или предоставяне на услуги има за цел укрепване на социалния ред (социална и професионална интеграция чрез достъп до работа на лица в неравностойно положение, особено поради ниска квалификация или социални или професионални проблеми, които са

¹ Съобщение на ЕК до ЕП, Съвета, Икономическия и социалния комитет и комитета на регионите – Инициатива за социално предприемачество, Брюксел 25.10.2011 COM(2011) 628 окончателен

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № B2.9c.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № B2.9c.10/31.08.2017

причина за изолация или маргинализация), но чиято дейност може да обхваща стоки или услуги, различни от социалните.

В социалната икономика на ЕС са ангажирани над 11 млн. души, което представлява 6 % от общия брой на заетите. Тя обединява субекти със специален правен статут (кооперативи, фондации, асоциации, взаимоспомагателни фондове), голяма част от които са също така и социални предприятия, или с оглед на посочените по-горе характеристики - социални предприятия под формата на частни дружества или традиционни акционерни дружества. Специалните правни статuti в сектора на социалната икономика по-конкретно са пригодени към социалните предприятия, тъй като техният начин на управление благоприятства участието и установяването.

Потенциалът за растеж и разпространение на модела на социалните предприятия все още е недостатъчно оползотворен. Те са изправени пред пречки, най-често същите като всяко малко или средно предприятие. Също така пред тях стоят и специфични предизвикателства като намирането на финансиране, ниската степен на признаване, регулаторната среда на европейско и национално равнище и др.

Основната цел на настоящия документ е разработването на база данни за социално предприемачество, необходима на Община Крумовград в изпълнението на проект “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL), Договор № B2.9c.10/31.08.2017. Общата цел на проекта е да допринесе за разширяване на социалното предприемачество в трансграничния регион България-Гърция чрез осигуряване на подкрепа за социалното приобщаване на уязвимите групи и чрез създаване на общ инструмент за насърчаване на социалното предприемачество. Базата данни ще подпомогне постигането на специфичните цели на проекта: предоставяне на допълнителна възможност на професионално и финансово затруднените уязвими групи да навлязат на пазара на труда чрез развиване на умения за социално предприемачество; Изграждане на капацитет за предоставяне на услуги за временно жилищно настаняване и за развитие на социалното предприемачество в региона чрез обучение на експерти; насърчаване на социалното предприемачество чрез създаване на 2 офиса в трансграничния регион; популяризиране на политиката на ЕС за предоставяне на социални услуги и развитие на социалното предприемачество чрез планирани информационни инструменти.

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № B2.9c.10/31.08.2017

DATA BASE FOR SOCIAL ENTREPRENEURSHIP. ABSTRACT.

This document is a set of information regarding the social entrepreneurship, which includes development of analysis, research on legislation, information about social entrepreneurship, existing social entrepreneurship in Krumovgrad municipality, etc.

The main purpose of the document is the elaboration of a database on social entrepreneurship in connection with a project of the Municipality of Krumovgrad - Integrated approach for social inclusion in BG – GR region by supporting employability and by developing social entrepreneurship Project (ACCESS FOR ALL), financed under the INTERREG V-A Cooperation Program "Greece-Bulgaria 2014-2020", Subsidy Contract No B2.9c.10/31.08.2017.

The overall goal of the project is to contribute to the expansion of social entrepreneurship in the Bulgaria-Greece trans-border region by providing support for the social acquisition of development groups and through the creation of a common instrument for the success of social entrepreneurship.

The data base will help achieve the specific objectives of the project: to provide housing opportunity & services of everyday life for people in need in Krumovgrad through establishment & functioning of a Center for temporary housing in Krumovgrad for 21 beneficiaries; to provide supplementary opportunity to professionally & financially challenged & to vulnerable groups to enter the labour market through developing social entrepreneurship skills; to build capacity for provision of services for temporary housing & for social entrepreneurship development in the region through training of experts; to promote EU policy for social services provision & for social entrepreneurship development through planned information tools.

Direct project effects consist in expanding social entrepreneurship in the CB area and relate to result indicators of the Programme through: the development of new social enterprise - 1 enterprise in Krumovgrad for Center for temporary housing measured both in physical and institutional establishment & capacity building; increased employment in social enterprises through the newly opened jobs in the Center; increased delivery of social services to communities in CB areas with poor socio-economic indicators; increased capacity in social entrepreneurship; increase promotion of social entrepreneurship through developed and established 2 office for support of social entrepreneurship in the CB region (1 in Krumovgrad & 1 in Topeiros); established CB social entrepreneurship network.

In this regard, it is extremely important to lay the foundations with this document regarding the information about social entrepreneurship in Bulgaria, its state and opportunities for development.

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № B2.9c.10/31.08.2017,. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Кrumovgrad и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № B2.9c.10/31.08.2017

I. АНАЛИЗ НА СРЕДАТА ЗА РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНОТО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО И ДОБРИ ПРАКТИКИ В БЪЛГАРИЯ

1. Анализ на средата за развитие на социално предприемачество в България

Средата за развитие на социалното предприемачество в България е изцяло обусловена от икономическия и културен контекст. Още в началото на настоящия анализ трябва да бъде изведено, че темата за социално предприемачество като теория и практика в България е сравнително нова. Налице е неразбиране от страна на обществото, както и от държавните и административни органи по отношение на данъчното и законодателно регулиране. Редица проучвания извеждат схващането у обществото, че социалното предприемачество е вид трудоустрояване на социално-незащитени групи в търговски предприятия. От законодателна гледна точка сам по себе си Закона за юридическите лица с нестопанска цел, макар и позволяващ извършване на стопанска дейност от неправителствените организации, не е достатъчен за стимулирането на подобни инициативи. От една страна липсата на изрично упоменаване на категорията социално предприятие води до ситуация, при която действащите социални предприятия, често не се възприемат в такова качество. От друга страна опитът на развитите страни сочи, че по-голямата част от социалните предприемачи стартират бизнес с дарение на социален капитал, под формата на мрежи от взаимоотношения и познанства, свързани от общи ценности и интереси. Набирането на средства от благотворителност, доброволчески труд и корпоративна отговорност води до разрастване на капитала, а оттам и до генериране на нови продукти и услуги.

По отношение на законодателните инициативи в посока установяване на норми и правен ред, уреждащ социалното предприемачество, към настоящия момент след българското председателство на Съвета на Европейския съюз е на дневен ред приемането на Закон за предприятията на социалната и солидарна икономика. В периода май – юни 2018 г. е открито обществено обсъждане. Нормативният акт цели развитието на социалната и солидарна икономика като стопански отрасъл, което ще подобри достъпа до заетост и обучения на хората от уязвимите групи, ще създаде условия за повишаване на техния жизнен стандарт и ще намали социалното неравенство. Законопроектът дефинира същността, мястото и ролята на социалните предприятия като стопански обединения с подчертано различна ценностна насоченост, постигащи висока икономическа и социална резултативност. Нормативният акт урежда отношения, свързани със социалната и солидарна икономика, както и условията, организацията и реда, при които социалните предприятия функционират и взаимодействат с държавата и общините, включително мерките за тяхното насърчване. Към момента на настоящата разработка законопроектът все още не е преминал през второ гласуване.

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № B2.9c.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Кривовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

Извън законодателната рамка социалното предприемачество е подкрепено чрез приоритетна ос 5 на Оперативна програма развитие на човешките ресурси 2007-2013 и Приоритетна ос 2 „Намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване” на ОПРЧР 2014-2020. За програмния период 2007-2013г. са предвидени близо 1214000 евро, съфинансирани от ЕСФ и националния бюджет. Голяма част от общините не реализират подобни проекти, поради бюрократични трудности и опасения за устойчивост на предприетите инициативи. Водещи експерти споделят, че излишайки на пазара, социалните предприятия се натъкват на конкуренция, като при това социалната им мисия не е причина за тяхното толериране, а по-скоро се превръща в тежест. Процедурата за безвъзмездна финансова помощ от програмния период 2014-2020 се реализира с финансовата подкрепа на Европейския социален фонд, като общият бюджет е 15 000 000 лв. Кандидатите могат да получат безвъзмездната финансова помощ между 50 000 лв. и 391 166 лв. Дейностите, които кандидатите трябва да заложат в проектите си предложения, следва да са насочени към осигуряване на подкрепа за създаване на нови и разширяване дейността на вече съществуващи социални предприятия, специализирани предприятия и кооперации на хора с увреждания във връзка с осигуряване на заетост.

Програмите за териториално сътрудничество също предлагат възможности за финансиране на социалното предприемачество. В Програма за трансгранично сътрудничество INTERREG V-A Гърция-България 2014-2020 една от тематичните цели и инвестиционни приоритети е "Увеличаване на капацитета на социалните предприятия в трансграничния регион". Дейностите, за които бенефициентите могат да кандидатстват са свързани с подпомагане създаването и функционирането на социални предприятия, които предоставят иновативни решения и популяризират пазара на труда и социалните услуги сред населението от трансграничния регион, подпомагане на социалния "франчайзинг", в т.ч. обмяна на бизнес модели между трансгранични социални предприятия, подпомагане развитието и изпълнението на методологии за наблюдение и оценка на социални, икономически и природни въздействия върху развитието на трансграничния регион.

Програма за транснационално сътрудничество „Балкани – Средиземно море“ 2014-2020 подпомага изграждането на мрежи за сътрудничество между социални предприемачи от региона с цел утвърждаване на този икономически сектор и създаване на устойчиви работни места в трансграничните региони.

Социалното предприемачество е засегнато и в рамковите програми на ЕС - програмата за научни изследвания и иновации "Хоризонт 2020" и програмата за образование "Еразъм+", където са приоритизирани два основни аспекта на социалното предприемачество – младежката заетост и обучението през целия живот. Допустими дейности са както анализи и развитие на стратегии за справяне със съответния социален

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020”, съгласно Договор № В2.9с.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A "Гърция-България 2014-2020". Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № B2.9c.10/31.08.2017

проблем, така и повишаване на професионалната квалификация на младежи и други възрастни групи или на такива в неравностойно положение.

Всички тези примери позволяват да се обобщи, че в България социалното предприемачество търпи развитие през последните години. Като практика, предприемаческите инициативи ползват натрупания опит от развитите страни, но са пречупени през призмата на българския контекст. От теоретична гледна точка, проблемът за социално предприемачество е слабо изследван, което затруднява обособяването на определени тенденции или прогнозирането на бъдещи перспективи.

Съществен проблем при българската практика представлява и недостига на високо квалифицирани предприемачи, които са склонни да развиват подобни инициативи. Недостатъчната ангажираност на държавната и местна власт също е фактор, ограничаващ разпространението на предприемачески практики.

Очертаните проблеми изискват от една страна, теоретичното изясняване на концепцията в България и очертаване на нейните концептуални граници. От друга - разширяване на организационно-правните форми на социалните предприятия от гледна точка на законодателството, а от трета – създаване на експертно консултативни центрове, подпомагащи такъв род инициативи от момента на тяхното раждане, до времето в което те ще се чувстват независими и устойчиви.

Преди дълбочинното представяне на текущата ситуация и средата за развитие на социално предприемачество в България в настоящия анализ ще бъдат разгледани стратегическите документи, имащи отношение към социалното предприемачество у нас, за да бъде представена още по-ясно концепцията за социално предприемачество у нас и съответно спецификите му в рамките на заложените визия и цели от администрацията.

1.1. Преглед на стратегическите документи, имащи отношение към средата за развитие на социално предприемачество в България

Настоящата част от анализа на средата за развитие разглежда стратегическите документи, които имат отношение за развитието и създаването на адекватна среда за функционирането на социалните предприятия в България. На пръв поглед са налице редица мерки, приоритети и перспективи, които би следвало да служат за развитието на една успешна и устойчива политика, която да създаде реални условия за развитието на социалното предприемачество у нас.

1.1.1. Документи на европейско ниво

Стратегията „Европа 2020“

Един от най-ключовите документи, който очертава не само рамките на общоевропейското програмно развитие, но и на българското. Част от концепцията за „интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж“ е именно развитието на повече работни места и подобряване на жизненото равнище, включително чрез повече усилия в

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № B2.9c.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № B2.9c.10/31.08.2017

приобщаване на уязвими групи към пазара на труда. Част от концепцията за приобщаващ растеж е интервенцията в борбата с бедността и социалното изключване чрез развитие на пазара на труда. В нея са определени 3 приоритета, 5 цели и 7 инициативи. Социалната икономика е част от духа на цялата стратегия, като това става видно от Приоритет 3 „Приобщаващ растеж, чрез който ще се стимулира икономиката с високи равнища на заетост, която да доведе до социално и териториално сближаване“. Поставени са 5 цели за ЕС за постигане до 2020 г., които са: трудова заетост (работа за 75 % от хората на възраст между 20 и 64 години), НИРД, климатични промени и енергия, образование (намаление на процента на преждевременно напусналите училище до под 10 %; поне 40 % от 30-34-годишните със завършено висше образование), бедност и социално изключване (поне 20 милиона по-малко бедни или застрашени от бедност и социално изключване хора).

Европейска стратегия за заетост

Европейската стратегия за заетост се стреми към създаване на повече и по-добри работни места в целия Европейски съюз (ЕС). Чрез стратегията се насърчават мерки за постигане на три основни цели до 2020 г.: 75 % заетост сред хората на възраст между 20 и 64 години; дял на преждевременно напусналите училище под 10 % и завършване на висше образование от поне 40 % от хората на възраст между 30 и 34 години; поне 20 милиона по-малко бедни или застрашени от бедност и социално изключване хора.

Действията, посочени във водещата инициатива „Програма за нови умения и работни места“, са от съществено значение за постигането на тези цели. Всяка година националните правителства (чрез Комитета по заетостта) и европейските институции изготвят „пакет от мерки в областта на заетостта“.

Стратегическите цели в подкрепа на отговора на Комисията на безработицата и ниските нива на участие на трудовия пазар в ЕС с авангардни и новаторски политически идеи са: даване на „нов импулс на съчетанието от гъвкавост и сигурност“, като се ангажират всички заинтересовани лица в засилването на елементите на това съчетание и като се подсилват механизмите за контрол на националните споразумения в областта на съчетанието от гъвкавост и сигурност; самостоятелна заетост.

Инициатива за социалното предприемачество. Създаване на благоприятна среда за насърчаване на социалните предприятия като основни участници в икономиката и социалната иновативност /СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА, ИКОНОМИЧЕСКИЯ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ /

В това съобщение Под „социално предприятие“ Комисията определя социалното предприятие като участник в социалната икономика, представлява предприятие, чиято

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № B2.9c.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

основна цел е по-скоро оказването на благотворно социално влияние, отколкото реализирането на печалба за собствениците или за партньорите. То работи на пазара като доставя стоки и услуги по предприемачески и иновативен начин и използва ревизираната печалба основно за социални цели. То е обект на отговорно и прозрачно управление особено чрез обвързване на своите служители, клиенти и заинтересовани страни с икономическата му дейност. Освен това го дефинира и също така като предприятия: за които социалните цели или обществения интерес е причина за търговската им дейност, която често е под формата социална иновация; чиито печалби основно се реинвестират за осъществяването на тези социални цели; и чиято организация или система на собственост отразява мисията, опираща се на демократични или миротворчески принципи или на идеята за социална справедливост. Също така дефинира социалното предприятие като: предприятия, които предоставят социални услуги и/или стоки и услуги, предназначени за уязвими потребители (достъп до жилище или до грижи, помощ за възрастни хора или инвалиди, приобщаване на рискови групи, грижи за деца, достъп до работа, образование, справяне със зависимост...); и/или предприятия, чийто начин на производство на стоки или предоставяне на услуги има за цел укрепване на социалния ред (социална и професионална интеграция чрез достъп до работа на лица в неравностойно положение, особено поради ниска квалификация или социални или професионални проблеми, които са причина за изолация или маргинализация), но чиято дейност може да обхваща стоки или услуги, различни от социалните.

Изрично е изведено, че социалните предприятия ще играят важна роля при постигане на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж, като акцент се поставя върху човека и социалното сближаване. Социалната и екологична отговорност на социалните предприятия е свързана с корпоративната социална отговорност (КСО). Инициативата за социално предприемачество е допълнение към Съобщението на Комисията относно КСО.

В съобщението Комисията предлага План за действие в подкрепа на социалното предприемачество в Европа, който да бъде част от общата подкрепа на социалната иновация. Предложени са и 11 ключови мерки, които да бъдат въведени до края на 2012 г. (подобряване на достъпа до финансиране; подобряване на видимостта на социалното предприемачество; подобряване на правната среда).

1.1.2. Документи на национално ниво

Национална стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване 2020 г.

Националната стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване 2020 е ориентирана към изграждане и реализиране на единна, последователна и устойчива политика в областта на социалното включване, основана на

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № В2.9с.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

интегрирания подход и междусекторното сътрудничество на национално, регионално, областно и общинско ниво. Тя посочва визията, приоритетните направления и дейностите за развитие на политиката в областта на бедността и социалното изключване в България до 2020 г. Националната стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване 2020 е в съответствие с Националната програма за реформи на Република България (2011-2015 г.), актуализираната Национална програма за реформи на Република България (2012-2020 г.), Националния социален доклад на Република България 2011-2012 г. Планът за действие за периода 2017-2018 г. за изпълнение на Националната стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване 2020 и отчетът за изпълнението на плана за действие за периода 2015-2016 г. за изпълнение на стратегията са приети с Решение № 466 на Министерския съвет от 21 август 2017 г.

Въз основа на очертаните предизвикателства, които стоят пред България в областта на бедността и социалното изключване и в изпълнение на поетите ангажименти за постигане на целите на Стратегия „Европа 2020“, един от ключовите приоритети (Приоритет 1: Осигуряване на възможности за заетост и за повишаване на доходите от труд чрез активно включване на пазара на труда) на политиката за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване до 2020 г. в стратегията е свързан съответно насърчаването на предприемачеството сред уязвимите групи на пазара на труда. Сред идентифицираните мерки в стратегията заляга и „Насърчаване на предприемачеството, включително и социалното предприемачество“.

Стратегия за подкрепа на развитието на гражданските организации в Република България за периода 2012-2015 г.

Стратегията има за цел да създаде подходящи условия за развитие на гражданските организации и да стимулира партньорството между тях и институциите на национално и местно ниво. Основната целева група на Стратегията са юридическите лица с нестопанска цел, регистрирани по реда на Закона за юридическите лица с нестопанска цел.

Национална концепция за социална икономика

В Националната концепция заляга дефинирането, специфицирането от законодателна гледна точка на социалната икономика и участниците в нея. Чисто теоретичният подход описва същността, обхвата и границите ѝ. Освен това този политически документ съдържа визия, цели и принципи. Визията на документа е „Утвърден, развит сектор на социална икономика, чрез който се разширяват условията

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

за активно включване на уязвими групи от обществото, постига се гъвкавост и сигурност в заетостта и се развива териториалната кохезия.“.

Конкретни цели на Концепцията са:

- Да служи като отправна точка при въвеждане на критерии за идентификация на предприятия и организации от социалната икономика;
- Да служи като текущ „стандарт“, съдействащ за подпомагане на развитието на социалната икономика и за стимулиране на изпълнители и привърженици да прилагат и разпространяват духа на социалната солидарност;
- Да служи като основа за създаването на благоприятна административна и правна среда за развитието на предприятията на социалната икономика (достъп до финансиране, социални клаузи при обществени поръчки, данъчни облекчения и др.).

Целите на Концепцията са да въведе критерии за идентификация на предприятия и организации от социалната икономика и да послужи като основа за създаването на благоприятна среда за развитието на социалните предприятия (достъп до финансиране, социални клаузи при обществени поръчки, данъчни облекчения и др.). Концепцията служи като стандарт, който да съдейства за подпомагане развитието на социалната икономика и да стимулира всички участници в оборота да разпространяват и прилагат духа на социалната солидарност. Документът следва приоритетите на Стратегия „Европа 2020“ и идеите, които тя представя за социална икономика.

План за действие по социална икономика 2018 – 2019 г.

В документа са заложили дейности, които ще допринесат за развитието и утвърждаването на социалната икономика и социалното предприемачество в България. Ясната видимост на социалните предприятия е съществен фактор за развитие на сектора. Поради тази причина в плана са заложили редица информационни кампании, форуми и семинари, както и представяне на добрите практики в тази сфера. Предвижда се провеждане на трудова борса, по време на която социални предприятия ще предлагат работа на младежи, настанени в социални услуги, както и на хора с увреждания, в риск от бедност и социално изключване. В Плана са очертани и дейности, които ще подобрят правната рамка, както и дейности, които ще създадат условията за повече партньорства и мрежи на социалните предприятия. Включени са и действия, които ще насочат вниманието на потребителите към продуктите на социалните предприятия на пазара. Предвидени са и мерки за създаване на благоприятни условия а образование, обучение и изследвания в подкрепа на социалната икономика. Сред тях са провеждането на анкетни проучвания сред учителите и заинтересованите страни за възможности за разработване на учебни програми и проекти в областта на социалната икономика. Планът включва и мерки за оценка на икономическото и социално въздействие на

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № В2.9с.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Кривопаланец и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

социалните предприятия върху заетостта и социалното включване на хората в неравностойно положение.

Стратегия по заетостта на Република България 2012-2020

Стратегията е разработена в съответствие с Националната програма за реформи до 2020 г. Стратегията по заетостта цели повишаване на заетостта, производителността на труда и социално включване чрез подобряване на функционирането на пазара на труда, увеличаване на инвестиции в човешки ресурси, подкрепа за устойчивото макроикономическо развитие. Стратегията следва приоритета на Стратегията „Европа 2020“ за постигане на интелигентен, устойчив и приобщаващ икономическия растеж. Политиката по заетостта трябва да бъде разработена и реализирана с помощта на организации и институции, като е необходимо активно сътрудничество с граждански организации и НПО. Целта е през 2015–2020 г. да бъде подобро инвестирането в човешкия капитал, както и да бъде осигурена по-висока трудова заетост и широк кръг от трудоспособни лица да бъдат интегрирани на пазара. Важно е да бъдат предоставени качествени и ефективни социални услуги, базирани в общността и в семейна или близка до семейната среда, които са с потенциал за заетост. Изрично упоменато е, че се цели развитие на социалното предприемачество и създаване на социални предприятия - предприятия, които целят оказване на благотворен социален ефект спрямо лица от уязвимите групи за подобряване на техния жизнен стандарт, осигуряване на заетост, предоставяне на услуги и/или други форми на пряка подкрепа. Социалните предприятия предоставят социални услуги, предназначени за уязвими потребители, като достъп до жилище или до грижи, помощ за възрастни хора или инвалиди, приобщаване на рискови групи, грижи за деца, достъп до работа, образование, справяне със зависимости и др.

Национална стратегия за младежта 2010–2020 г.

Стратегията цели създаването на благоприятни условия за училищно и университетско образование, неформално обучение, за професионално, социално и личностно реализиране на младите хора, за участието им в обществения и икономически живот, за приобщаването им към управлението на местно, областно и национално ниво, както и за връщане в България на обучаващите се в чужбина, ще допринесе за подобряване на демографската ситуация и е значим фактор не само за преодоляване на кризата, но и за повишаване качеството на живот, както и за постигане на целите на Европейския съюз. В открит и откровен диалог с младите хора държавата трябва да положи грижи за развитието на компетентни и предприемчиви младежи и да ги насочи към активен обществен живот. Документът е приет с Протокол № 35.1 на Министерския съвет от 06.10.2010 г.

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

Стратегическа цел е подобрена икономическа активност и кариерно развитие на младите хора. Част от тази цел е и популяризирането на социалното предприемачество сред младите хора. За постигане на целта е необходимо насърчаване и подпомагане на публично-частни партньорства и социално предприемачество в предоставянето на услуги за развитие на младите хора. Младите хора трябва не само да бъдат подкрепени от социалното предприемачество, но и да разберат повече за неговия ефект и значение.

Дългосрочна стратегия за заетост на хората с увреждания 2011–2020 г.

Стратегията определя визията на правителството в областта на трудовата реализация на хората с увреждания и очертава конкретни мерки, които е необходимо да се осъществят, за да се осигурят условия за достоен живот на хората с увреждания, основан на труд.

Стратегията се приема в изпълнение на Програмата на правителството на европейското развитие и се основава на принципите за равнопоставеност, залегнали в препоръките на Съвета на Европа, добрите практики на държавите членки на ЕС, принципите в Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания, Стандартните правила на ООН за равнопоставеност и равни възможности за хората с увреждания.

Стратегията цели да осигури на хората с увреждания в трудоспособна възраст ефективно да упражняват правото си на свободен избор на трудова реализация, както и да подобри качеството им на живот за свободно и пълноценно включване в обществения живот на България. Трябва да бъдат създадени условия за интеграция на хората с увреждания в икономическия и социалния живот. Това ще бъде постигнато, като на хората с увреждания им се предостави възможността за достъп до подходящи форми на професионална подготовка и трудова реализация. Макар и социалното предприемачество да не е споменато в текста на Стратегията, то би било от съществено значение за постигането на нейните цели.

Основните изводи, които могат да бъдат изведени на база извършения преглед и анализ на действащите стратегически документи с отношение към социалното предприемачество могат да бъдат обединени, както следва:

- Налице се теоретични постановки, които трябва да послужат като фундамент, върху който да бъде изградена цялостна политика за социалната икономика и участниците в нея
- Както в повечето стратегически документи – концепции, стратегии и др. на национално ниво липсва конкретика по отношение на специфичните действия, които трябва да бъдат възприети от заинтересованите страни и администрации и съответно да бъдат реализирани. В голяма част от разгледаните документи липсва актуална информация за проведен мониторинг на годишните програми

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № В2.9с.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Кривопалово и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № B2.9c.10/31.08.2017

на съответните стратегически документи. Не става ясно доколко разписаните в началото на 2014 г. и преди това цели и приоритети са изпълнени и конкретно реалната степен на изпълнение на заложените мерки и инициативи. Не става ясно доколко заложените цели и приоритети притежават актуален характер от настояща гл. точка и дали е налице необходимостта за евентуално актуализация.

- Концепцията за социална икономика, социално предприятие и социални предприемачи са част от дневния ред на ЕС и България като пълноправен член на Съюза с оглед ограничаване на социалното изключване на лица в уязвимо положение и активното им включване в икономическия и обществен живот на страната.
- Налице е необходимостта от създаването на реални и подходящи условия за развитие на социалните предприятия.
- Многогранността в дейността на социалните предприятия и тяхната специфика като организации и икономически субекти трябва да намери адекватни законодателни решения, които трябва да бъдат гъвкави, за да е налице резултатност и ефективността на този сектор.
- В стратегически план е необходимо предприемане на действия, които устойчиво да преодолеят социалното изключване.

1.2. Преглед на развитието на социалното предприемачество и средата в България. Актуална ситуация

1.2.1. Преглед на развитието на социалното предприемачество и средата в България

От началото на 2002 г. Counterpart International² – Bulgaria изпълнява Програма за Обществени фондове и Социални предприятия, която е с продължителност от пет години и е финансирана от Американската Агенция за Международно Развитие. Оттогава за първи път е въведен термина „социално предприятие“ в публичното пространство в България, което предизвиква интерес сред нестопанските организации и местните общности. В рамките на програмата и в периода 2002 – 2006 година са проведени кампании за популяризация на социалното предприятия, като механизъм за социално включване, заетост на групи в неравностойно положение и стратегическа възможност за повишаване на капацитета на доставчиците на социални услуги. Едновременно с това след провеждане на два конкурса за нестопански организации, са избрани 45 организации от 17 общности, които участват в обучения и получават техническа помощ и финансиране за създаване на социални предприятия. В резултат на

² Каутърпарт Интернешънъл Инк. е една от водещите НПО в света, основана през 1965 г. с основан цел да поддържа създаването и развитието на силни местни институции и мрежи от НПО, способни трайно да посрещат нуждите, съществуващи на местно и регионално ниво

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № B2.9c.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № B2.9c.10/31.08.2017

програмата и с оглед на нарастващата роля на социалната икономика в рамките на Обединена Европа, като част от дейностите за подкрепа на социалните предприятия, е организирана кампания за подготовка на законодателни промени, които да регламентират законово социалното предприятие в съществуващата нормативна уредба. Въпреки усилията на нестопанските организации и изразената политическа воля на правителството за осигуряване на адекватна нормативна уредба, предложенията остават само на хартия.³

Първата стъпка за институционална подкрепа на социалното предприемачество е направена през 2009 г., когато Агенцията за социално подпомагане открива процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по схема BG051PO001-5.1.01 „Социално предприемачество - Популяризиране и подкрепа на социални предприятия /Пилотна фаза /. Цел на процедурата е да подкрепи развитието на социалното предприемачество като възможност за подобряване качеството на живот на лица от рискови групи и преодоляване на социалната им изолация. Общият предвиден размер по тази покана за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ е 15 680 000 лева. Финансирани са проекти за:

- разширяване на дейността на съществуващи социални предприятия, включително обхвата на целевите групи и създаване на нови работни места за специалисти в сектора на социалната икономика;
- консултиране, информиране на хората от целевите групи и популяризиране на дейността на социалните предприятия чрез предаване на опит и познания за възможностите за развитие на инициативи в сферата на социалната икономика.
- създаване на нови социални предприятия, генериращи подкрепа за възстановяване на трудови навици, умения за самостоятелност и социално включване за хора от целевите групи.

В резултат на обявената и приключила схема по ОПРЧР 2007-2013 г. справка в ИСУН за ОП, действащи в периода до 2013 г. показва, че са сключени 46 договори с бенефициенти на обща стойност 8 497 698 лв., като реално изплатените средства по тези проекти са 8 102 738 лв. Това означава, че въпреки богатата история на темата за социално предприемачество в България още от 2002 г., през 2009 г., когато е проведена процедурата за избор на проектни предложения все още не е имало интерес от страна на потенциалните бенефициенти и не са усвоени предвидените в бюджета на схема BG051PO001- 5.1.01 средства. Анализът също така показва, че 23,9 % от бенефициентите са били общини.

През 2011 г. е стартирана нова процедура - BG051PO001-5.1.02 – “Нови възможности”. Основната цел е да се подкрепи процеса на развитие на социалната

³ http://www.bcnl.org/uploadfiles/documents/publikacii/predpriemachestvo_i_kontrol.pdf

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020”, съгласно Договор № B2.9c.10/31.08.2017,. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Кривопалово и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

икономика и създаване на социален капитал чрез подкрепа на общините за осигуряване на заетост и активност на лица от рискови групи. Общият предвиден размер по тази покана за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ е 30 000 000.00 лева. Дейностите се извършват на територията на цялата страна в периода 2011 - 2013 г. Процедурата е обявена с допустими бенефициенти единствено общини и райони на общини с възможност за участие на партньори. По процедурата са сключени 32 договора на обща стойност 6 592 313 лв., като РИС са 6 183 408 лв. В рамките на процедурата общините основно създават нови социални предприятия.

В настоящия период 2014-2020 е обявена процедура по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ BG05M9OP001-2.010 "Развитие на социалното предприемачество". Основната цел на процедурата е да се улесни достъпа до заетост и да се осигури подкрепа за социалното включване на уязвими групи чрез създаване на подходящи условия за тяхната професионална интеграция в сферата на социалната икономика. Процедурата за безвъзмездна финансова помощ се реализира с общ бюджет 15 000 000 лв., като кандидатите могат да получат безвъзмездната финансова помощ между 50 000 лв. и 391 166 лв. В тази процедура за разлика от предишните 2 по ОПРЧР е налице възможност за включване на кандидати - социални предприятия, работодатели, специализирани предприятия на хора с увреждания, кооперации на хора с увреждания, както и общини и райони на общини, доставчици на социални услуги и неправителствени организации. Оценката на процедурата е забавено, съответно и стартирането на проекти, като през м. март 2018 г. е одобрен оценителния доклад, включващ избора на 59 проектни предложения и 171 от резервния лист на подадените проектни предложения. Налице е и решение от септември 2018 г., с което се одобрява финансирането на още 33 проектни предложения. Според справка в ИСУН към настоящия момент стойността на договорените средства е 47 475 486,38 лв., като РИС са 5 266 641.97 лв. Според ИСУН са налице 218 бенефициенти, с които е сключен договор за безвъзмездна помощ. По отношение на териториалното разпределение на договорените проекти прави впечатление, че гр. София преобладава като седалище на бенефициентите (над 30 % от проектите). Това показва една концентрация на средства в реализация на проекти, свързани със социалното предприемачество и съответно повишен интерес към процедурата и темата от организации и предприятия в столицата. Налице са и 54 проекта на бенефициенти - представители на местната власт, което в относителна стойност е 24,7 % от всички договорени проекти. Това показва, че реално от 164 проекта на организации, различни от публични институции, приблизително 45 % от тях се изпълняват в гр. София, а останалите 55 % са разпределени в различни населени места в България.

По отношение на осигуряването на подкрепа и финансиране на дейността на социалните предприятия и предприемачи в България са налице държавни агенции,

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № В2.9с.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № B2.9c.10/31.08.2017

фондации и др. органи, които работят в посока по създаване на благоприятна среда за развитие на социалното предприемачество. Такива са: Агенция за хора с увреждания, Националното сдружение на работодателите на хора с увреждания, Институт „Отворено общество“, Тръст за социална алтернатива” (ТСА), „Reach for Change” и др.

1.2.2. Анализ на актуална ситуация на социалните предприятия и средата у нас

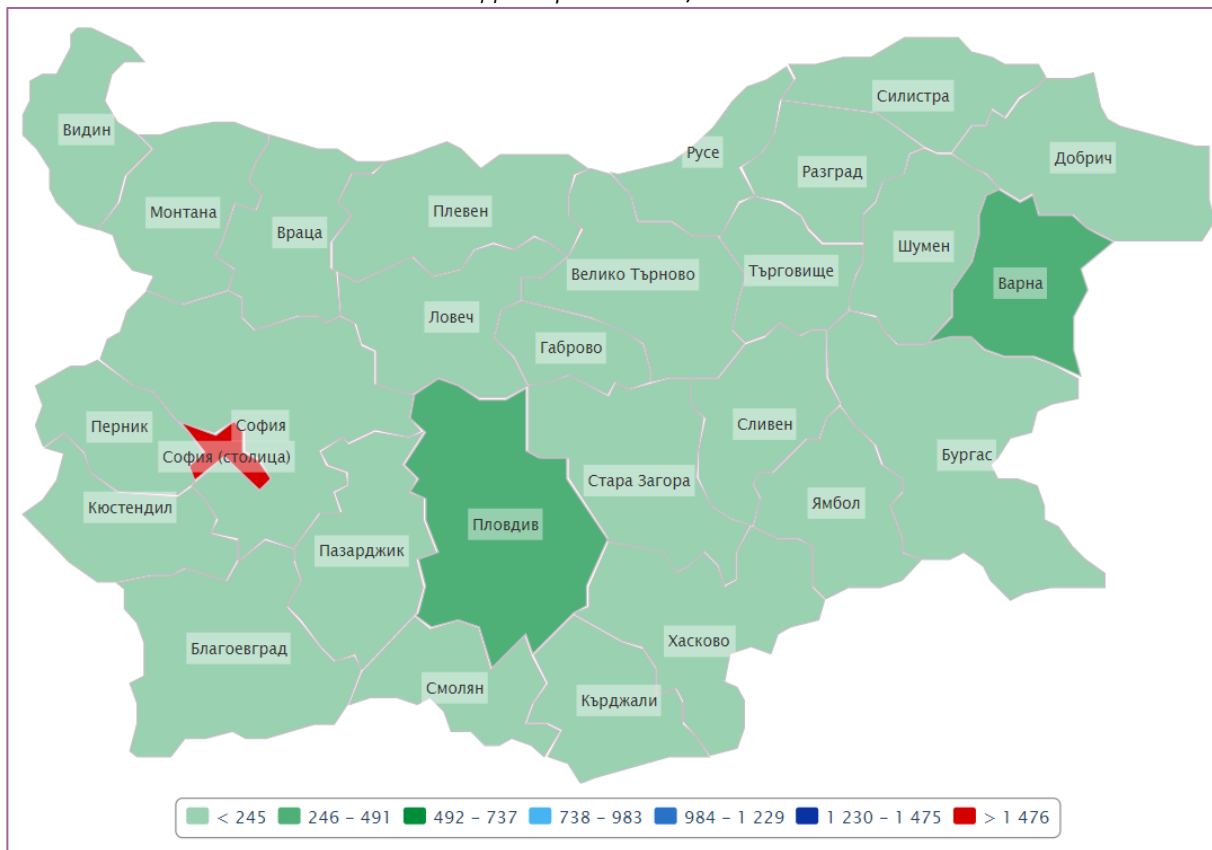
По отношение на актуалното състояние на средата за развитие на социално предприемачество можем да отбележим, че през 2013 стартира национална база данни на МТСП за социалните предприятия в България. Министерството на труда и социалната политика и партньорите му Национален статистически институт, Централен кооперативен съюз и Агенция за социално подпомагане в продължение на 14 месеца реализираха проект „Създаване на национална база данни на МТСП за социалните предприятия в България“. Проектът включва технология за въвеждане и обработка на информацията за социални предприятия чрез структурирани формуляри. Статистическо изследване на социалните предприятия в България стартира през 2013 г. и е с годишна периодичност. Обект на изследване са всички нефинансови предприятия и предприятията с нестопанска цел в страната, които са развивали дейност през съответната отчетна година. Основен източник на информацията са годишните отчети на нефинансовите предприятия, съставящи и несъставящи баланс и годишният отчет на предприятията с нестопанска цел. Основната цел на статистическото изследване на социалните предприятия в България е да идентифицира предприятията в областта на социалната икономика и да осигури информация по определени показатели за социалните предприятия в страната.

В следващата карта е представено разпределението на социалните предприятия по области за 2014 г. - последни актуални данни от национална база данни на МТСП за социалните предприятия в България.

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № B2.9c.10/31.08.2017

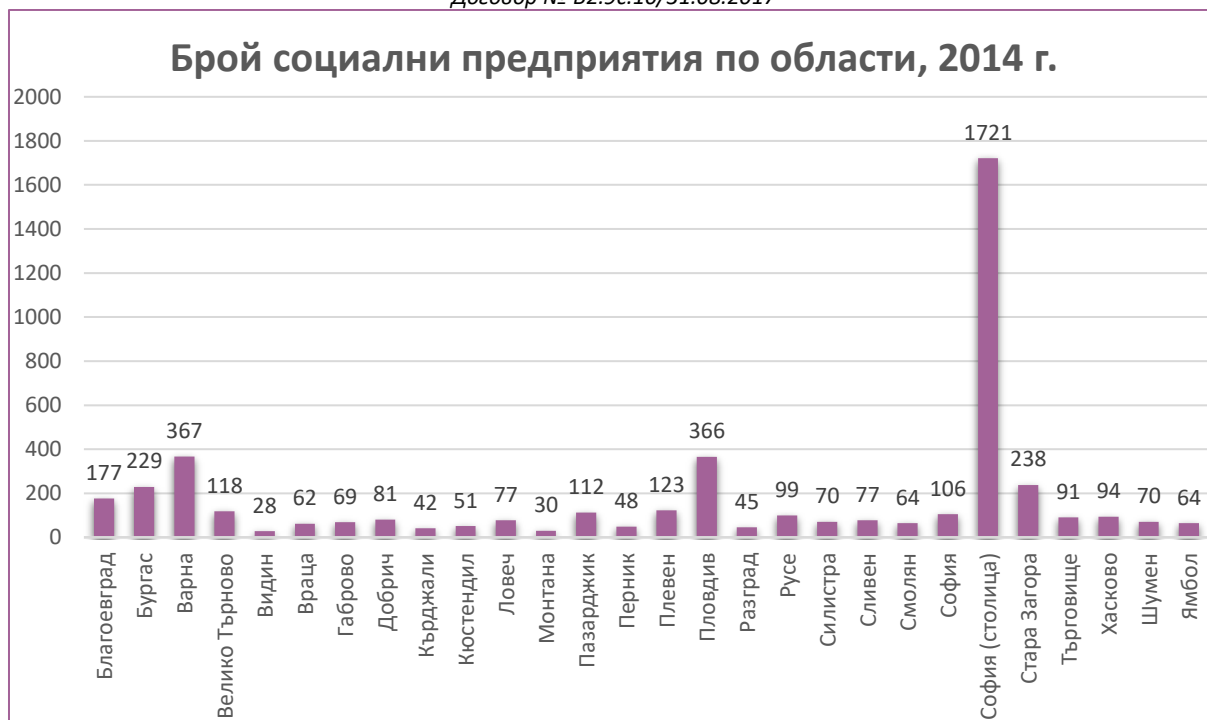
Източник: Национална база данни на МТСП за социалните предприятия в България,
<http://seconomy.mfsp.government.bg>

В допълнение на картата в настоящия анализ е представена следващата диаграма, включваща информация за броя на социалните предприятия към 2014 г., разпределени по области. Данните от картата и диаграмата показват огромната концентрация на социални предприятия в София (столица). Това е закономерна тенденция с оглед на концентрацията на средства, ресурси и подкрепящи звена, имащи отношение към социалното предприемачество. Отделно от това концепцията за социално предприемачество е много по-разпознаваема в София, поради наличието на многобройни местни нужди и социални проблеми, които трябва да бъдат решени с помощта на инструментите на социалното предприемачество. В процентно отношение – 36,5 % от определените се като социални предприятия в България са със седалище в София и по-голямата част развиват своята дейност на територията на столицата. Следващите със сравнително по-висок дял на социални предприятия са областите Варна (7,8%), Пловдив (7,8 %), Стара Загора (5 %), Бургас (4,9).

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № B2.9c.10/31.08.2017

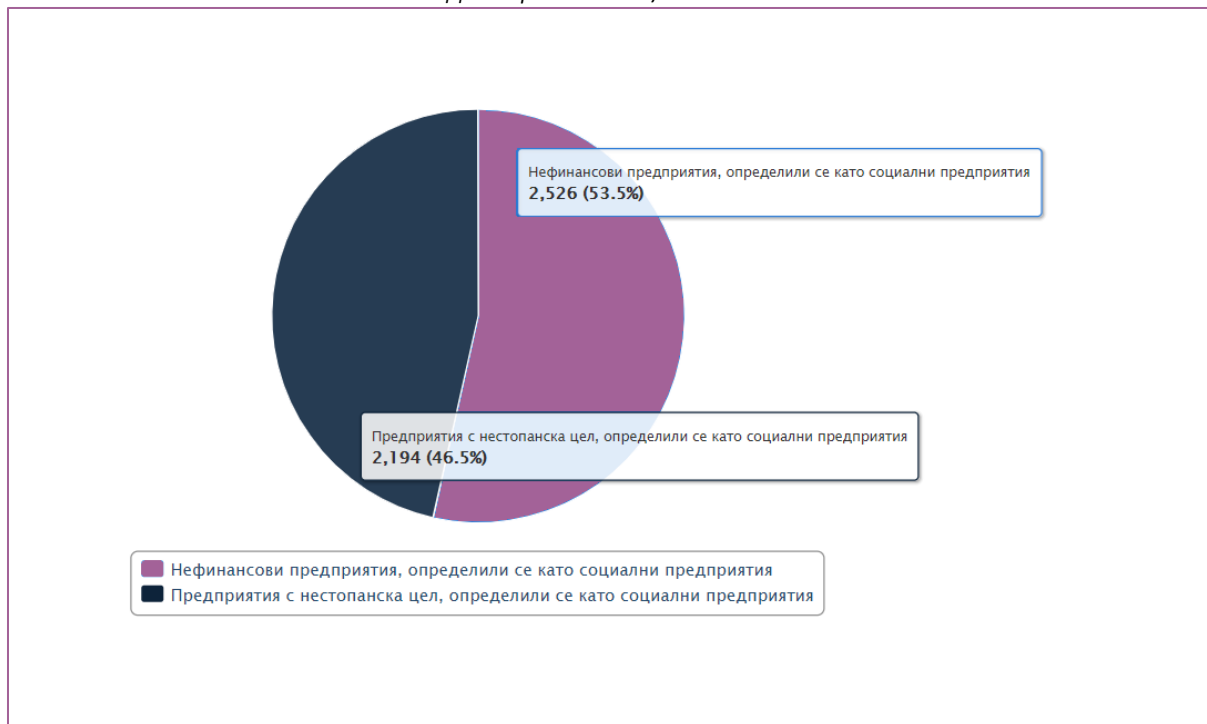

По отношение на правно организационна форма на предприятията данните за 2014 г. показват, че повече субекти от нефинансовия сектор са се определили като социални предприятия – 53,5 %, а ЮЛНЦ – 46,5 %. В диаграмата по-долу е представена информация за дялове на социалните предприятия по организационна форма през 2014 г. Спрямо 2013 общият брой на самоопределилите се като социални предприятия се е увеличил с 1 107. По отношение на относителните стойности на дяловете, формиращи социалните предприятия в България през 2013 г. – не се забелязва голяма разлика с данните за 2014 г. За 2013 г. делът на нефинансовите предприятия е 56,8 %, а делът на предприятията с нестопанска цел е 43,2 %.

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № B2.9c.10/31.08.2017

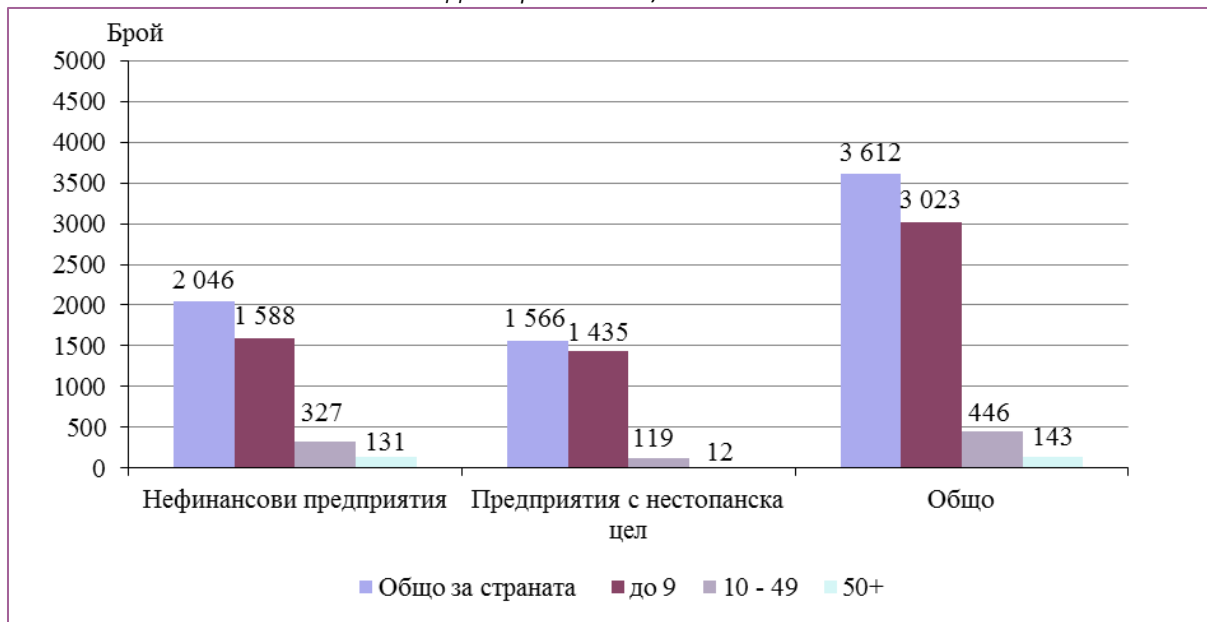
Прави впечатление, че националната база данни на МТСП за социалните предприятия в България не разполага с по-актуални данни, като последните налични са от 2014 г. в обобщени справки. В тази връзка в настоящия анализ разглеждаме и 2013 г. като базова, за която са налице подходящи данни и информация.

За разпределението на самоопределилите се като социални предприятия през 2013 г. по критерий „брой на заети лица“ прави впечатление, че както при нефинансовите предприятия, така и при предприятията с нестопанска цел с най-голям дял в структурата им са предприятията с до 9 заети лица. По отношение на предприятията в интервала 10-49 – нефинансовите предприятия имат по-голям дял от този на НПО. Това се дължи на факта, че в България са повече регистрирани ЮЛНЦ с до 9 заети в тях. Малко са неправителствените организации, които разполагат с такъв голям брой заети лица и също така работещи в областта на социалната икономика. 12 са предприятията с нестопанска цел в цялата страна за 2013 г. с над 50 заети лица през 2013 г., а нефинансовите предприятия с над 50 заети са 131. Графично данните са представени, както следва:

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № B2.9c.10/31.08.2017

Източник: НСИ

По отношение на дейността на отговорилите предприятия е изведено, че най-голям дял имат доставчици на услуги и предприятия, осъществяващи търговия, както и производители на стоки.

Данните за заети лица от социално изключени (уязвими) групи ⁴ показват, че от общия брой на заетите в социалните предприятия представители на социално изключени (уязвими) групи – 174 души, като от тях най-многобройна е групата, попадаща в „25-44 г.“. Информацията за възнаграждението в предприятията, самоопределили се като социални е представена следващата таблица, от която видно, че средната работна заплата възлиза на 638 лв. и съответно заплатата за управленски екип – 1241 лв.

	Работна заплата в предприятието	Работна заплата за управленския екип
Средна работна заплата	638,16 лв.	1241,32 лв.

⁴ Лица от социално изключени (уязвими) групи са: 1. лица, обект на социално подпомагане ; 2. дълготрайно безработни лица; 3. лица с увреждания; 4. самотни родители; 5. многодетни майки; 6. лица, изтърпели наказание лишаване от свобода; 7. лица, изтърпяващи наказание проба; 8. лица, страдащи от различни зависимости; алкохол, наркотици/; 10. бездомни лица; 11. лица от малцинствени етнически групи; 12. бежанци, мигранти

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020”, съгласно Договор № B2.9c.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

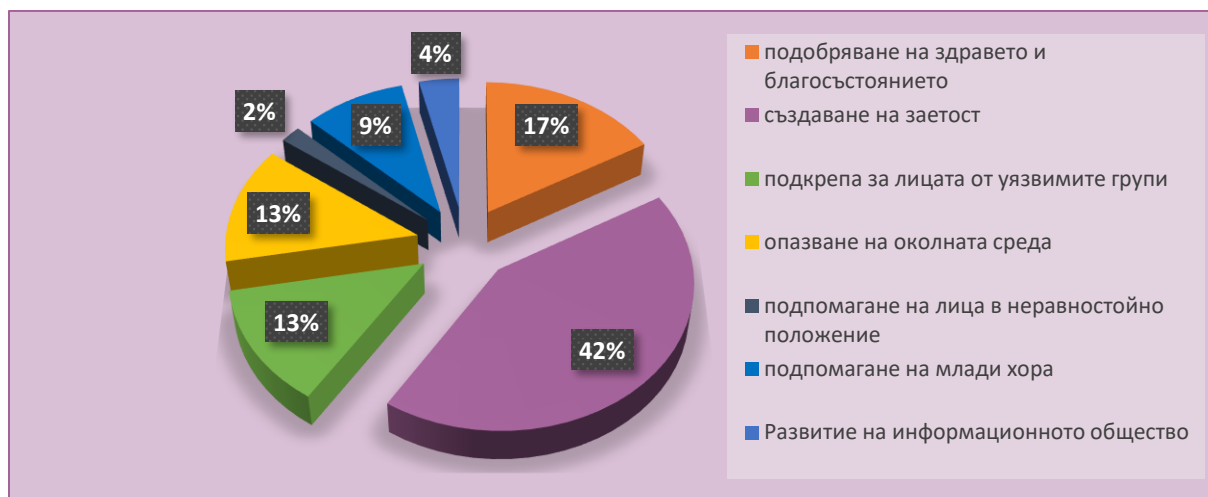
Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

Мода	400,00 лв.	900,00 лв.
Минимална	250,00 лв.	400,00 лв.
Максимална	2000,00 лв.	4600,00 лв.

По отношение на основната цел на дейността на изследваните предприятия в настоящия анализ е представена следната диаграма:

Данните от диаграмата показват, че най-голям дял като основна цел на дейността на предприятието заема „създава на заетост“. Друг ключов предмет на дейност за социалните предприятия в България е „подобряване на здравето и благосъстоянието“, както и „подкрепа за лицата от уязвими групи“ и „опазване на околната среда“.

1.2.2.1. Нефинансови предприятия, самоопределили се като социални предприятия

По отношение на **нефинансовите предприятия**, самоопределили са като социални през 2013 г. в настоящия анализ представяме следващите обобщени справки, представящи детайлна информация, чрез която може да бъде изведено обективното състояние на тези предприятия съобразно различни показатели и критерии.

По отношение на икономическите сектори, в които оперират социалните нефинансови предприятия през 2013 г. прави впечатление, че най-много предприятия

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № В2.9с.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A "Гърция-България 2014-2020". Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

са налице в сектор „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети“. Обикновено това са търговци на дребно, извършващи своята дейност за различни целеви групи, вкл. и социално изключени. Следващият по големина сектор е „преработваща промишленост“, в който са се самоопределили като социални - 395 предприятия. Най-малко социални предприятия са налице в нефинансовия сектор – добивна промишленост. 69,2 % от нефинансовите предприятия, самоопределили се като социални през 2013 г. са с печалба, като с най-висок относителен дял на регистрирани предприятия с печалба са „Селско, горско и рибно стопанство“ – 87,6 % (149 с печалба от 170 предприятия), „Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване“ – 82,7 % (43 с печалба от 52 предприятия), „Строителство“ – 75,4 % (126 с печалба от 167 предприятия).

	170	149
	9	4
	395	269
	10	7
	52	43
	167	126
	964	673
	269	159
	85	54
	72	40
	216	152
	84	61
	35	23
	69	47
	23	15
	97	59

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № В2.9с.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Кривополво и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

	2 717	1 881

Във връзка с финансовите показатели на нефинансовите предприятия, определени се като социални предприятия през 2013 г. е представена следващата таблица. Данните от Национална база данни на МТСП за социалните предприятия в България сочат, че с най-голям оборот е сектор „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети“, където е и налице по-високият брой на социални предприятия. Оборътът на този сектор формира 71,2 % от общия оборот на нефинансовите предприятия, самоопределили се като социални предприятия за 2013 г. Съответно и останалите изследвани икономически показатели на този сектор показват най-добри резултати.

Σ	131 503	52 475	195 155	179 790	296 404

	891 938	175 334	943 860	905 171	308 138

	105 208	82 998	167 950	165 498	231 602
	148 305	44 730	163 480	153 424	86 246
/	3 827 205	103 842	3 788 685	3 930 598	368 109

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № В2.9с.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“
 Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)
 Договор № B2.9c.10/31.08.2017

...
	32 625	13 529	35 305	34 498	114 021
	54 154	41 545	60 982	52 020	7 504
	20 434	9 193	26 078	27 448	71 870
	77 891	24 915	85 203	79 224	48 064
	48 744	31 043	49 646	45 869	15 520
	7 042	5 539	8 109	6 145	1 744
	9 018	5 340	10 823	10 299	4 233
...	1 328	814	1 792	1 669	5 221
	7 525	3 271	7 943	7 360	6 847
	5 375 261	597 694	5 557 597	5 611 198	1 582 663

Информацията за заети лица показва, че в икономическите сектори „Преработваща промишленост“ и „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклет“ са налице най-много заети лица в предприятия, самоопределили се като социални, съответно - 10 297 л. и 6 050 л. Само тези два сектора формират 50,2 % от заетите лица, работещи в нефинансови предприятия, определили се през 2013 г. като социални предприятия.

В следващата таблица са представени данни за броя на нефинансовите предприятия, самоопределили се като социални през 2013 г., разпределени по области.

Нефинансови предприятия, самоопределили се като социални по области		
Област	Предприятия	Предприятия с печалба
Благоевград	82	54

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № B2.9c.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Кривовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

Бургас	114	76
Варна	121	78
Велико Търново	49	34
Видин	26	16
Враца	28	23
Габрово	28	20
Добрич	53	40
Кърджали	20	11
Кюстендил	35	27
Ловеч	41	26
Монтана	13	10
Пазарджик	69	55
Перник	29	18
Плевен	55	47
Пловдив	218	146
Разград	17	15
Русе	73	55
Силистра	22	17
Сливен	30	19
Смолян	33	21
София	71	47
София (столица)	586	355
Стара Загора	65	43
Търговище	54	44
Хасково	55	40
Шумен	33	24

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № В2.9с.10/31.08.2017,. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № B2.9c.10/31.08.2017

Ямбол	26	20
Общо за страната	2 046	1 38

1.2.2.2. Предприятия с нестопанска цел, самоопределили се като социални предприятия

По отношение на **предприятията с нестопанска цел**, самоопределили са като социални през 2013 г. в настоящия анализ представяме следващите обобщени справки, представящи детайлна информация, чрез която може да бъде изведено обективното състоянието на тези предприятия съобразно различни показатели и критерии.

-	4 522	3 982	58 008	55 036	24 473
10 - 49	9 010	4 808	47 908	54 223	15 543
50+	8 584	6 677	73 759	75 730	24 707
	22 116	15 467	179 675	184 989	64 723

От представените данни по-горе се забелязва наличието на по-добри финансови резултати от страна на нефинансовите предприятия, сравнено с предприятията с нестопанска цел. Общо за страната са реализирани приходи от стопанска дейност 22 116, а от нестопанска дейност – 179 675, като приходите от дейността на нефинансовите предприятия за същата година възлизат на 5 557 597. Най-висок дял на приходите от стопанска дейност формират ЮЛНЦ в групата „10 - 49“, а най-висок дял на приходите от нестопанска дейност – групата „50+“.

С най-висок дял по отношение броя на заетите в предприятията с нестопанска цел, определили се като социални предприятия през 2013 г. е групата „10 - 49“, формираща 39 %. Групата предприятия „до 9“ формират 34,4 %. С най-малък дял е групата „50 +“, обединяваща двете групи "50 - 249" и "250+" – 26,6 %.

В следващата таблица са представени данни за броя на предприятия с нестопанска цел, самоопределили се като социални през 2013 г., разпределени по области. През 2013 г. най-големият брой на ЮЛНЦ, самоопределили се като социални предприятия функционират на територията на област София (столица)

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № B2.9c.10/31.08.2017

Предприятия с нестопанска цел, самоопределили се като социални по области		
Област	Предприятия	Предприятия с печалба от стопанската дейност
Благоевград	78	10
Бургас	72	6
Варна	152	24
Велико Търново	30	3
Видин	22	1
Враца	28	4
Габрово	28	4
Добрич	12	5
Кърджали	5	..
Кюстендил	13	2
Ловеч	27	1
Монтана	9	2
Пазарджик	33	2
Перник	13	..
Плевен	42	13
Пловдив	105	13
Разград	20	1
Русе	33	3
Силистра	49	13
Сливен	33	6
Смолян	16	1
София	22	4
София (столица)	476	59
Стара Загора	136	7
Търговище	28	1

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № B2.9c.10/31.08.2017,. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Кривопалово и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № B2.9c.10/31.08.2017

Хасково	23	3
Шумен	28	7
Ямбол	33	2
Общо за страната	1 566	197

1.2.3. Заключение за социалните предприятия у нас, за развитието на социалното предприемачество и средата в България

В заключение по отношение на информационната база за изследване на социалната икономика и участници в нея може да бъде изведено, че у нас не функционира актуален публичен регистър на социалните предприятия. Това до голяма степен затруднява анализирането на средата за развитие на социално предприемачество в България, извеждане на тенденции, определяне на специфични икономически и финансови данни за сектора и др. Очевидно е, че дейностите по събиране на данни са социални предприятия в България, тяхното групиране и представяне в публична база данни се е осъществявало в рамките на проект „Създаване на национална база данни на МТСП за социалните предприятия в България“, като са налични само данни за изследваните години – 2012, 2013 и 2014 г.

Като друг източник на информация по отношение на предприятия, опериращи в областта на социалната икономика може да бъде използвана базата данни на АХУ - Регистър на специализираните предприятия и кооперации на и за хора с увреждания. Регистърът показва, че от 2005 г. до окт. 2018 г. са регистрирани 250 специализирани предприятия и кооперации на хората с увреждания с общ брой на заетите в тях - 2811 души.

Един от генералните изводи при наблюдение е, че обществото ни не създава достатъчно и адекватни възможности за социално включване на уязвимите групи. Липсва разбиране и подходящо отношение към хората в неравностойно положение. Дейностите на социалните предприятия у нас обикновено са в не особено привлекателни за бизнеса области, заради по-ниските печалби и по-бавна възвръщаемост на вложените инвестиции.

Най-разпространена сфера на дейност на социалните предприятия в България, според направения анализ в настоящия документ, са търговията и услугите (най-често социални и образователни). Производството е по-слабо развито. Предприятията, които се занимават с производство правят дрехи, храни (хляб, мед), сувенири, картички, дърводелски стоки, предмети на приложното изкуство и др.

В следствие на настоящия анализ на средата за развитие на социалното предприемачество на преден план излизат следните заключения, които могат да

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № B2.9c.10/31.08.2017

послужат като постулати по отношение подобряването на средата и развитието на социална икономика у нас:

- Социалното предприемачество в България търпи развитие през последните години. Като практика, предприемаческите инициативи ползват натрупания опит от развитите страни, но са пречупени през призмата на българския контекст;
- От теоретична гледна точка, проблемът за социално предприемачество е слабо изследван, което затруднява обособяването на определени тенденции или прогнозирането на бъдещи перспективи;
- Налице е концентрация на самоопределили се субекти като социални предприятия в София (столица). Това е закономерна тенденция с оглед на концентрацията на средства, ресурси и подкрепящи звена, имащи отношение към социалното предприемачество и икономика;
- По отношение на информационната база за социалната икономика и участници в нея може да бъде изведено, че у нас не функционира актуален публичен регистър на социалните предприятия. Това до голяма степен затруднява анализирането на средата за развитие на социално предприемачество в България, извеждане на тенденции, определяне на специфични икономически и финансови данни за сектора и др.;
- Налице е неразбиране от страна на обществото, както и от държавните и административни органи по отношение на данъчното и законодателно регулиране;
- Налице са законодателни инициативи в посока установяване на норми и правен ред, уреждащ социалното предприемачество. Усилията на Законодателя у нас са концентрирани върху развитието на социалната и солидарна икономика като стопански отрасъл, което ще подобри достъпа до заетост и обучения на хората от уязвимите групи, ще създаде условия за повишаване на техния жизнен стандарт и ще намали социалното неравенство;
- Налице е подкрепа за социалното предприемачество и от финансови източници като Оперативната програма за развитие на човешките ресурси в периода 2007-2013 и 2014-2020, Програмите за териториално сътрудничество и др.;
- Налице е подкрепа и финансиране на дейността на социалните предприятия и предприемачи в България са налице държавни агенции, фондации и др. органи, които работят в посока по създаване на благоприятна среда за развитие на социалното предприемачество;
- Съществува недостиг на високо квалифицирани предприемачи;
- Налице е недостатъчна ангажираност на държавната и местна власт също е фактор, ограничаващ разпространението на предприемачески практики;

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № B2.9c.10/31.08.2017

- Налице е установена стратегическа рамка, чиито теоретични постановки, които трябва да послужат като фундамент, върху който да бъде изградена цялостна политика за социалната икономика и участниците в нея;
- Липсва конкретика в стратегическите документи по отношение на специфичните действия, които трябва да бъдат възприети от заинтересованите страни и администрации и съответно да бъдат реализирани. Липсва актуална информация за проведен мониторинг на годишните програми на съответните стратегически документи;
- Концепцията за социална икономика, социално предприятие и социални предприемачи са част от дневния ред на ЕС и България като пълноправен член на Съюза с оглед ограничаване на социалното изключване на лица от уязвими групи.

1.3. Идентифицирани проблеми в средата за развитие на социалното предприемачество в България

Като предприятия, позволяващи едновременното съчетаване на икономически и социални цели в едно и провеждане на ефективна социална политика и осигурява подкрепа за уязвимите групи в българското общество са налице редица проблеми, стоящи пред развитието на социалното предприемачество в България.

Развиването на социалното предприемачество и в частност на социалните предприятия в България е жизнено важно за членовете на обществото, което към днешна дата се характеризира с изключително висока концентрация на рискови фактори. Нарастването на числеността на лицата, формиращи уязвимите групи у нас в унисон със задълбочаващите им проблеми; наличието на дълготрайна безработица сред представителите на тези групи; съществуващите ограничения на действащите традиционни политики на пазара на труда и необходимостта от по-активна и иновативна интеграционна политика, подсказват мястото на социалните предприятия. Важната роля, която последните могат да изиграят при решаването на редица наболели социални проблеми като – безработицата, насърчаване на заетостта, предоставянето на качествени социални услуги и други, само загатва за неразгърнатия потенциал на социалните предприятия, които в бъдеще трябва да получат подобаваща институционална подкрепа.

Развиването на социалното предприемачество до голяма степен зависи от индикираните в практиката слабости и проблеми, чието отстраняване е повече от наложително. От една страна отговорните институции и администрацията не провеждат **последователна политика по отношение на социалното предприемачество**, от друга страна отсъствието на адекватно ресурсно обезпечаване във връзка с набавяне на финансиране на дейността на социалните предприятия, осигуряването на сграден фонд, оборудване и други.

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № B2.9c.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № B2.9c.10/31.08.2017

Политики за социално предприемачество

Независимо от големия брой изготвени стратегии, планове и програми, все още липсва изградена цялостна и конкретна концепция относно реалната роля и място на държавните институции в процесите на новата социална икономика. Липсата на конкретика в стратегическите документи по отношение на специфичните действия, които трябва да бъдат възприети от заинтересованите страни и администрации и съответно да бъдат реализирани също е един от основните проблеми по отношение на политиките за социално предприемачество. Отсъствието на целенасочена политика на национално, съответно на регионално и местно ниво допринася за непознаването на темата за социалното предприемачество и съответно за пасивност от страна на предприемачите. Като слабост може да бъде изведена и недостатъчната ангажираност на държавната и местна власт, която ограничава разпространението на предприемачески практики.

В Програмата за управление на правителството на Р България за периода 2017-2021 г. са идентифицирани цел 41: Подобряване на качеството на живот на групи от населението чрез развитие на социалната икономика и чрез прозрачни, социалноотговорни бизнес практики“ и мярка 154, която формулира количествен индикатор от близо 2% от БВП на страната за развитие на социалното предприемачество. По този начин е подчертано, че потенциалът за развитие на тези предприятия не е достигнат. Към 2017 г. и при система на самоопределяне, която съдържа висок процент на допустимо отклонение, социалните предприятия в страната реализират под 1 % от БВП на страната.

Нормативна база

Към настоящия момент в Република България няма единна цялостна нормативно или по друг начин устроена система от правила, свързана и съобразена с принципите на социалната и солидарна икономика, както и с условията, организацията и реда, при които социалните предприятия, като нейни основни субекти, функционират и си взаимодействат с държавата и общините. На равнище ЕС съществува политика, която насочва държавите – членки да предприемат необходимите действия, за да осигурят цялостната рамка, която да позволи и да улесни разгръщането на потенциала на тези субекти, съобразно техните характеристики и националните особености. Отчитайки предприетите законодателни инициативи за приемане на нов закон за предприятията на социалната и солидарна икономика следва да отбележим, че към момента на разработване на настоящата база данни не е обнародван и влязъл в сила. Действащото законодателство не съдържа изрична регламентация на социалното предприемачество. Разработената и приета от Министерски съвет през 2012 г. Национална концепция за

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № B2.9c.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

социална икономика посочва набор от характеристики, които определят едно предприятие като социално предприятие, без това да бъде правно закрепено в нормативен документ.

Въпреки това, практиката показва, че в България съществуват редица предприятия, които се самоопределят като „социални предприятия“, но те са с ограничено въздействие върху социалната и икономическа активност в страната. Самоопределянето на предприятията като „социални“ на основата на общи характеристики (принципни положения) не произвежда правни последици за тях и съдържа съществени рискове от деформация на статистически данни, които имат определящо значение за публичната и инвестиционна политика, отчитането на тяхната обществена полезност, изграждането на потребителско доверие и други фактори за развитие.

Подходящо финансиране

Липсата на подходящо финансиране, подкрепящо социалните предприятия е един от основните проблеми, които засягат всички социални предприятия. У нас не е налице фонд, финансиращ и подкрепящ първоначалното стартиране на подобен тип предприятия. Стартът на социалните предприятия е изравнен с този на традиционните търговските дружества, което поражда затруднения в намиране на първоначалната инвестиция за осъществяването на социалната цел. С оглед на своята същност е редно социалните предприятия да преминават през по-облекчен режим на набавяне на средства – напр. банкови кредити или кредити от Българска банка за развитие, използване на финансови инструменти, мостово финансиране или др.

В настоящата част от анализа обективно разглеждаме и наличните възможности за финансиране на социалните предприятия, отчитайки и техните слабости. Осигуряването на финансови средства за реализация на проекти (основно по ОПРЧР и др. донорски програми и финансиране от АХУ) създава ограничения за изпълнение на конкретни заложи дейности в рамките на определен период от време. Освен това прави впечатление наличието на публични институции като допустимите кандидати по реализирани вече и съществуващи финансиращи процедури, насърчаващи развитието на социално предприемачество. Без целенасочени действия и конкретна подкрепа основно за социални предприемачи, изхождайки от техните реални потребности, няма как да бъде осигурена необходимата финансова подкрепа за тези организации и предприятия.

Ресурси за стартиране на предприемаческата идея

Освен финансирането друг идентифициран проблем в средата за развитие на социалното предприемачество в България представлява намирането на подходящ

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № В2.9с.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № B2.9c.10/31.08.2017

сграден фонд, оборудване, консумативи и др. В по-голямата си част наличните процедури за финансиране на дейността на социалните предприятия не финансират закупуване на оборудване, закупуване на имот или наем на помещение, което в повечето случаи представлява реалната нужда и необходимост на кандидатстващите организации за развиване на дейността.

Проектен модел при осъществяване на дейността

Част от съществуващите социалните предприятия реализират своята дейност на проектен принцип и участват като бенефициенти в реализацията на проекти, финансирани от оперативни програми, програми за НПО и др. донорски програми. От една страна развитието на проектния капацитет на едно предприятие е от изключително значение по отношение на надграждане на съществуващите компетенции за управление и отчитане на средства. Но от друга страна изпълнението на проекти ограничава дейността на социалното предприятия в чисто бизнес ориентираната дейност и съответно изграждане на естествена вътрешна бизнес среда и климат за действителното пазарно съществуване на предприятието. Осъществяването на проекти в известен смисъл създава изкуствена среда за социалните предприятия, което води до липса на устойчивост в дейността на социалните предприятия. В повечето случаи активността на социалните предприятия, осъществяващи проекти, се свежда до зависимости и ограничения на време, разходване на определени средства, ограничаване на видовете дейности на организацията, времеемък процес по отчитане на разходваните средства по проекти.

Административен и управленски капацитет

В голяма част от стартиращите социални предприятия отсъства капацитет по отношение на управление на социално предприятие, ЗЮЛНЦ или ТЗ и др., маркетинг и др. Необходимо е надграждане и създаване на компетенции у предприемачите и техните екипи и целенасочена инициатива и подкрепящи дейности от страна на администрация, опитни НПО и др. Налице е необходимост от създаване на целенасочени действия и мерки, изграждащи капацитет у предприемачите, стартиращи социални предприятия.

2. Добри практики в областта на социалното предприемачество в България

Една от най-популярните форми на социално предприятие у нас представлява модел, базиран на създаването на заетост и развитието на работна сила. При този модел икономическата логика на бизнес начинанието се основава на възможността да се създадат работни места за хора в неравностойно положение. Доста често този модел се свързва с така наречената защитена заетост, където социалното предприятие е работодател на хора с увреждания.

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № B2.9c.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Кривопалово и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № B2.9c.10/31.08.2017

Друг тип социални предприятия у нас са такива с предприемачески характер, в които социалното предприятие се явява посредник между хората в неравностойно положение и пазара. При този модел под формата на трудова терапия хора с увреждания участват в производството на продукти, за които социалното предприятие търси пазар и се ангажира с маркетинг и дистрибуция.

Освен тези два типа добрите практики показват, че съществуват и организации, които представляват един вид доставчици на социални услуги. В този случай социалните предприятия развиват услуги, насочени към потребители и клиенти, чиито нужди доставчикът задоволява. Налице и случаи, в които социалните услуги се предоставят от хора с увреждания.

2.1. Добрите практики в социални предприятия

➤ Сдружение „Граждански инициативи- гр. Ловеч“

Сдружение „Граждански инициативи- гр. Ловеч“ е неправителствена организация, регистрирана през 2013г. в Ловешки окръжен съд. Сдружението ни работи активно с деца и възрастни в риск, взаимодействаме си активно с училища и институции за превенция на рисковете при деца, за осъществяване закрила и развитие на детето и човека, за осигуряване подкрепа за личностна и трудова реализация. Мисия на организацията е свързана с това да мотивира отделните личности да намерят ресурс у себе си и подобрят живота си и този на хората около тях - тук в България, като се информират, развиват, работят и вземат участие при обсъждане и вземане на решения по въпроси, които засягат живота им.

Сдружението изпълнява редица проекти, чрез които постига заложените цели на организацията и допринася за развитието на региона и обществото.

Проект „Червен домат нов занаят!“ - Програма за трудотерапия и обучение в трудови умения към център за социална рехабилитация и интеграция - гр. Ловеч. Основни цели: Провеждане на разнообразна по вид трудотерапия, ориентирана към индивидуалните нужди на потребителя.; Обучение на потребители на ЦСРИ в трудови умения за подкрепа на трудовата им реализация.; Подготовка за преход към социално предприемачество за осигуряване заетост на лица с увреждания или със затруднения при трудовата си и социална интеграция.

Проект „Въвеждане на добри практики за равнопоставеност на хората с увреждания, изведени от институции“ - Проектът се финансира в рамките на Програмата за подкрепа на неправителствени организации в България по финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014г. по приоритет „Насърчаване на демократичните ценности, включително защита правата на човека“, а специфичната му цел е „Популяризиране и защита на основните човешки права, демократичното участие и честния избиращелен процес“. Общата стойност на проекта е

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № B2.9c.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A "Гърция-България 2014-2020". Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № B2.9c.10/31.08.2017

19 899,04 евро. Проектът се реализира в отговор на установена потребност от подкрепа в адаптацията на 42 деца и младежи с различни форми и тежест на увреждания, настанени през 2014г. в резидентни услуги - „Центрове за настаняване от семеен тип“ в гр. Ловеч. В рамките на проекта се предвижда да се осигури и гарантира независима и обективна подкрепа и информираност на децата и младежите, за защита на фундаменталните им права, регламентирани в Конвенцията за правата на хората с увреждания. Чрез организиране на семинар и „кръгла маса“ ще се привлекат заинтересованите и отговорни страни в процеса на подкрепа на лицата с увреждания за упражняването на техните права и право на избор – през въвеждане на подобрения в практиката на настояническите съвети. Дейностите включват и извършване на анализ на вътрешните правила, с оглед защитата на личната свобода и идентичност и въвеждане на процедури за допитване и включване на потребителите в процесите на взимане на решения. Чрез осигуряване на менторство, супервизия и обучения от квалифицирани експерти ще се окаже и методическа подкрепа на служителите на „Центрове за настаняване от семеен тип“.

➤ **Социалната чайна**

Проектът е създаден през 2014 г. във Варна, България. Той има за цел да подкрепи млади хора от проблемна социална и/или семейна среда, като им създаде възможност за независим начин на живот. През 2015 г. Социалната чайна отваря официално врати като алтернативно социално пространство, където младите хора с ограничен достъп до пазара на труда да получат своята първа работа. Идеята стъпва върху три основни етапа: 1. Включване в менторска програма, в рамките на която младежите придобиват знания и умения относно гражданските си права и задължения, развиват социални и комуникационни умения, емоционална интелигентност.; 2. Преминаване през обучителен център в рамките на чайната, където ще развият професионални умения в сферата на услугите.; 3. Осигуряване на първо работно място, благодарение на което ще имат възможност да работят за подобряване на качеството си на живот.

Чайната обединява различни аудитории от града и се превръща в място за обучение за младежи от нашата целева група, но и в място за диалог между поколенията и уютно място за семейства и деца. Социалната чайна е разработила партньорства с предприятия в различни области, с които си сътрудничи и реализира своята дейност. Освен с частни партньори Чайната поддържа и осъществява комуникация с представители на местната администрация. Данните сочат, че към 2017 г. са налице общо 11 лица, работещи на трудов договор.

➤ **„Враца софтуер общество“**

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № B2.9c.10/31.08.2017,. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № B2.9c.10/31.08.2017

Мисията на „Враца софтуер общество“ е създаване на ИТ-общество във Враца, което чрез качествено образование дава възможност на врачани да работят предизвикателна и добре платена професия в родния си град. Целта на обучителните програми е да придобиете основни познания по програмиране и да имате възможност да започнете стаж в софтуерна компания във Враца. Има 2 обучителни направления: Уеб разработка с PHP и Java технологии. Освен това са налице безплатни курсове за дигитален маркетинг, курсове по програмиране. В рамките на своята дейност „Враца софтуер общество“ организира събития, кампании и участва в инициативи. От 2017 г. организацията е подкрепена от „Америка за България“ по отношение на създаването на възможности за работа и образование на младите хора в България. „Америка за България“ ще подкрепя дейността на „Враца софтуер общество“ до 2020 г. За 2017 г. изведените резултати от работата на организацията са както следва: над 400 участници в 5 събития във Враца; 15 души, завършили завършиха успешно цялостния курс; 15 души общо работят в ИТ сферата във Враца след нашите курсове. За 2016 г. над 270 участници са включени в 3 ИТ събития във Враца, 78 души са започнали ИТ обучения и др. Организацията е включена в класацията на списание Форбс “30 под 30” за Европа в категория Социално предприемачество. “Новатори в образованието”, където е наредена Враца Софтуер на второ място в категория “Училища”. През годината организацията е печелила награди като Google RISE Awards, с което също така осигурява финансиране на дейността за определен период.

➤ **Обучителен фризьорски салон „Конкордия“**

От 2010 г. фондация „Конкордия България“ управлява собствен фризьорски салон, в който млади хора, скоро завършили професионален курс за фризьори, работят под опитните насоки на майстор-фризьор. В салона младите фризьори натрупват реален трудов стаж, самочувствие и известен опит, на базата на които могат да търсят стабилна работа на свободния трудов пазар. Фризьорският салон „Конкордия“ е социално предприятие, което дава пример за това, как дори и в трудна и неравностойна ситуация, човек може да се бори за своята финансова независимост и да заслужи уважение и място в обществото чрез своя труд. Фризьорският салон е възможност за хора от най-уязвимите групи в обществото. Освен тази инициатива Фондация „Конкордия България“ е част от мрежата на организацията в обществена полза „Конкордия Социални проекти“ с дейност в България, Румъния (от 1991 г.), Република Молдова (от 2004 г.) и Австрия (от 2016 г.) и офиси в Австрия и Германия (от 2016 г.). Първият проект на фондацията в България се реализира през 2008 г. в рамките на Социален и младежки център „Св. Константин“ - комплекс от социални услуги в подкрепа на деца и младежи от рискови

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № B2.9c.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: "Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество", (ACCESS FOR ALL)

Договор № B2.9c.10/31.08.2017

групи. През 2014 се реализират и първите ни изнесени социални проекти – Център за настаняване от семеен тип и Наблюдавано жилище. Днес фондация "Конкордия България" управлява няколко различни типа социални услуги - дневни (две от които са делегирани от държавата чрез договор със Столична община), консултативни и резидентни, също мобилна работа сред маргинализирани общности, както и две собствени социални предприятия. Другото социално предприятие, освен фризьорския салон, е Ателие "Конкордия". Възникнало първоначално като трудотерапевтична дейност, Днес то е функциониращ социален бизнес, който предлага на своите клиенти ръчно изработени, висококачествени и естетични декоративни свещи, подходящи за подарък при личен или корпоративен празник и за различни поводи.

➤ **Фондация „Светът на Мария“**

"Светът на Мария" е фондация, учредена в обществена полза през февруари 2012 г. в град София от семейството на Мария – млада жена с интелектуално затруднение. Мисията на фондация "Светът на Мария" е да подобри качеството на живот на хората с интелектуални затруднения и техните семейства, както и да подпомага личностната им реализация чрез осигуряване на достъп до качествени услуги, развиващо обучение и подходяща трудова заетост. Целите на фондацията са свързани с: защита на човешките права и подпомагане на лица с интелектуални затруднения и техните семейства; преодоляване на дискриминацията и социалната изолация на лица с интелектуални затруднения; подпомагане на социалната им интеграция и личностна реализация чрез осигуряване на достъп до качествени услуги, развиващо обучение и подходяща трудова заетост. От 2015 г. Дневен център за обучение в трудови умения „Светове" се финансира като делегирана от държавата дейност. опълнително се финансира по проекти, както и от корпоративни и индивидуални дарители. Работата му е организирана в няколко групи трудови дейности, съобразени с индивидуалните интереси и потребности на клиента. Центърът предлага нова за България социална услуга, свързана с обучение в трудови умения, която има за цел да подпомогне развитието на потенциала на хората с интелектуални затруднения. В центъра над 30 млади хора с интелектуални затруднения се обучават в придобиване на ежедневни и трудови умения с цел повишаване на качеството на техния живот и лична независимост. Дневният център е място за усвояване и на различни трудови умения. В професионалната кухня под ръководството на готвач се усвояват умения за приготвяне на различни ястия. В ателието за производство на ръчни ароматни свещи и сапуни потребителите се учат на постоянство и придобиват умения за комбиниране на различни цветове, форми и аромати. Арт ателието е предназначено за потребители, които обичат да изработват ръчни предмети и да развихрят творческото си въображение, подкрепяни от професионалист с опит в тази област. Една година след стартирането на Дневния център беше официално открито

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: "Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество", (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № B2.9c.10/31.08.2017,. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A "Гърция-България 2014-2020". Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат"

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

първото по рода си Защитено кафене, което се реализира като дейност изцяло със средства на фондация „Светът на Мария“. Тази дейност допълва и доразвива останалите програми в Центъра и активно подпомага прилагането на модели и практики, утвърдени в другите европейски страни. Кафенето е място за трудова рехабилитация и усъвършенстване на умения, съобразени с индивидуалните потребности на зетите в него хора с интелектуални затруднения. Фондацията реализира Проект Социално предприятие „Бон Апети“ от Светът на Мария е финансиран от Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд. Основна цел на проекта да бъде създадено специално социално предприятие „Бон Апети от Светът на Мария“ като по този начин се улесни достъпът до заетост и се осигури подкрепа за социалното включване на уязвими групи чрез създаване на подходящи условия за тяхната професионална интеграция в сферата на социалната икономика.

➤ **Кухня с кауза за здравословен и социално отговорен живот „БЛАГИЧКА – КУХНЯТА С КАУЗА“**

Социалната кауза на „БЛАГИЧКА – КУХНЯТА С КАУЗА“ е осигуряване на работа на младежи в неравностойно положение; Подкрепа на различни социални каузи - провеждане на курсове за деца и младежи от домове и защитени жилища. Подкрепата се изразява в: наемане на работа на младежи в неравностойно положение; заплащане на допълнителни курсове за повишаване на квалификацията; бучение и подготовка на младежите в неравностойно положение; осигуряване на възможност на младежите за изява извън работните им задължения (развиване на организационните им умения). Повишаване знанията им в сферата на правилното хранене и планиране на бюджети.

➤ **Обществена пералня „Зелена“**

Обществената пералня е създадена по проект на фондация „Глобална инициатива в психиатрията – София“ с финансовата подкрепа на посолството на Кралство Нидерландия в София през 2010 г. Тя е социално предприятие в полза на хората с психични увреждания и директното им обкръжение - за тяхното пълноценно и автономно съществуване чрез създаване на възможности за трудова заетост. Приходите от дейността на пералнята се реинвестират в постигане на социален ефект спрямо хора от уязвими групи – осигуряване на заетост, подобряване на жизнения им стандарт, създаване на условия за развитие на техния капацитет като личности въпреки последиците от болестта. Освен конкретните дейности, свързани с функционирането на пералнята, "Зелена" си поставя за цел и реализирането на програма за трудова рехабилитация, чиято роля е да подпомогне изграждането на подкрепяща среда,

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

предоставяща възможност на хората с психични проблеми да придобият и развият умения за търсене и задържане на работа.

➤ ПОДЛЕЗНО

ПОДЛЕЗНО е създадена като младежка инициатива на 6 септември 2013 г. с цел творческото обновяване и добавяне на нови функции в занемарени градски пространства. От 2017 г. е регистрирана като фондация в обществена полза. От създаването си насам инициативата се занимава с творческо обновяване и добавяне на нови функции в неприветливи публични пространства. Инициативата стартира с обновяване на подлези, но разширява дейността си, включвайки възможност за творческа намеса в други градски пространства. Въвличането на доброволци от различни възрасти и социални групи от своя страна помага за това хората да припознават заобикалящата ги среда и да я пазят. Социалната кауза на фондацията е свързана с: обновяването на публични пространства, които не се ползват с добра репутация и имат неоценен потенциал; въвеждането на творчество и различни видове култура в градската среда; активизиране на гражданското общество и въвличането му в активното преобразяване на заобикалящата го среда; засилване на корпоративната социална отговорност сред фирмите.

➤ HOPE Restaurant

HOPE Restaurant е заведение за хранене с отлична храна и благородна мисия, създадено и управлявано от неправителствената организация "Фондация за социална промяна и включване". HOPE Restaurant като социално предприятие предоставя на своите клиенти и възможността да подкрепят Програма „Дом Възможност“ посредством своите поръчки в ресторанта. Закупувайки храна от заведението, клиентите на заведението подпомагат поддържането на Програма „Дом Възможност“ - мрежа от наблюдавани жилища за младежи, израснали в домове за деца.

➤ Слънчевата ферма

Слънчевата ферма за зайцевъдство и агротуризм се намира в село Тънково, регион Стамболово в Източните Родопи. Село Тънково е на 30 км от Хасково (през Книжовник) и на 50 км от Кърджали (през Мост). Фермата осъществява лагери, подготовка за училище и др. дейности. Каузата на организацията е завръщането към селото чрез неформално образование и учене чрез съпреживяване на дейности и игри във фермата.

➤ И АЗ МОГА / I CAN TOO

„И АЗ МОГА“ е международна благотворителна организация за подпомагане на деца със специални нужди и техните семейства. Създадена е през 2006 в България като

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № В2.9с.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A "Гърция-България 2014-2020". Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

частна инициатива. През 2012 е регистрирана и в САЩ със статут на неправителствена организация. Програмите на I CAN TOO целят подобряване качеството на живот на деца със специални нужди и интегрирането им като равноправни членове на обществото. И АЗ МОГА създава социални инициативи, образователни, културни и медийни събития за промяна на обществената нагласа към тези деца. Помага за предоставяне на възможности за социалното им включване и застъпване за техните права. Набира средства и инвестира в създаването на терапевтични центрове за деца със специални нужди. И АЗ МОГА обединява усилия с отговорния бизнес, популярни личности, медии, частни дарители, доброволци, правителствени и неправителствени организации. И АЗ МОГА помага на над 650 деца със специални нужди и техните семейства в цялата страна и подкрепя два съществуващи терапевтични центъра в гр. София. Организацията насочва регулярно дарители и доброволци към тях; работи над създаването на програми за мобилна терапия; включва децата в иновативни проекти, които осигуряват по-голяма сигурност и облекчават живота на техните семейства.

➤ **ФОНДАЦИЯ „СИНЕРГИЯ“**

Фондация Синергия е учредена в началото на 2015 г. като ЮЛНЦ в обществена полза с мисия подобряване на благополучието на хората със зрителни увреждания. Целите на фондацията са реализиране на успешни практики в сферата на социалното предприемачество, иновациите в здравеопазването за хора със зрителни увреждания и насърчаването на диалога и взаимодействието между граждани, бизнес, държава и НПО сектор. Дейностите са подчинени на мисията и целите на организацията, която управлява проекти и развива стопанска дейност чрез предлагане на услуги от незрящи за зрящи. Сред тях са обучителни дейности, корпоративни събития и обучения, кулинарни дегустации и тактилни турове (градски разходки без участието на зрението). През 2018 г. екипът на фондацията спечелва финансиране за 2 от своите проекти – Обучение и събитие от незрящи за незрящи, финансирано от АХУ и социално предприятие и екип от масажисти Ni Touch, финансирано от БЦНП. От месец април 2018 г. Ni Touch на Фондация Синергия предлага активно работи в гр. София.

2.2. Примери за програми, инициативи и организации, подпомагащи работата на социалните предприятия в България

Повечето от програмите финансиращи инициативи за социални предприятия, осигуряват обучение и наставничество с много възможности за работа в мрежа, които могат да повишат капацитета ви в различни посоки. В настоящия раздел за посочени подобни примери за финансиращи организации, които биха били от полза при стартиране на социално предприятие.

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № B2.9c.10/31.08.2017

Rinker's Challenge - Програма, даваща едновременно знания и пари - Програмите са ориентирани към създаване на възможности за устойчива заетост, подобряване на конкурентоспособността, добавяйки стойност и иновации с цел подобряване на качеството на живот в България, предимно селските райони на страната. Основните програми на Центъра работят за обучение и разпространяване на предприемаческия дух сред децата и възрастните. Той също така осигурява по-нататъшно обучение и квалификация на българските учители, като насърчава използването на иновативни технологии, интерактивни методи за преподаване и разбиране на учениците със специални нужди, трудности при ученето и етническите малцинства. Освен това Центърът ще подпомага активните млади хора чрез специфично обучение.

Reach for Change - От 2016 г. Reach for Change работи в България под името фондация Промяната. Reach for Change е сдружение с нестопанска цел, основано от Kinnevik Group и Сара Дамбер с цел да подобрява живота на децата. Организацията открива и развива лидери на промяната – местни социални предприемачи с иновации, които да решават наболелите проблеми на децата. Оказва им помощ при разрастването на техните иновации чрез предоставяне на стартов капитал, достъп до бизнес познания и възможности за установяване на контакти помежду им. Основани в Швеция през 2010 г., днес Организацията има установено присъствие в 17 държави на три континента, като подкрепя над 100 лидери на промяната по целия свят. Неотклонно навлиза в нови пазари и разширява глобалното си въздействие. Организацията оказва съдействие на социалните предприемачи в разработването на устойчиви бизнес модели. Една част от него е предоставянето на начален капитал. Финансовата подкрепа, която предоставя, има за цел да помогне на предприемача да се концентрира изцяло върху развитието и разрастването на основната си дейност и да постигне устойчивост в нея. Обикновено равнището на финансиране постепенно намалява, тъй като се очаква от предприемача да разработва други устойчиви източници на приходи. Чрез инкубатор помага на социалните предприемачи да изградят нужния капацитет за постигане на ръст и устойчивост. Това включва наставничество, обучение и предоставяне на методи и инструменти в области като стратегическо планиране, оценка на въздействието и лидерски умения. Организацията осигурява достъп до мрежата си от корпоративни партньори и техните колективи, в това число потенциални инвеститори, медийните контакти и други важни връзки. Включва също и глобалния екип от лидери на промяната. Редовно се провеждат срещи на лидерите на промяната, на които предприемачите от България имат възможността да общуват и да се учат едни от други.

Академия за социални предприемачи е интензивна практично-ориентирана програма за личности с желание за развитие в сферата на социалното

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № B2.9c.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Кривопалово и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № B2.9c.10/31.08.2017

предприемачество. Участниците работят в екипи по практически казуси в сферата на социалното предприемачество, подадени от организаторите. Екипната работа и казусите са инструмент за упражнене с цел придобиване на индивидуални знания и умения, които да помогнат за бъдещите и настоящи проекти на участниците извън Академията за социални предприемачи. Академията се осъществява от **Reach for Change България**. Reach for Change е глобална фондация, основана в Швеция през 2010 г. Днес тя подкрепя над 100 социални предприемачи в 17 държави на 3 континента.

Програмата за социално предприемачество за нестопански организации включва обучения за развитие на стопанска дейност от неправителствени организации, съвети при подготовката на идеята за стартиране на дейността, участие в конкурс „Най-добър бизнес план на неправителствена организация“ и Акселератор за наградените организации. Програмата се осъществява с подкрепата на Фондация „Америка за България“ и Фондация УниКредит, в партньорство с УниКредит Булбанк и Telus International. Програмата „Предприемачество за нестопански организации“ съдържа следните три етапа: **Първи етап „Обучителни семинари“** - участниците ще се запознаят с основните теми, свързани с развитието на една идея и подготовката на бизнес план, както и с примери за успешен социален бизнес в България. Информация за обучителните модули и теми може да намерите тук.; **Втори етап „Разработване на бизнес план“**, който обхваща развиване на идеята и представянето ѝ пред жури. По време на този етап участниците ще могат да получат консултации и да задават конкретни въпроси на консултантите на конкурса. Бизнес идеите ще бъдат оценени и специално жури ще определи победителите. Отличените бизнес идеи ще получат финансиране.; **Трети етап „Акселератор“**, в рамките на който победителите в конкурса ще участват в ежемесечни срещи и ще получат експертна и менторска подкрепа от представители на бизнеса за развиване на стопанската си дейност. През 2016 г. в програмата се включиха 22 организации. 5 от тях бяха избрани от авторитетно жури, съставено от бизнес лидери и всеки от тях получи финансова подкрепа в размер на 7 000 лева за стартиране на идеите си. Победителите бяха: Фондация „Светът на Мария“, гр. София, които ще използват наградата за устойчивото развитие на кетъринг услугите, които предоставя фондацията чрез защитеното си кафене „Светове“, за да се разширят възможностите за подкрепена заетост на младежи с интелектуални затруднения; Фондация „Очи на четири лапи“ с идеята за изграждане на хотел за кучета, който да предоставя отглеждане на домашни любимци в периода, когато техните стопани пътуват. Печалбата от дейността ще се инвестира в издръжката на програмите на фондацията за обучение на кучета водачи на слепи хора; Фондация „Асоциация Анимус“ получи подкрепа за създаването на закусвалня „Блага Баба Блага“, в която ще се предлагат домашни закуски и тестени изделия, приготвени от самотни възрастни жени или жени, жертви на насилие; Морски

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № B2.9c.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № B2.9c.10/31.08.2017

клуб "Приятелите на морето"-Варна ще развият по устойчив начин дейността на социалното предприятие „Заедно на борда“. То предоставя квалификационни обучения по морските специалности „Водолаз“ и „Водач на плавателни съдове до 40 бт по море“, като 20% от приходите се инвестират в аналогични, но безплатни квалификационни обучения за младежи без родители, от социално слаби семейства, безработни млади хора; Сдружение „ИДЕА“ ще стартира кетъринг услуги, чрез които ще разшири възможностите на Социалната чайна за осигуряване на заетост на младежи, израснали в социална и икономическа изолация.

Общественият борд на TELUS International е петнадесетият по ред Борд за цял свят. В България Бордът обединява видни обществени личности и членове на компанията, които вземат решения за това, кои благотворителни инициативи да бъдат финансирани, в зависимост от устойчивостта на решението, което предлагат, по актуален обществен проблем. Всяка година Общественият борд на TELUS International разпределя сумата от \$100 000 между социално значими проекти, разрешаващи проблеми в сферата на здравеопазването, образованието и опазването на околната среда. Проектите биват оценявани и финансирани, в зависимост от устойчивостта на решението, което предлагат, по актуален обществен проблем. В България Бордът се фокусира върху три основни аспекта от нашето общество: образование, здравеопазване и околна среда. Всяка година Бордът в България разглежда повече от 150 проекта в областите здраве, околна среда и образование, в подкрепа на семейства и младежи в България.

Български център за нестопанско право е организация - част от мрежата на Международния център за нестопанско право (ICNL) и Европейския център за нестопанско право (ECNL), които работят в повече от 100 страни по света с цел защита на правото на сдружаване и развитие на правната рамка за гражданските организации. Мисията ѝ е да оказва подкрепа при изработване и прилагане на закони и политики с цел развитие на гражданското общество, гражданското участие и доброто управление в България. Една от темите, по които работи БЦНП е развитието на стопанската дейност на НПО и социалното предприемачество. В тази връзка организацията изпълнява проекти, насочени към развитието на социалното предприемачество у нас, както и финансира проекти на социални предприемачи, подкрепя надграждането на капацитет на предприемачите и НПО за развитие на устойчив бизнес модел и др.

Форум „Социални предприятия в България“ е неформално обединение на хора и организации, работещи в сферата на социалното предприемачество. Той способства за обмяна на информация и за формирането на политики, поставя проблемите на

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № B2.9c.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A "Гърция-България 2014-2020". Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

социалните предприемачи на национално ниво. Основна цел на Форум „Социални предприятия в България“ е подобряване на средата за развитието на социалното предприемачество в България като дейност в полза на обществото. Форум "Социални предприятия в България" работи за: защитаване на интересите на сектора на социалното предприемачество; извършване на изследвания, които очертават размера, ефекта и тенденциите пред социалното предприемачество; застъпничество за увеличаване на подкрепата за социалните предприятия от публичния и частния сектор; да изгражда мрежи между социалните предприемачи; повишаване на имиджа на социалните предприемачи и социалните предприятия.

Обединени идеи за България е неправителствена организация, която насърчава социалната ангажираност и реализирането на граждански проекти. Организацията набира предложения за решения на предизвикателствата, пред които е поставена България и осъществява различни проекти и инициативи, вкл. и обучения за социално предприемачество. Основният проект на Обединени идеи за България - форумът Идеите – това сме ние, е посветен на социалното предприемачество и стимулира създаване на социални иновации и проекти. Близо 150 български студенти от страната и чужбина ежегодно работят по ключови въпроси в сферите на технологиите, икономиката, културата, науката, образованието, околната среда, градската среда и др. Други проекти, по които ОИБ работи или е партньор са свързани с курсове по социално предприемачество, представяне на активни социални проекти, стартирани от млади предприемачи в България, онлайн състезание за социално предприемачество, организиране на иновативни обучения за създаването на собствен бизнес и др.

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № B2.9c.10/31.08.2017

II. ПРОУЧВАНЕ НА ПРИЛОЖИМОТО ЗА СОЦИАЛНОТО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО В БЪЛГАРИЯ И ИДЕНТИФИЦИРАНЕ НА СПИСЪК С АКТУАЛНИТЕ НОРМАТИВНИ АКТОВЕ

Както вече беше анализирано социалното предприемачество в България не е широко застъпено и масово развито. Може да се каже, че то е нова дейност, която тепърва ще се развива, като ползва и надгражда опита на дългогодишни практики от други държави. Освен финансирането, креативният подход също е бариера, която българският предприемач в нужно да преодолее, за да бъде успешен социален предприемач. Наред с това информираността е ключова, за да може всеки социален предприемач да се ориентира във възможностите, които му се предлагат, както за финансиране, така и за споделяне и популяризиране на идеята му.

По отношение на действащото законодателство в България, което урежда статута и регулира дейността на социалните предприятия и което регламентира социалното предприемачество и социалната и солидарната икономика може да се каже, че то е слабо развито. В българското законодателство липсва легална дефиниция за социално предприятие, а все още липсват норми, уреждащи статута, формата и дейността на социалното предприятие. За пръв път терминът „социално предприятие“ се дефинира във вноса на 06.08.2018 г. в Народното събрание Законопроект за предприятията на социалната и солидарна икономика, който е приет на второ четене на 18.10.2018 г. До края на годината се очаква приетият законопроект да получи указ за обнародване на Президента на републиката, след което да бъде обнародван в "Държавен вестник", освен ако Президентът не върне мотивирано закона в Народното събрание за ново обсъждане. Въпреки наличието на този законопроект и неговите формулировки обаче е необходимо да се подчертае, че той следва да се обсъжда като част от пакет с други законопроекти, тясно свързани със социалната тема - за здравето, за хората с увреждания, за реализацията на пазара на труда и пр. По този начин може да се гарантира развитието на социална политика, която да гарантира съгласуваност между институциите, механизмите за взаимодействие, целите, гражданското участие и финансовата подкрепа. Политиката може да е успешна, само ако гарантира адекватна държавна социална грижа с всички мерки за превенция, рехабилитация, заетост и социална интеграция.

Предвид установените модели и практика за действащи социални предприятия у нас, за да бъде изяснена правната същност на понятието „социално предприятие“ и за да се анализира регулацията на социалното предприемачество в България е необходимо:

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № B2.9c.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A "Гърция-България 2014-2020". Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Кривованс и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № B2.9c.10/31.08.2017

- да се разгледа определението за “предприятие” по действащото българско законодателство;
- да се проучи концепцията за социалната и солидарна икономика и нейните субекти, на базата на което да се даде определение за социално предприятие;
- да се разгледат съществуващите правно-организационни форми в България за социално предприятие, в това число да се анализира правната уредба на стопанската дейност на юридическите лица с нестопанска цел (ЮЛНЦ);
- да се изследват услугите и дейностите, които социалните предприятия в България предоставят и относимите към тях правни норми
- да се идентифицира списък с актуалните нормативни актове, които имат своето съотнасяне към социалното предприемачество и социалните предприятия и имащи отношение към лицата в уязвимо социално положение, разпоредбите свързани с насърчаване на заетостта им, подобряването на жизненото им равнище и подпомагането на тяхното включване в обществото.

1. Предприятие

1.1. Предприятието като понятие

С оглед правилното дефиниране на социалното предприятие е необходимо най-напред да се насочим към тълкуване на термина предприятие, като за тази цел следва да се проучат определенията за предприятие съгласно действащото българско законодателство. Преди обаче да пристъпим към фактическата дефиниция на предприятието с оглед неговото правно третиране е необходимо да изясним неговата същност като понятие.

Най-общият подход за определянето на понятието предприятие е, че то е организация. В този смисъл на организация могат да бъдат: фабрика, учебно заведение, здравно заведение, банка и пр., като не се прави разлика между организация в материалното производство и извън него, тъй като основният критерий, който се поставя е задоволяването на човешки потребности. Така организацията се разглежда като функционална единица, където се осъществява планова дейност, насочена към създаването на блага и услуги чрез влагането на ресурси, човешка енергия, капитал и информация. А в зависимост от функциите и преследваната цел – дали това е печалбата или не - организациите се разпределят на стопански (бизнес) организации и организации с идеална цел. В този смисъл можем да определим стопанската организация като общност, където се осъществява непрекъснато движение, при което ресурсите, в съчетание с машините под въздействието на труда, се превръщат в ценности (продукти и услуги) задоволяващи проявени човешки потребности.

Съобразно съдържанието, правната форма и организационно-техническото си устройство организацията може да бъде от опростен вид или съвкупност от няколко

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № B2.9c.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Кривопалово и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № B2.9c.10/31.08.2017

елементи. Така например една стопанска организация може да бъде представена само от една фабрика, а от друга страна може да обединява множество функционално диференцирани по дейности единици, подразделения, клонове и пр., които сами за себе си също могат да представляват стопански организации.

Съобразно собствеността си стопанските организации могат да бъдат държавни и частни, чиито различия основно се определят по отношение на собствеността, организацията, финансирането, целите и др.

Можем да кажем, че стопанската организация е производствено-стопански комплекс, с вътрешна функционална същност и съдържание на производствената единица чрез рационално организиране на материални, нематериални активи, човешки ресурси и други елементи на производството, необходими за производството и реализацията на блага и услуги. В този смисъл понятието “стопанска организация” показва само вътрешната функционална същност и съдържание на основната производствена единица, а нейното формално проявление и юридическата ѝ обособеност в съвкупното национално стопанство се изразява от предприятието.

За изясняване на същността на понятието предприятие обаче е необходимо да се посочи, че то се извежда логически от личността на предприемача, който развива дадена идея, инвестира в нея и носи риска без значение в кой сектор на стопанството (производството, услугите или другаде) е насочена предприемаческата инициатива. В този смисъл като предприятия могат да се разглеждат както заводите, фабриките, така и хотелите, ресторантите, кината, кафенетата и пр. Следователно критерият за предприемачеството, респ. и за предприятието, не е видът на производството и отрасъла, а наличието на спекулативен елемент и парично-стойностно изражение на размяната. Именно тези два елемента са най-типичните и специфичните признаци на предприятието. В този смисъл могат да се разграничат два типа предприятия: стопански и нестопански, независимо, че и при двата типа в по-малки или в по-големи мащаби е налице стопанска (производствена) дейност.

Основната цел на съвременното предприятие се свежда до реализирането на максимална печалба с изразходване на най-малко разходи, а основните функции на днешните предприятия са насочени към създаването и реализирането на стоки и услуги за задоволяване на потребителски и производствени потребности извън стопанската единица, поставяйки по този начин индивидите и стопанските субекти във взаимна обусловеност на пазара.

По-съществените признаци, които характеризират същността на съвременното предприятие са следните: стопанска организираност; финансово-стопанска и управленска самостоятелност, гарантиращи икономическата му свобода; връзки с пазара; използване на собствени и чужди средства като капитал на предприятието;

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

наличието на предприемачески (стопански) риск; стремеж към оцеляване и печалби и пр.

В този смисъл, ако се върнем на първоначалната идея, че предприятието е организация, то можем да кажем, че понятието “стопанска организация” е по-широко и общо – това е всяка стопанска единица, която е организирана и произвежда, представена е чрез своята вътрешна функционална същност, технико-технологична и ресурсна осигуреност. Предприятието е по-тясно понятие от стопанската организация, но последната е необходима негова предпоставка и следователно предприятието може да се дефинира като: външно проявление на формалната и юридическа обособеност на стопанската организация в рамките на националната икономика.

Правното тълкуване на термина “предприятие” е водещо за потенциалното приложение на чл. 82 от Договора за ЕО по отношение на пазарното поведение. Договорът за ЕО прави препратки към термина в няколко момента, но не дефинира самото понятие. В исторически план, наднационалните съдилища се стремят да наложат обща дефиниция на понятието за предприятие, като по този начин позволяват на Общността да увеличи максимално своята компетенция по отношение на всички пазари, които спадат в параметрите на Договора за ЕО.

Дефиницията на термина предприятие, определена от Европейската Комисия е следната: за целите на антитръстовото законодателство на ЕС, всеки обект, който участва в икономическа дейност, т.е. дейност, при която има предлагане на стоки или услуги на даден пазар, независимо от неговото правно състояние и начина на финансиране, се нарича предприятие. За да бъде такова, няма изискване за намерение за постигане на печалба, а публичните органи не се изключват по дефиниция. Правилата, които регулират концентрацията предвиждат “заинтересовани предприятия”, т.е. преките участници в сливане или придобиване на контрол.

1.2. Определения за предприятие съгласно действащото българско законодателство

В българското действащо законодателство за предприятие са дадени различни дефиниции според правната материя, за която се отнасят. В този смисъл отделните закони дават свои автономни дефиниции, предназначени единствено за целите на собственото им регулиране.

Съгласно дефиницията заложената в чл. 15 на *Търговския закон*, предприятието е съвкупност от права, които могат да бъдат както имуществени, така и неимуществени, задължения, права и фактически отношения. В този смисъл търговско предприятие по смисъла на ТЗ е организация на дейността на търговеца. Понятие, което се покрива донякъде с понятието “имущество”, но е по-широко от него (на практика търговското предприятие е имуществото на търговеца).

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № В2.9с.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Кривопалово и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат”

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

Законът за защита на конкуренцията определя предприятието по следния начин - всяко физическо, юридическо лице или непersonифицирано образувание, което извършва стопанска дейност, независимо от правната и организационната си форма.

Съгласно **Закона за малките и средните предприятия**: "Предприятие" е всяко физическо лице, юридическо лице или гражданско дружество, което извършва стопанска дейност, независимо от собствеността, правната и организационната си форма. Тази формулировка не е нова. Тя отразява терминологията, която Европейският съд използва в решенията си. Чрез формалното и включване в препоръката, сега ясно се посочва предметът на новата дефиниция за МСП. Така самостоятелно заетите лица, семейните фирми, съдружията и асоциациите, занимаващи се законно със стопанска дейност, могат да се считат за предприятия. Определящият фактор е стопанската дейност, а не правната форма. Данните, които показват дали едно предприятие попада в категорията малки и средни предприятия са: численост на персонала, годишен оборот и годишен баланс. В този смисъл чл.3 на Закона определя категорията малки и средни предприятия по следния начин - предприятията, които имат средносписъчен брой на персонала, по-малък от 250 души, и годишен оборот, който не превишава 97 500 000 лв., и/или стойност на активите, която не превишава 84 000 000 лв. Необходимо е да се отбележи също така, че докато спазването на праговете за числеността на персонала е задължително, едно МСП може да избира да се съобразява с тавана за оборота или с този за баланса. То не е задължено да удовлетворява и двата критерия, като може да превиши единия от тях, без да загуби статута си. Този избор се предлага, тъй като по самия си характер предприятията от секторите на търговията и разпределението имат по-голям оборот в сравнение с тези от производството. Чрез предоставянето на възможност за избор между този критерий и критерия за общия баланс, отразяващ общите активи на дадено предприятие, се гарантира справедливото третиране на МСП, занимаващи се с различни видове стопанска дейност. В този смисъл чл.3, ал.2 и ал.3 на ЗМСП казват, че малките предприятия са тези, които имат средносписъчен брой на персонала, по-малък от 50 души, и годишен оборот, който не превишава 19 500 000 лв., и/или стойност на активите, която не превишава 19 500 000 лв., а микропредприятия са тези, които имат средносписъчен брой на персонала, по-малък от 10 души, и годишен оборот, който не превишава 3 900 000 лв., и/или стойност на активите, която не превишава 3 900 000 лв. При определянето на категорията на предприятието се взема предвид дали предприятието е независимо, дали е предприятие партньор, или е свързано предприятие. Това разграничение е необходимо, за да се създаде ясна картина за икономическото положение на предприятието и да се изключат онези предприятия, които не са същински МСП. Като цяло, повечето МСП са самостоятелни, тъй като те са или напълно независими, или имат едно или повече малцинствени съдружия (всяко с по-малко от 25 %) с други предприятия. Ако това участие възлиза на не повече от 50 %,

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № В2.9с.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Кривовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

счита се, че връзката е между предприятия-партньори. Над този таван се смята, че предприятията са свързани.

В данъчното законодателство понятието се определя възможно най-широко с цел гарантиране на фискалните интереси на държавата. За целите на данъчното облагане *Законът за корпоративното подоходно облагане* борави с понятието „място на стопанска дейност“, което представлява определено помещение, база или трайно извършване на търговски сделки в страната. Според *Закон за данъците върху доходите на физическите лица* „предприятие“ е предприятие по смисъла на *Закона за счетоводството*, който дефинира предприятията като: търговци по смисъла на Търговския закон, включително клоновете на чуждестранните търговци; местните юридически лица, които не са търговци; бюджетните предприятия; консорциумите по смисъла на Търговския закон, дружествата по Закона за задълженията и договорите, съвместните предприятия и други обединения, базирани на договорни отношения, по които страните имат права върху нетните активи; осигурителните каси по чл. 8 от Кодекса за социално осигуряване; търговските представителства; чуждестранните юридически лица, които осъществяват стопанска дейност в Република България чрез място на стопанска дейност, с изключение на случаите, когато стопанската дейност се осъществява от чуждестранно лице от държава - членка на Европейския съюз, или от друга държава - страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, единствено при условията на свободно предоставяне на услуги. Класификацията на предприятията и на групите предприятия е в основата на разпоредбите на ЗСч. Законът определя 4 категории предприятия – микропредприятия, малки предприятия, средни предприятия и големи предприятия според следните три показателя - балансова стойност на активите, нетни приходи от продажби и средна численост на персонала. Предприятията се отнасят в съответната категория, когато към 31 декември на текущия отчетен период не надвишават най-малко два от тези показатели. „Група предприятия“ са предприятието майка и всички негови дъщерни предприятия. Категориите за група предприятия са – малки, средни и големи съобразно трите показателя - балансова стойност на активите, нетни приходи от продажби и средна численост на персонала. Групите предприятия се отнасят в съответната категория, когато на консолидирана основа към 31 декември на текущия период, не надвишават най-малко два от трите показателя. Съгласно § 1, т.22 от Допълнителните разпоредби на ЗСч "Предприятия от обществен интерес" са:

- а) предприятия, чиито прехвърлими ценни книжа са допуснати до търговия на регулирания пазар в държава - членка на Европейския съюз;
- б) кредитни институции;
- в) застрахователи и презастрахователи;
- г) пенсионноосигурителните дружества и управляваните от тях фондове;

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № В2.9с.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A "Гърция-България 2014-2020". Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: "Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество", (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

- д) инвестиционни посредници, които са големи предприятия по този закон;
 - е) колективни инвестиционни схеми и управляващи дружества по смисъла на Закона за дейността на колективните инвестиционни схеми и на други предприятия за колективно инвестиране, които са големи предприятия по този закон;
 - ж) финансови институции по смисъла на Закона за кредитните институции, които са големи предприятия по този закон;
 - з) "Холдинг Български държавни железници" - ЕАД, и дъщерните му предприятия; Национална компания "Железопътна инфраструктура";
 - и) търговски дружества, чиято основна дейност е да произвеждат и/или да пренасят, и/или да продават електроенергия и/или топлоенергия и които са големи предприятия по този закон;
 - к) търговски дружества, чиято основна дейност е да внасят и/или пренасят, и/или разпределят и/или транзитират природен газ и които са големи предприятия по този закон;
 - л) ВиК оператори по смисъла на чл. 2, ал. 1 от Закона за регулиране на водоснабдителните и канализационните услуги, които са средни и големи предприятия.
- По смисъла на *Кодекса на труда*: "Предприятие" е всяко място - предприятие, учреждение, организация, кооперация, заведение, обект и други подобни, където се полага наемен труд.

Съгласно чл.20, ал.2 от *Закона за държавните помощи* предприятие е всяко лице, което осъществява икономическа дейност без значение на неговата правноорганизационна форма, статут и начин на финансиране, независимо от това дали същото формира и разпределя печалба. Това определение се използва, за да се дефинира предприятие, което може да бъде получател на помощ. Съгласно чл.20, ал.1 получател на помощ е всяко предприятие, за което е предназначена държавна помощ или минимална помощ, както и всяко предприятие, което пряко или косвено се облагодетелства от тази помощ, като получава под каквато и да е форма икономическа изгода, и по отношение на която са изпълнени всички елементи за наличие на помощ по смисъла на чл. 107, параграф 1 от Договора за функционирането на Европейския съюз. Важно е да се отбележи, че когато лицето по ал. 2 осъществява едновременно икономическа и неикономическа дейност, то може да се разглежда като получател на държавна помощ или минимална помощ само по отношение на икономическата му дейност, при условие че: 1. икономическата и неикономическата дейност са напълно отделени финансово-счетоводно по отношение на активите, пасивите, приходите и разходите от дейностите, и/или 2. е налице фактическо обособяване на съответните дейности чрез отделен субект.

Законът за държавните помощи дефинира още какво е публично предприятие - всяко предприятие, върху което публични органи могат да упражняват, пряко или

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: "Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество", (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № В2.9с.10/31.08.2017,. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A "Гърция-България 2014-2020". Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат"

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

косвено, доминиращо влияние. За публично предприятие се смята и всяко юридически обособено лице, което се финансира, изцяло или частично, със средства от държавния или от общинския бюджет или има право да разходва такива средства.

От изведеното до момента може да се направи изводът, че най-общо понятието “предприятие” представлява обособяване и организация на различни ресурси - човешки, материални, финансови, нефинансови и други с цел осъществяване на разнообразна по рода си стопанска дейност.

2. Социална и солидарна икономика в България. Концепция и перспективи.

Преди да преминем към извеждане на конкретна дефиниция за социално предприятие е необходимо да разгледаме концепцията за социалната и солидарната икономика, като среда, в която функционират социалните предприятия. Изхождайки от наименованието видно е, че социалната и солидарна икономика съчетава постигането на икономически и социални цели. Изследвайки понятието в дълбочина, можем да кажем, че това е специфична форма на предприемачество, която е насочена към намиране на решения на обществени, социални или екологични нужди, които не могат да бъдат решени само с пазарни или административни механизми. Следователно можем да твърдим, че основният принцип на социалната и солидарната икономика е постигането на цел в обществена полза и в интерес на участниците.

В последните десетилетия социалната и солидарна икономика се разглежда като сектор, допринасящ за създаване на заетост и за по-справедливо разпределение на богатата. В тази връзка ЕК е започнала създаването на политическа рамка в подкрепа на социалната икономика и социалното предприемачество в редица политически документи. Във всички европейски документи социалното предприятие е се разглежда като ключов компонент на гражданското общество и на Европейския социален модел. Подчертава се, че социалните предприятия са неразделна част от широкото гражданско общество и основен компонент на сектора на социалната икономика, които трябва да бъдат подкрепени политически и финансово в своята цялост.

Към настоящия момент в Република България няма единна цялостна нормативно или по друг начин устроена система от правила, свързана и съобразена с принципите на социалната и солидарна икономика, както и с условията, организацията и реда, при които социалните предприятия, като нейни основни субекти, функционират и си взаимодействат с държавата и общините. Както вече казахме на равнище ЕС съществува политика, която насочва държавите – членки да предприемат необходимите действия, за да осигурят цялостната рамка, която да позволи и да улесни разгръщането на потенциала на тези субекти, съобразно техните характеристики и националните особености. Респективно действащото законодателство в България не съдържа изрична регламентация и на социалното предприемачество. Националната концепция за

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № В2.9с.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

социална икономика приета от Министерски съвет през 2012 г. посочва набор от характеристики, които определят едно предприятие като социално предприятие, без това да бъде правно закрепено в нормативен документ.

Анализирайки ролята на социалната и солидарна икономика, можем да кажем, че тя е важна за интегриране на групи със затруднения при реализацията на пазара на труда - например хора с умствени или физически увреждания, изключени от пазара на труда за дълъг период от време. Наблюденията сочат, че социалната и солидарна икономика се ангажира с проблеми, които не намират решение в частния или публичния сектор като: продължителната безработица, социалната изолация, качеството на живот на възрастните хора или хората с увреждания и др. Тя не разглежда нуждаещите се само като бенефициенти на услугите, които са им необходими, а се опитва да въздейства върху тяхната активност. В този смисъл социалната и солидарна икономика допринася за социалното приобщаване и включване и все по-често тя се разглежда като възможност за устойчиво развитие на обществото, свързано със съхраняване на екологичното равновесие и ефективно регулиране на социално-икономическата среда.

„Социална икономика“ или „солидарна икономика“ или и двете?

Разглеждайки определенията за социалната икономика, можем да кажем, че тя е част от реалната икономика, както и от гражданското общество, като финансовите резултати на предприятията се реинвестират за постигане на социална цел и дейности, а само разумна част от тях се използва за режимни разходи. По своята функционалност, социалната икономика е ефективна в областта на социалното включване и дава възможност за равно участие на широки слоеве от населението, като по този начин се различава от корпоративната икономика, независимо че субектите на социалната икономика работят по Търговския закон.

Исторически социалната икономика като дейност в България е свързана с народните сдружения и кооперации, които формират нейната основа. Принципите на поведение и ценностите на народните сдружения, отразени в историческото кооперативно движение, са същите, възприети от съвременното понятие за социална икономика, която е организирана около три големи групи организации: кооперации, взаимоспомагателни дружества и сдружения, като отскоро към тях се добавят и фондациите. В действителност в своя исторически зародиш тези големи групи са взаимно свързани изражения на една и съща цел: подкрепа на най-уязвимите социални групи, чрез самостоятелно организирани форми на помощ, на новите условия на живот, създадени от развитието на индустриалния капитализъм през 18-и и 19-и век.

Според М. Стоянова социалната икономика е сегмент на националната икономика, разположен между държавата и пазара, чиято цел е да неутрализира доколкото е възможно дефектите на пазара, особено по отношение на нискодоходните групи и хората с увреждания (Стоянова, 2015, с.12-13). Тя е изградена от специфични

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № В2.9с.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Кривопалово и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № B2.9c.10/31.08.2017

икономически единици – социални предприятия, които функционират чрез различните си форми – кооперации, взаимоспомагателни дружества, асоциации и фондации. Социалната икономика е съставена от организации, независими от държавата, които произвеждат стоки и услуги със социална цел, характеризират се с демократично участие на своите членове, не разпределят печалба и се основават на солидарност.

Тя се разглежда едновременно като част от реалната икономика и част от гражданското общество, отличаваща се с осъществяване на стопанска дейност в обществена полза и реинвестиране на печалбата за социални цели (Национална концепция за социална икономика, 2011). Социалната икономика изпълнява следните функции:

- стопанска функция за собствено ресурсно обезпечаване;
- социална функция, реализирана чрез профила на разходите;
- общественополитическа функция на генериране на обществени нагласи на социална солидарност.

Според Н. Радев и С. Будаева социалната икономика изпълнява следните функции (Радев & Будаева, 2010, с.47-51):

- Регулаторна – социалната икономика съдейства за постигане на по-балансиран модел на социално-икономическо развитие. Тя регулира достъпността на услугите, приспособяването на услугите към потребностите на хората, коригира дисбаланси на пазара на труда.
- Производствено-икономическа – тя се явява двигател за местно и регионално развитие, допринася за разпространение на предприемаческа култура, може да поддържа икономически дейности, за които съществува опасност да изчезнат (например занаяти), допринася за създаване на социален капитал.
- Иновативна функция – социалната икономика подпомага разпространението на нови идеи, концепции и технологии.
- Разпределителна функция – социалната икономика допринася за по-справедливо разпределение на доходите и богатството, за повишаване ефективността на публичните политики, за интегриране на хора, които са в неравностойно положение, за социално включване.

Солидарната икономика, както и социалната икономика, е нова за България. В тази връзка проучихме някои определения за солидарна икономика, които да изяснят разглежданата материя и ситуацията в страната. Солидарната икономика е „алтернативна икономическа и социална форма, извън държавните и корпоративните структури, която се основава на човечни принципи, като взаимопомощ и солидарност, вместо на конкуренция и алчност“ (Тарински, 2013). Солидарната икономика функционира чрез мрежи, колективи и кооперативи.

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

О. Пряжникова разглежда солидарната икономика като вкоренена в тъканите на социалния живот на общността и представляваща съвкупност от организации и инициативи, чиято цел на икономическа дейност не е преразпределение на печалбата, а удовлетворяване на потребностите на хората, например чрез създаване на работни места, защита на околната среда и други (Пряжникова, 2014, с.90).

Л. Кримерман определя солидарната икономика като изключително разнородна и отворена – тя обхваща както микро- и малки предприятия, така и големи организации. Характерни за нея са ценности като взаимопомощ, икономическа справедливост, екологична устойчивост, зачитане на индивидуалното самоопределяне и културно разнообразие.

Според J. Allard и J. Matthaei солидарната икономика не е сектор на икономиката, а цялостен подход, който включва инициативи в повечето сектори на икономиката, въплъщаващи в себе си определени ценности и приоритети – сътрудничество, устойчивост, демокрация, справедливост и други (Allard & Matthaei, 2008, с.6). Тя обхваща различни форми на организация, които хората използват, за да създадат работни места и да имат достъп до качествени стоки и услуги, насърчава нов начин на мислене и начин на живот. Солидарната икономика е силен инструмент за овластяване и социална промяна, която започва от инициативите на отделни хора, искащи да запазят контрол върху начина, по който се произвежда, спестява, инвестира, обменя. Тя е обвързана с развитието на гражданското общество и подпомага държавните политики в областта на заетостта и хората с увреждания.

Съществуват различни становища при съотнасянето на социалната икономика и солидарната икономика. Според Н. Радев и С. Будева границите им съвпадат и всички организации, които се считат за част от солидарната икономика, несъмнено са и част от социалната икономика (Радев & Будева, 2010, с. 40), тъй като може да се каже, че принципите солидарност, доверие и коопериране са характерни и както за солидарната, така и за социалната икономика. Освен това сходни са и институционалните и организационни форми, ценностите и демократичните механизми на вземането на решения. В този смисъл може да се каже, че двете понятия се припокриват, с известен акцент на социалната икономика върху социалното предприемачество и социалните предприятия, а на солидарната икономика – върху кооперациите и другите специфични форми. Затова е удачна употребата на понятието „социална и солидарна икономика“, тъй като дава възможност да се включат всички аспекти на проблематиката.

От изведеното дотук можем да кажем, че социалната и солидарната икономика е механизъм, насочен към промяна на социално-икономическата система. Като форма на предприемачество социалната и солидарна икономика е подчинена на следните принципи:

1. преимущество на социалните пред икономическите цели;

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № В2.9с.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

2. сдружаване в обществена и/или колективна полза;
3. прозрачно управление;
4. независимост от органите на държавната власт;
5. участие на членовете, работниците или служителите при вземане на управленски решения.

Понятията солидарна икономика, социална икономика, кооперативна икономика са близки по съдържание и насоченост и често пъти биват третиращи еднозначно. Затова и се налага една по-широка визия, която подчертава социалните ценности и обществения интерес. Много европейски страни, в които има ясно дефиниран правно-институционален контекст, са възприели по-широката дефиниция с оглед покриване на всички възникващи практики. Преобладаващата практика е едновременното използване на термините солидарна и социална икономика като по този начин се цели подчертаване на различния ценностен характер на организационния модел на операторите и тяхното индивидуализиране спрямо конвенционалните икономически оператори. Друг аргумент за развитието на социалната и солидарна икономика, като стопански отрасъл със специални правила, е високата икономическа и социална резултативност, която се отчита в страните с изградена екосистема и изрична регламентация.

Както вече казахме, субектите на социалната икономика в България имат своята история, традиции и перспективи. Кооперациите, като най-естествения потенциален носител на характеристиките на социалното предприятие, получават мащабно развитие още в предвоенния период в резултат на сдружените усилия на хора с ограничени материални възможности, но с воля и визия за самостоятелно справяне със социалните затруднения. В демократичния период социалната икономика се развива, без да заявява видимост в политическия спектър, с което остава на заден план от общественото внимание, но намира среда за развитие на своя потенциал, успоредно с развитието на гражданското общество. В тази връзка в България ролята на социалната икономика в общото развитие на страната е едва забележима, за разлика от повечето страни от ЕС. В годините на прехода значително е намалял броя на заетите в социалната икономика, в частност в специализираните предприятия и кооперации за хора с увреждания.

С оглед подобряване на регулацията на социалната и солидарната икономика и на субектите в нея в България през 2018 г. в Народното събрание е внесен проект на Закон за предприятията на социална и солидарна икономика, разработен в рамките на междуведомствена работна група по социална икономика към Министерство на труда и социалната политика, в която са участвали 37 представители на различни заинтересовани страни (15 държавни институции, НСОРБ, 7 работодателски и синдикални организации, 3 национално представителни организации на хора с увреждания, 2 университета, и 3 НПО). Мотивите за въвеждане на новата правна рамка

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № В2.9с.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Кривополво и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

са основно две – първата е свързана с начина на разходване на публичен ресурс, заделен за тази цел в рамките на оперативните програми, а втората – с нуждата от признание на съществуващите инициативи като социални предприятия и да бъде измерен реално техния принос за решаването на важни обществени проблеми в България. В тази връзка дискусиите в групата са били в следните насоки:

- 1) Нов отделен закон или промяна в някой вече съществуващ - промяната в някой съществуващ закон е била предложена с цел законодателна икономия и максимална гъвкавост в съчетаването на съществуващи насърчителни механизми и разширяването им като обхват към сектора на социални предприятия. Идеята за приемането на изцяло нов закон е била дискутирана с оглед на това държавата задължително да предвиди специални насърчителни механизми, които да са съобразени със спецификите на социалните предприятия в България.
- 2) Каква да бъде ролята на държавата по отношение на сектора – да наблюдава и измерва развитието на сектора чрез събиране на статистика и анализ на данни, да регистрира и лицензира, да оценява ефекта от дейността и пр.

При предварителната оценка на въздействието на Законопроекта на Закон за предприятията на социалната и солидарна икономика е посочено, че е необходима цялостната правна уредба в областта на социалната и солидарна икономика поради следните причини, които налагат реализиране на законодателна инициатива:

1. На равнище ЕС съществува политика, която насочва държавите – членки да предприемат необходимите действия, за да осигурят цялостната рамка, която да позволи и да улесни разгръщането на потенциала на субектите на социалната и солидарна икономика, съобразно техните характеристики и националните особености.

2. Към настоящия момент в Република България няма единна цялостна нормативно или по друг начин устроена система от правила, свързана и съобразена със социалната икономика, както и с условията, организацията и реда, при които социалните предприятия функционират и си взаимодействат с държавата и общините.

3. Към момента действащото законодателство не съдържа изрична регламентация на социалното предприемачество, а практиката показва, че в България съществуват редица предприятия, които могат да бъдат определени и се самоопределят като „социални“. Те са създадени и развиват дейността си в рамките на допустимото от действащото право, макар и да не са специално разпознати от него като специална категория „социални предприятия“.

4. Разработената и приета от Министерски съвет през 2012 г. Национална концепция за социална икономика посочва набор от характеристики, които определят едно предприятие като социално предприятие, без това да бъде правно закрепено в нормативен документ. Концепцията цели да въведе критерии за идентификация на предприятия и организации от социалната икономика и да послужи като основа за

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № В2.9с.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

създаването на благоприятна (административна и правна) среда за развитието на социалните предприятия (достъп до финансиране, социални клаузи при обществени поръчки, данъчни облекчения и др.). Самоопределянето на предприятията като „социални“ на основата на общи характеристики (принципни положения), не произвежда правни последици за тях, поради липсата на дефиниция и правно регламентиране на взаимоотношенията им с останалите участници в стопанския живот на страната.

5. Идентифицирана е необходимостта от прилагането на нов подход, отчитащ принципни положения и посочване на формални критерии, които да са в основата на дефиниране на субектите на социалната икономика и по-специално социалните предприятия. Подобно формално критерийно идентифициране следва да отговори на заложените в основни документи на равнище ЕС, за да се синхронизира разбирането за съдържанието и същността на социално предприятие, отразено в законодателните актове на ЕС. Необходимостта от ясно дефиниране и правно признаване на социалните предприятия се налага и поради възможността целеви средства да бъдат оползотворени от тях по предназначение.

Социалното предприятие в България, според настоящото законодателство, действа в рамките на различни правно-организационни форми, което само по себе си не изисква специална „регистрация“, за да бъде признато за социално предприятие.

Липсата на ясно дефиниране в отделен нормативен документ на социалното предприятие води до объркване и поражда известни затруднения, свързани с ясното различаване на социални дейности и социални услуги, осъществявани с цел постигане на социално значими резултати за лица в риск от социално изключване, и социални дейности и социални услуги като част от дейността на социалното предприятие, които също имат за цел постигане на социално значими резултати за лица в риск от социално изключване.

6. Проектът на нормативен документ ще реши проблема с липсата на съобразяване на материята с европейското законодателство.

Един от важните проблеми, който ще бъде решен с предлагания законопроект е създаването на ясно съдържание на понятието „социално предприятие“ чрез възприемане на уредбата на Регламент (ЕС) № 1296/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2013 година

7. Друг основен проблем, който се решава от оценявания законопроект е свързан със преодоляване на съществуващата сега невъзможност социалните предприятия да се възползват от наличните финансови ресурси, заделени по правилата на Регламента относно европейски фондове за социално предприемачество и Регламента относно Програма на ЕС за заетост и социални иновации, поради липсата на разпознаваемост на социалните предприятия от страна на инвеститори и финансиращи организации.

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № В2.9с.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № B2.9c.10/31.08.2017

Неяснотите относно идентифицирането на положително социално въздействие, като елемент от същността и функционирането на социалното предприятие създават проблем с финансирането на социалните предприятия, тъй като това е едно от изискванията, за да бъдат насочени средства към тях по силата на Регламента относно фондове за социално предприемачество. Това обстоятелство ще намери решение в проекта на нормативен акт, чрез залагане измерването на положителното социално въздействие като необходимо доказателство за постигнато такова.

8. Друг проблем, който проектът на нормативен акт ще реши е признаването на социалните предприятия, които са част от понятието социалната икономика в отделен институционален сектор в системата на националните сметки. Системите на националните сметки изпълняват много важна функция, като предоставят периодична и точна информация за икономическата дейност и като позволяват терминологична и концептуална хармонизация по икономическите въпроси, което дава възможност за извършване на последователни и съществени сравнения в международен план. Към настоящият момент, социалните предприятия са разпръснати между няколко институционални сектора, което затруднява анализа им като единна група.

9. Проектът на нормативен акт ще намери решение и на проблема с липсата на регистър на социалните предприятия и сертифицираща процедура, чрез които да се води регистър за целите на политиката по социална икономика и да се издава сертификат за социално предприятие, който да удостоверява истинността на социалното предприятие. Сега действащата нормативна уредба не разполага с подобни инструменти, като по този начин съществува риск от самоидентифициране на предприятия като „социални“ без да притежават характеристиките и белезите на такива.

В мотивите към проекта на Закон за предприятията на социалната и солидарна икономика се посочва, че Законопроектът има за цел развитието на социалната и солидарна икономика като стопански отрасъл със специални правила с оглед на подобряването на достъпа до заетост и обучения за придобиване или усъвършенстване на професионалната квалификация с цел повишаване на жизнения стандарт на хора от уязвимите групи, създаване на условия за оказване на подкрепа на лицата от уязвимите групи за социално включване и самостоятелен начин на живот, намаляване на социалното неравенство и устойчиво териториално развитие.

В гласувания на второ четене в Народното събрание Законопроект за предприятията на социалната и солидарна икономика чл. 3 дава следното пояснение на понятието „социална и солидарна икономика“: „Социалната и солидарна икономика е форма на предприемачество, насочено към една или няколко социални дейности и/или социални цели, осъществявани от предприятия, включително чрез производство на различни стоки или предоставяне на услуги, в сътрудничество с държавата или общините или самостоятелно.“

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № B2.9c.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Кривополво и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № B2.9c.10/31.08.2017

3. Определение на социално предприятие.

Действащото българско законодателство, регулиращо отношенията в социалната сфера, не дава легална дефиниция за социално предприятие, както и както и норми, уреждащи статута, формата и дейността на социалното предприятие. Липсва и български нормативен акт - законов или подзаконов, в който да се употребява терминът „социално предприятие“. Въпреки липсата на законова уредба практиката в България показва, че съществуват организации, които развиват социално предприемачество и се самоопределят като социални предприятия, а същевременно определения за социално предприятие могат да бъдат открити в редица стратегически европейски и български документи.

Дефиницията за „социално предприятие“ посочена в чл. 2 от Регламент (ЕС) № 1296/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2013 година относно Програма на Европейския съюз за заетост и социални иновации („EaSI“) и за изменение на Решение № 283/2010/ЕС за създаване на Европейски механизъм за микрофинансиране за трудова заетост и социално приобщаване „Прогрес“ е следната:

„Социално предприятие“ означава предприятие, независимо от правната му форма, което:

а) в съответствие със своя учредителен договор, устав или друг правен документ за създаването му, има за основна цел постигането на измеримо, положително социално въздействие, а не генерирането на печалба за своите собственици, членове и акционери, и което:

(i) предоставя услуги или стоки, които генерират социална възвръщаемост и/или

(ii) използва метод за производство на стоки или услуги, който въплъщава неговата социална цел;

б) използва своята печалба на първо място за постигането на основната си цел и е въвело предварително определени процедури и правила относно всяко разпределяне на печалба между акционери и собственици, което гарантира, че това разпределяне не накърнява основната цел; и

в) се управлява по предприемачески, отчетен и прозрачен начин, по-специално чрез включване в управлението на работници, клиенти и заинтересовани страни, засегнати от стопанската му дейност.

Социалното предприятие е форма на стопанска дейност, която придобива все по-голяма популярност в Европа и е доказала своята ефективност при осъществяването на активна политика за социално включване на групи от обществото, считани за рискови и уязвими и останали по една или друга причина в изолация. Социалното предприемачество и социалната икономика като концепции позволяват създаването на алтернативни модели за извършване на стопанска дейност, които са пазарно

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № B2.9c.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Кривополво и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

ориентирани и в същото време позволяват интегрирането в тази дейност на всички „играчи“ на свободния пазар: работници и служители, работодатели, инвеститори, потребители и т. н. по начин, който извежда на първо място социалната цел и едва след това стремежът за реализиране на печалба, която да бъде инвестирана за постигането на тази социална цел.

В редица държави нестопанските организации активно присъстват като социални предприятия под една или друга форма в зависимост от спецификите на съответното законодателство или пък няма формална законова пречка да бъдат такива. Независимо от различията в правната уредба в отделните страни няколко белега се проявяват по сходен начин навсякъде и позволяват социалното предприятие да бъде определено като недържавно образувание, извършващо стопанска дейност за реализиране на социални цели. Въпреки разнообразието от правноорганизационни форми за социалното предприятие, основната тяхна характеристика е уникалното съчетание между предприемачески и социален аспект на дейността. За да бъде определено едно предприятие като социално, в отделните държави се дава приоритет на различни характеристики, но безспорни са критериите: особена целева група - представители на социално уязвими групи или най-общо групи в неравностойно положение, принципи на демократичност на управлението, които гарантират равноправно участие в процеса на взимане на решения, забрана или ограничение при разпределянето на печалба и съответно инвестирането ѝ в социалната мисия на предприятието, независимост и автономност на предприятието. Много често в устройствения акт на социалните предприятия се изисква при прекратяване на организацията имуществото ѝ да бъде прехвърлено в полза на организация с близки цели. Дейността на социалните предприятия е насочена към постигане на един основен ефект - включване на подпомаганата от тях целева група в социалноикономическия живот.

В Националната концепция за социална икономика българският законодател не регламентира изрично социалното предприятие като отделна правноорганизационна форма и не определя възможностите му за възникване, управление и прекратяване, а е оставил на волята на лицата да определят сами как да организират дейността си съобразно съществуващите правноорганизационни форми. Резултатът е, че в действителност в България социалните предприятия могат да съществуват като търговски дружества, кооперации, юридически лица с нестопанска цел /ЮЛНЦ/, стига да покриват критерия - да имат социално значими резултати за уязвими групи.

В тази връзка в България съществуват следните модели за социални предприятия:

1. Модел за създаване на заетост и развитие на работната сила – икономическата логика на бизнес дейността се основава на възможността да се създадат работни места за хора в неравностойно положение. Моделът се

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № B2.9c.10/31.08.2017

свързва с т.нар. “защитена заетост”, където социалното предприятие е работодател на хора с увреждания.

2. **Предприемачески модел** – социалното предприятие е посредник между хората в неравностойно положение и пазара. При този модел под формата на трудова терапия, хората с увреждания участват в производството на продукти, за които социалното предприятие търси пазар и се ангажира с маркетинг и дистрибуция.
3. **Модел на пряка услуга** – най-пряко свързан с доставчиците на социални услуги. При него социалното предприятие предоставя социални услуги срещу заплащане на външни клиенти и едновременно с това е доставчик на социални услуги за своите членове, като заплащането става с договор с общината или държавата. При този модел, социалното предприятие развива едни и същи услуги, но насочени към различни потребители и клиенти.

В гласувания на второ четене на 18.10.2018 г. в Народното събрание Законопроект за предприятията на социалната и солидарна икономика се предлага следната дефиниция за социално предприятие:

„Социално предприятие“ е предприятие, което независимо от правно-организационната си форма има за предмет на дейност производство на стоки или предоставяне на услуги, като съчетава икономически резултати със социални цели; постига измерима, положителна социална добавена стойност; управлява се прозрачно с участието на членовете, работниците или служителите при вземане на управленски решения; осъществява своята икономическа дейност, като част от средносписъчния брой на персонала са лица от уязвими групи и/или като печалбата преимуществено се разходва за осъществяване на социална дейност и/или социална цел съгласно учредителния си акт или устав.

4. Типове правно-организационни форми на социално предприятие в България.

По отношение на типовете правно-организационни форми, чрез които може да се развива социално предприятие в България, може да се каже, че липсва единна и общозадължителна рамка на характеристиките на социалните предприятия, която да ги регулира и това допълнително затруднява преценката доколко дадено предприятие е „социално предприятие“ или не. Разрешаването на този проблем би допринесъл за по-ефективното планиране и по-ефикасното разходване на публични средства за насърчаване развитието на социалното предприемачество в България, както и за по-добра регулация на тяхната дейност.

Както вече бе споменато в сега действащата нормативна уредба в България дефиниция на социално предприятие няма. В българското законодателство липсва легална дефиниция за социално предприятие, както и норми, уреждащи статута,

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № B2.9c.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

формата и дейността на социалното предприятие. Нещо повече, термина „социално предприятие“ не съществува формално в нормативната уредба на страната.

С оглед характеристиките на социалните предприятия, в настоящото законодателство съществуват правни възможности, социалните предприятия да бъдат учредени под различни други правно-организационни форми и в рамките на различни закони. Във връзка с юридическата форма на организациите от социалната и солидарна икономика следва да се отбележи, че по-голямата част от практиките в България попадат в една от трите основни категории: НПО (сдружения или фондации); лица, регистрирани по Търговския закон и кооперации. Освен това съществуват и мрежи с различни форми и без определена юридическа форма (неформални групи). Понастоящем социалните предприятия могат да бъдат учредени по съществуващите закони като ЗЮЛНЦ, Търговския Закон, Закона за кооперациите, ЗИХУ.

В този смисъл социалните предприятия в България съществуват като:

- юридически лица с нестопанска цел;
- търговски дружества;
- специализирани предприятия и кооперации на хора с увреждания.

4.1. Юридическо лице с нестопанска цел (ЮЛНЦ)

Най-популярната форма за социално предприятие е ЮЛНЦ. С промените от 2000 г. в Закона за юридическите лица с нестопанска цел се даде възможност неправителствени организации да извършват стопанска дейност, което бе предпоставка за развитие на социалното предприемачество в страната. В този смисъл най-често избраната форма, която обединява лица за постигане на определени цели в социалната сфера, е юридическото лице с нестопанска цел, чийто статут е уреден именно в ЗЮЛНЦ. Към момента, социалните предприятия са предимно неправителствени организации, които предоставят предимно услуги. Това, което отличава юридическите лица с нестопанска цел от изброените и възможни обединения още на ниво идеен замисъл, а след това и в самия дух на закона, са поставяните от тях цели. При самото създаване на ЮЛНЦ учредителите обединяват усилията си за реализирането на поставени от тях идеи и стратегии, които да променят определени обществени отношения в конкретна среда. От приемането на ЗЮЛНЦ и с извършените промени на Закона за социално подпомагане /ЗСП/ голяма част от ЮЛНЦ възприемат за своя мисия изпълнение на политики в социалната област, покривайки белезите на социалното предприятие според проекторегламентата на ЕК.

В този смисъл причините, поради които ЮЛНЦ е най-често срещаната и подходяща форма за социално предприятие (от гледна точка на критериите за определяне на едно предприятие като социално предприятие) в българския контекст са следните:

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № В2.9с.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Кривопалово и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № B2.9c.10/31.08.2017

- 1) постигането на нестопанска (включително и социална) цел е водещо при тази правно-организационна форма и законово изискуемо;
- 2) ЮЛНЦ имат законово гарантирана възможност да извършват пряко стопанска дейност, която трябва да отговаря на строго определени критерии;
- 3) по силата на законовите разпоредби приходите от стопанската дейност следва да се използват за постигане на нестопанските цели на ЮЛНЦ;
- 4) законът забранява разпределянето на печалба, реализирана от извършваната стопанска дейност между учредители, членове, членове на органите или други свързани или несвързани лица в организацията (за разлика от търговците).

Съвкупността от тези законово гарантирани характеристики на целите и дейността на ЮЛНЦ, определят потенциала на ЮЛНЦ да развият социални предприятия. На следващо място този потенциал бива допълнен и от предимствата пред останалите икономически субекти, с които разполагат ЮЛНЦ за търсене на социален ефект:

- Съществуването им е обусловено от нуждите на хората в дадена общност, създадени са от тях самите и съответно хората ги разпознават като възможност за преодоляване на даден социален проблем;
- Връзката с общността им помага да идентифицират социални нужди и да подбират подходящите интервенции за тяхното задоволяване;
- Могат да генерират допълнителни ресурси и да надграждат, като съчетават публични ресурси с дарителски.

Оползотворяването на този потенциал трябва да бъде свързано с преодоляването на някои слаби страни, често срещани при ЮЛНЦ – недостатъчните управленски умения, особено свързани с дейности, генериращи средства; както и дефицитите в други важни за икономическата сфера умения като маркетинг и продажби, управление на хора и счетоводство – дефицити, присъщи за МСП принципно и които са в крайна сметка преодолими.

Капацитетът на ЮЛНЦ да предоставя услуги на представители на своите членове или на целевите групи най-често се изразява в следните услуги: образователни, консултантски услуги за хора от уязвими социални групи, социални или здравни услуги, социално подпомагане, елементарни медицински услуги и т. н. Някои от тях изпълняват стопанска дейност и използват печалбата от тази стопанска дейност за финансиране на дейности в изпълнение на социалната мисия на организацията. Друг тип организации, които влизат в кръга на социалните предприятия, са ЮЛНЦ, осигуряващи заетост на хора от рискови социални групи, обикновено хора с увреждания. През последните години, особено насърчавани и от финансирането, осигурявано от ЕС и донорските организации, са ЮЛНЦ, които създават заетост за развитие на работната сила. Често този модел е свързан с така наречената „защитаваща заетост“, където социалното предприятие е работодател на хора с увреждания- типичен пример за това са различните съюзи и

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № B2.9c.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Кривопалово и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № B2.9с.10/31.08.2017

обединения на хора с увреждания- на слепите, на глухите и т . н. Друг често разпространен модел на ЮЛНЦ като социално предприятие, е този на организациите, които играят ролята на посредници между целевата група - най-често хора с увреждания, и пазара. Тези организации създават работни навици, работна среда и възможности на хора с увреждания да се трудят, като след това посредничат за продажбата на произведеното- било чрез базари, чрез специални търговски обекти и т. н. Печалбата се използва за закупуване на нови материали и развиване на допълнителни услуги. Предоставянето на социални услуги е друг модел на съществуване на социално предприятие в рамките на ЮЛНЦ - предоставят се платени социални услуги към външни клиенти и в същото време е доставчик на социални услуги за своите членове, като това се субсидира от общината или държавата след сключване на договор.

4.2. Търговско дружество

Социалното предприятие може да бъде обособено и като търговско дружество. Действащото законодателство за търговските дружества не предвижда ограничения относно целите и разпределянето на печалбата подобни на тези за ЮЛНЦ. Поради тази причина, за да се доближи до схващането за социално предприятие, търговското дружество или трябва да е учредено от ЮЛНЦ или да предвиди подобни правила във вътрешно устройствените си документи. Напоследък се наблюдава интерес от страна на стартиращи предприемачи, особено млади хора с професии в бизнес сектори, щадящи природата, енергийните ресурси или с ефект върху здравето и благосъстоянието на хората и е необходимо те да получат подкрепа да развият идеите си в социален бизнес с внимание към специалното ограничаване на частните им интереси в полза на публичните социално значими цели.

През последните години се полагат целенасочени законодателни и административни усилия за създаване на възможности за все по-широко навлизане на търговските дружества в сферата на социалното предприемачество. Тук формите също са доста разнообразни:

- Самостоятелни търговски дружества- дружества, регистрирани по Търговския закон, които обаче се стремят освен постигането на максимална печалба да осигуряват заетост, да предоставят услуги на маргинализирани групи или хора с увреждания.
- Друг тип търговски дружества са тези, които неправителствените организации създават в изпълнение на своите функции. Те може да предоставят социални услуги, да наемат хора с увреждания или да предоставят друг тип услуги, но приходите от тяхната дейност да бъдат инвестирани в социални услуги за конкретни целеви групи.

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № B2.9c.10/31.08.2017

- Специфичен тип търговски дружества са тези, които са собственост на съюзите на хора с физически или ментални увреждания - те в голяма степен се припокриват като специфични с търговските дружества на НПО, но са насочени към една конкретна целева група и обслужват преимуществено нейните интереси.

4.3. Специализирани предприятия и кооперации на хора с увреждания

Предвидените в Закона за интеграция на хора с увреждания форми за съществуване на социално предприятие се явяват видове социални предприятия, регламентирани от държавата в специален закон, и по своята природа те се явяват класически социални предприятия. Специализираните предприятия и кооперациите на хора с увреждания са търговски дружества, които отговарят на допълнителни критерии относно осигуряване на заетост на хора с увреждания и следва да бъдат вписани в специален регистър в Агенция на хора с увреждания. Те се разпознават като социално предприятие по дефиниция. На практика те имат най-дълга история на съществуване в България, но рядко са класифицирани като социално предприятие. Въпреки това притежават всички специфични на този тип предприятия:

- Осигуряват заетост на хора с увреждания;
- Често целят трудовото приспособяване на своите членове и създаване на устойчива заетост;
- Постигат професионална и финансова подкрепа за стартиране на собствен бизнес;
- Предоставят подкрепа чрез доставяне на социални услуги;
- Осигуряват доставка на специализирани услуги за хора с физически или психически увреждания, или с финансови затруднения.

Социалното предприятие, действащо в рамките на разгледаните по-горе правноорганизационни форми, само по себе си не изисква специална регистрация, за да бъде „признато“ за такова. В различни закони са предвидени редица допълнителни регистрации, които следва да се извършат в зависимост от конкретните стоки и услуги, които ще предоставя социалното предприятие. Такива са например: регистрация като посредник по заетост пред Агенция по заетостта (АЗ); регистрация на доставчици на социални услуги пред Агенция за социално подпомагане (АСП); регистрация на лечебни заведения в регионалната здравна инспекция; регистрация на обучителни организации пред Национална агенция за професионално образование и обучение (НАПОО).

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

4.4. Данъчни и други преференции, които имат отношение към дейността на социалните предприятия

Независимо от правно-организационната форма, под която е създадено социалното предприятие, няколко основни данъци имат отношение към неговата дейност във връзка с данъчното облагане. Приходът от икономическата дейност на социалните предприятия подлежи на облагане с годишен корпоративен данък в размер на 10% върху печалбата. В определени от закона случаи социални и представителни разходи на социалните предприятия ще подлежат на облагане с данък върху разходите, данък при източника и данък добавена стойност.

Българското законодателство предвижда различни категории данъчни преференции, които имат отношение към дейността на социалните предприятия. Някои от тях могат да се ползват независимо от правно-организационната форма на социалното предприятие. Такива са например данъчните облекчения за дарителите на определени уязвими групи (хора с увреждания, включително и за технически средства за тях, социално слаби лица, деца с увреждания или без родители, наркозависими лица за тяхното лечение), данъчни облекчения за работодатели на трайно безработни лица или на хора с увреждания, възможност за освобождаване от облагане с ДДС на определени доставки на стоки и услуги.

Социалните предприятия като ЮЛНЦ, регистрирани в обществена полза са освободени от заплащане на местен данък дарение. Социалните предприятия-специализирани предприятия и кооперации на хора с увреждания могат да поискат преотстъпване на дължимия от тях годишен корпоративен данък и да го използват изцяло за интеграция на хората с увреждания или за поддържане и разкриване на работни места за трудоустроени лица в следващите две години.

Предвидени са също така и данъчни облекчения за дарителите на социални предприятия, регистрирани като ЮЛНЦ в обществена полза, като лечебно заведение или като специализирано предприятие или кооперация на хора с увреждания.

Националното законодателство регламентира възможността за „запазване“ на обществени поръчки по отношение на специализирани предприятия или кооперации на хора с увреждания или за стопански субекти, чиято основна цел е социалното и професионалното интегриране на хора с увреждания или на хора в неравностойно положение. Съгласно чл. 12, ал.1 на ЗОП Министерският съвет по предложение на министъра на труда и социалната политика определя с решения:

1) списък на стоките и услугите съобразно Общия терминологичен речник, които са предназначени за възлагане на специализирани предприятия или кооперации на хора с увреждания или за стопански субекти, чиято основна цел е социалното и професионалното интегриране на хора с увреждания или на хора в неравностойно положение;

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № В2.9с.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № B2.9c.10/31.08.2017

2) програми за създаване на защитени работни места, в рамките на които възложителите имат право да запазят поръчки.

В обявлението, с което се оповестява откриването на процедура за възлагане на обществена поръчка по ал. 1, възложителят посочва, че поръчката е запазена. В процедура за възлагане на запазена поръчка могат да участват и други заинтересовани лица, но офертите им се разглеждат само ако няма допуснати оферти на лицата по ал. 1. При възлагане на обществените поръчки по ал. 1 могат да участват лица, при условие че най-малко 30 на сто от списъчния им състав е от хора с увреждания или такива в неравностойно положение. В случаите по ал. 1, т. 1 лицата трябва да са регистрирани като специализирани предприятия или кооперации на хора с увреждания най-малко три години преди датата на откриване на конкретната процедура за възлагане на обществена поръчка.

Защо ЮЛНЦ са предпочитаната правноорганизационна форма пред търговските дружества?

Най-напред ЮЛНЦ имат задачата да постигнат заложените в устройствения им акт цели, като за това изразходват наличните си средства /търговските дружества имат за цел реализиране на печалба и разпределянето ѝ между съдружниците/. В допълнение към това разписаните цели в устройствените актове на неправителствените организации подлежат на публично проследяване от страна на заинтересованите лица, а по презумпция са и известни на обществеността, тъй като регистрите на ЮЛНЦ са публични. Определените направления на организациите задължително са законосъобразни и непротиворечащи на добрите нрави, в противен случай те подлежат на прекратяване по реда на специална норма - чл.13, ал.1, б. „Б“ от ЗЮЛНЦ. Изпълнението на тези цели подлежи на отчет пред органите на самите ЮЛНЦ и на ежегоден контрол от страна на държавата, в случай че ЮЛНЦ се е самоопределило в обществена полза/извършва общественополезна дейност/.

ЮЛНЦ имат правото да извършват стопанска дейност при определени условия по подобие на търговските дружества и кооперациите, стига стопанската им дейност да отговаря едновременно на следните условия:

- да е свързана с предмета на основната дейност на ЮЛНЦ;
- да е допълнителна спрямо основната дейност;
- да е определена изрично в устава/устройствения акт на ЮЛНЦ;
- приходите от нея да се използват за постигане на определените в устава/устройствения акт цели.

Обикновено при превишаване обема на стопанската дейност ЮЛНЦ на практика обособява работата на социалното си предприятие в търговско дружество. Същественото при отделянето на социалното предприятие в самостоятелен субект на правото/регламентирано от Търговския закон търговско дружество/ е това, че негов

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020”, съгласно Договор № B2.9c.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

едноличен собственик на капитала е самото ЮЛНЦ. Съставът на органите на управление на търговското дружество се определя от ЮЛНЦ, което осъществява контрол над работата на отговорните лица и определя правомощията им. По този начин фокусът от работата на социалното предприятие остава в ЮЛНЦ, а съществуването на търговското дружество се оправдава единствено с необходимостта от структурно обособяване на мениджърския екип, отговорен за това.

Посочените задължителни характеристики на стопанската дейност, която може да се извършва от ЮЛНЦ, я прави много тясно свързана с нестопанските, идеалните цели на организациите – на практика тя е само средство за постигането им. В този смисъл, когато тази стопанска дейност се извършва от ЮЛНЦ и тази организация има за цел да подкрепя уязвими групи, се изпълват критериите за социално предприятие. ЮЛНЦ не разпределя печалба от извършената стопанска дейност, а получената печалба може да бъде използвана единствено за постигане на нестопанските цели. Именно съчетанието на тези характеристики прави много често в практиката ЮЛНЦ предпочитана форма за подкрепа от страна на държавата с цел насърчаване на социалната икономика.

За разлика от търговските дружества и кооперациите осъществяването на едно социално предприятие под формата на ЮЛНЦ според българското данъчно законодателство има редица преимущества и го прави по-подходящата форма с оглед на това, че държавата може да подпомага и да насърчава юридическите лица с нестопанска цел, определени за извършване на дейност в обществена полза, чрез данъчни и други финансови и икономически облекчения, както и финансирания при условия и по ред, определени в съответните специални закони и при съобразяване с правилата по държавните помощи. По-конкретно:

- по Закона за корпоративното подоходно облагане, юридическите лица – дарителите на ЮЛНЦ в обществена полза, вписани в Централния регистър, могат да намалят финансовия си резултат до 10 % с разходите си за дарения;
- по Закона за данъците върху доходите на физическите лица годишният облагаем доход на физическите лица може да бъде намален до 5 % с дарения, направени в полза на ЮЛНЦ, определени за извършване на дейност в обществена полза;
- по Закона за местните данъци и такси ЮЛНЦ с общественополезна дейност, са освободени от данък върху даренията за получените и предоставените дарения.

Официални данни за броя на неправителствените организации в България, които работят на базата на принципите на социалното предприемачество няма, но е факт, че такива съществуват, като в повечето случаи те продават услуги, което предполага висок икономически риск, и не реализират печалби.

Типологичните характеристики на този тип предприемачество в България не се отличават в голяма степен от тези на подобните предприятия в останалата част на Европа:

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020”, съгласно Договор № В2.9с.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № B2.9c.10/31.08.2017

1) Има ясно изразен социален ефект - при осъществяване на основната дейност на предприятието съществува баланс между стремежа към реализиране на печалба и прякото подпомагане на социалния статус на определени групи лица;

2) Има ясно определена целева група – основно лица от социално уязвими групи – онези, които се нуждаят от помощ за изравняване на техния жизнен или социален статус с този на останалите членове на обществото;

3) Има специфично предназначение на стопанската дейност - насочена е към подобряване на жизненото равнище, осигуряване на заетост, предоставяне на услуги и други форми на пряка подкрепа с цел преодоляване на социалната изолация на съответната целева група;

5. Услуги и дейности, извършвани от социални предприятия.

В зависимост от основните им характеристики социалните предприятия са различни типове:

1) В зависимост от сферата, в която работят:

- социални предприятия като доставчик на социални и здравни услуги;
- социални предприятия като тренинг и обучителни организации;
- социални предприятия като работодател на лица от маргинализирани групи или хора с увреждания;
- социални предприятия, занимаващи се с производство и търговия.

2) В зависимост от целевите групи социалните предприятия са ориентирани към:

- социално слаби лица;
- лица с физически или психични увреждания;
- деца и семейства в риск;
- младежи, които не са интегрирани в обществото (като сираци);
- етнически малцинства;
- жени- жертви на насилие;
- възрастни хора.

3) В зависимост от целите си социалното предприятие може да има за цел:

- икономическо развитие - чрез създаване на заетост и създаване на благосъстояние на целевите групи;
- трудова интеграция на социално слаби или хора с увреждания, на маргинализирани групи;
- бизнес ориентираност и предприемачество;
- социална защита.

Статистическото изследване на социалните предприятия в България стартира през 2013г., като данните на НСИ показват, че социалните предприятия в България осъществяват дейността си в следните направления:

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № B2.9c.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

- доставка на социални услуги;
- предоставяне на работа на хора с увреждания;
- посредничество при намиране на работа на незаети лица;
- предоставяне на здравни услуги;
- дейност в сферата на образованието и др.

При изпълнението на тези дейности водещото е не производството на краен продукт, а социалният ефект за самите лица, изразяващ се в това да получат необходимата подкрепа, за да се интегрират в обществото.

Социалните предприятия функционират по различен начин от останалите форми на стопанско обединение, като основната разлика е, че тази форма на предприемачество използва иновативни подходи, за да реализира в следствие на своята дейност определени социални цели. Това е основната характеристика на тези предприятия – да отдават преимуществено значение на социалните пред икономическите си цели, особено при подбора на персонал и разпределение на положителните финансови резултати. Тези предприятия осъществяват обществено значима социална дейност, която произвежда социална добавена стойност и включват работниците и служителите си в управлението чрез специална процедура за прозрачност и информираност. Субектите на социалната икономика са самостоятелни от публичната власт и стимулират асоцииране на гражданите към дейности от обществен интерес.

Към настоящия момент се наблюдават следните обективни затруднения, които възпрепятстват развитието на субектите от социалната и солидарна икономика: ограничен административен и управленски капацитет, недостатъчна степен на институционализация, дефицит на обществена информираност и доверие по отношение на спецификите на социалните предприятия, техният бизнес модел и социални цели, недостатъчен инвестиционен интерес и доверие към тяхната дейност и други аспекти, които формират тяхната конкурентоспособност и устойчивост. Интегрирането на уязвими групи от хора в икономическа дейност и преследването на социални цели чрез инвестиции, обезпечени въз основа на капиталовата рентабилност на предприятията създават значителни затруднения за тяхната конкурентоспособност при общите правила за предприемаческа дейност.

Липсата на единна цялостна нормативно или по друг начин устроена система от правила в България, свързана и съобразена с принципите на социалната и солидарна икономика, както и с условията, организацията и реда, при които социалните предприятия, като нейни основни субекти, функционират и си взаимодействат с държавата и общините допълнително затруднява регулацията на тези предприятия. Практиката обаче показва, че в България съществуват редица предприятия, които се самоопределят като „социални предприятия“, но те са с ограничено въздействие върху

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № В2.9с.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Кривополво и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

социалната и икономическа активност в страната. Самоопределянето на предприятията като „социални“ на основата на общи характеристики (принципни положения) не произвежда правни последици за тях и съдържа съществени рискове от деформация на статистически данни, които имат определящо значение за публичната и инвестиционна политика, отчитането на тяхната обществена ползност, изграждането на потребителско доверие и други фактори за развитие. Бавният напредък, както и запазването на нерегламентиран подход за развитие на социалните предприятия се оценява като нормативен дефицит. Сега действащата законова рамка не урежда отношенията на социалните предприятия с другите участници в стопанския и нестопанския сектори. Екосистемата на социалните предприятия е ограничена, несъобразена със спецификите, които ги идентифицират спрямо обичайните предприятия и не е в състояние да позволи пълноценното им развитие.

5.1. Доставчици на социални услуги (ЗСП, ППЗСП)

Една от най-популярните области на работа на българските социални предприятия е доставката на социални услуги, което се обуславя благоприятно след проведената реформа в социалната сфера през 2003 г. с промените в Закона за социално подпомагане /ЗСП/ и Правилника за прилагането му. Разпоредбите на закона регламентират кръга от лица, способни да бъдат определени за доставчици на необходимите услуги, като не е предложен изчерпателен кръг от субекти, а са описани със следните белези в чл.18, ал.1, т.1- т.4 - държавата, общините, български физически лица, регистрирани по Търговския закон, и юридически лица, физически лица, извършващи търговска дейност, и юридически лица, възникнали съгласно законодателството на друга държава - членка на Европейския съюз, или на друга държава от Европейското икономическо пространство. Тук поставеният акцент отново е не върху правноорганизационната форма на социалното предприятие, а върху това дейността му да е в подкрепа на лицата и да води до социално включване по смисъла на чл.16, ал.1 от ЗСП.

Съгласно Закона за социалното подпомагане „социални услуги“ са тези дейности, предоставяни като услуги, които са насочени към подкрепа на подпомаганите лица за водене на пълноценен живот. Като съществена част на понятието „социална услуга“ е посочена социалната интеграция на потребителя, която следва да съпътства непрекъснато процеса на предоставяне на услугата. В тази връзка предоставянето на платени социални услуги води до акумулиране на приходи от стопанска дейност и в този смисъл представлява вид социално предприятие. Засилващата се през последните години тенденция на делегиране на предоставянето на социални услуги от страна на държавата и най-вече от страна на общините засилва тази част от социалните предприятия, независимо дали става дума за търговско дружество или неправителствена организация.

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № В2.9с.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Кривопаланец и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № B2.9c.10/31.08.2017

Основно условие е доставчиците на социални услуги да са вписани в регистъра към Агенцията за социално подпомагане. Те може:

- да кандидатстват за финансови средства за извършване на социални услуги от републиканския бюджет и от общинските бюджети;
- да финансират дейностите си от приходи от такси за социални услуги, заплащани от техните ползватели;
- да кандидатстват за средства от фонд „Социално подпомагане“ (сега Фонд „Социална закрила“) или от други държавни фондове, които финансират социални услуги;
- да кандидатстват с проекти за финансирани по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“
- да се финансират от друга стопанска дейност на търговското дружество, ако става дума за такова;

В изпълнение на националната политика в социалната сфера държавата делегира изпълнението на определени функции на кметовете на общините в Република България, като им предоставя правото да се разпореждат със средствата за това, като самите средства се предвиждат и превеждат въз основа на държавния бюджет за всяка календарна година. Кметовете на общини си запазват правото да допълнят определените от държавата дейности с местни дейности, обезпечавайки ги с финансиране от съответния общински бюджет.

Българското законодателство изрично предвижда възможността за т. нар. социално договаряне - възлагане предоставянето на социални услуги, финансирани с публични средства на частноправни доставчици. Това става чрез провеждането на конкурс, организиран със заповед на кмета на общината или в условията на договаряне при участие на единствен кандидат. Контролът по законосъобразността на процедурата може да се упражни по административен ред пред самия възложител или по съдебен ред пред Административния съд. В закона е предвидена възможност доставчикът на социални услуги да предоставя тези услуги и самостоятелно срещу уговорено възнаграждение на пазарен принцип.

Степента за постигане на качество при предоставяната услуга се явява:

- спазването на критерии и стандарти, определени с правилника за прилагане на ЗСП и наредбата за критериите и стандартите за социални услуги за деца, приета от Министерски съвет на Република България;
- изискуемата от закона специална регистрация пред Агенцията за социално подпомагане /АСП/ и Държавната агенция за закрила на детето в случаите, когато бенефициенти на социалните услуги са деца.

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“
Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)
Договор № В2.9с.10/31.08.2017

5.2. Специализирани предприятия на хора с увреждания (ЗИХУ)

Законът за интеграция на хора с увреждания /ЗИХУ/ предвижда една от нормативните възможности за развитие на социално предприемачество. Тук подходът на законодателя е следният – в чл. 28 на закона са предвидени следните основни критерии, по които да припознаем действащото предприятие като социално:

- специализираните предприятия и кооперациите на хора с увреждания да са регистрирани в определена правна форма (по Търговския закон или по Закона за кооперациите);

- специализираните предприятия и кооперациите на хора с увреждания трябва да извършват дейност, свързана с произвеждането на стоки или извършването на услуги, като сред наетите лица следва да има относителен дял на лицата с трайни увреждания.

- специализираните предприятия и кооперациите на хора с увреждания трябва да вписани са в регистъра, воден в Агенцията за хората с увреждания.

Особено внимание предизвиква ограничението на закона социалното предприятие да възникне под формата на търговско-правен субект, учреден по реда на Търговския закон /ТЗ/ или Закона за кооперациите /ЗК/. Така предприятието може да съществува като акционерно дружество /АД/, дружество с ограничена отговорност /ООД/, командитно дружество /КД/, командитно дружество с акции /КДА/ и събирателно дружество/СД/, както и като кооперация. Практически повече използваните форми са АД и ООД с оглед на това, че се капиталови търговски дружества с ясно разграничение на обема на отговорността.

Другата възможност за регистрацията на социално предприятие според специалния закон е кооперацията на хора с увреждания, уредена в Закона за кооперациите. За възникването ѝ е достатъчно волеизявлението на минимум седем физически лица. ЗИХУ не дава яснота дали самите учредители /членове/ и колко на брой от тях следва да са обвързани с членствено правоотношение в кооперацията.

Второто изискване е социалното предприятие да е ангажирано с производството на стоки или с предоставянето на услуги, което го превръща в активен участник в икономиката. В допълнение към това са въведени количествени измерения на наетия персонал, както следва според чл.28, ал.1, т.3:

- за специализирани предприятия и кооперации за незрящи и слабовиждащи лица не по-малко от 20 на сто от списъчния брой на персонала;
- за специализирани предприятия и кооперации на лица с увреден слух - не по-малко от 30 на сто от списъчния брой на персонала;
- за специализирани предприятия и кооперации на лица с други увреждания - не по-малко от 30 на сто от списъчния брой на персонала.

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № B2.9c.10/31.08.2017

Третото изискване е свързано с това социалното предприятие да е вписано в регистъра на специализираните предприятия и кооперации на хората с увреждания, който се води от Агенцията за хората с увреждания.

При така зададените законови разпоредби може да направим извод, че наличието на изискваната правноорганизационна форма и икономически критерии трябва да са налице кумулативно. За да се завърши фактическият състав по даненето на легален статут на едно обединение като специализирано предприятие на хора с увреждания, е задължително то да се впише в Агенцията за хора с увреждания. Социалното предприятие, регистрирано по ЗИХУ, се ползва от по-благоприятно третиране според българското законодателство.

5.3. Социални предприятия, предоставящи здравни услуги (Закон за лечебните заведения)

Активността на социалните предприятия в областта на здравните услуги е сравнително ограничена. Обикновено дейността в тази насока е свързана с: упътване на някои пациенти какъв тип здравноосигурителни права и задължения имат; предлагане на безплатни и недетайлизирани медицински прегледи; безплатно разпространение на медикаменти и пособия, неизискващи специализирано предписание. Съгласно основния нормативен акт в тази сфера - Закона за здравето /ЗЗдр./, здравните заведения са структури на националната система за здравеопазване, в които медицински и немедицински специалисти осъществяват дейности по опазване и укрепване здравето на гражданите. Въпреки че отговарят на част от тези белези, социалните предприятия, не получили статут на здравно заведение, не могат да предоставят здравни услуги и следва да ограничат дейността си до посоченото. Със статут на здравни заведения са националните центрове по проблемите на общественото здраве, Националната експертна лекарска комисия (НЕЛК), здравните кабинети, оптиките и аптеките. Съгласно чл.80 от ЗЗдр. качеството на медицинската помощ се основава на медицински стандарти, утвърдени по реда на чл.6, ал. 1 от Закона за лечебните заведения /ЗЛЗ/. Именно ЗЛЗ регламентира лечебните заведения като организационно обособени структури на функционален принцип, в които лекари или лекари по дентална медицина самостоятелно или с помощта на други медицински и немедицински специалисти осъществяват диагностика, лечение и рехабилитация на болни лица. Тези организационно обособени единици следва да имат статут на юридически лица, регистрирани по ТЗ или ЗК. Социалните предприятия в здравната сфера постигат желан социален ефект или като ограничат сферата си на дейност до позволената, без да е нужна специална регистрация по реда на ЗЛЗ, или като регистрират обособено дружество или кооперация в съответствие с правните изисквания. За съжаление българският законодател не е предвидил възможността правноорганизационната

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № B2.9c.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Кривополво и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

форма на лечебните заведения да бъде ЮЛНЦ (за справка в много държави от Западна Европа е позволено ЮЛНЦ да осъществяват едновременно социални и здравни услуги, което им позволява да предоставят интегрирана подкрепа за своите потребители), което реално възпира много организации – социални предприятия, да предлагат интегрирани здравно-социални услуги за уязвими групи лица.

Тъй като се касае за немедицински здравни заведения, този тип социални предприятия предоставят основни здравни услуги, които изискват специализация - измерване на кръвно налягане, оказване на помощ от медицински сестри, рехабилитатори, консултиране за приема на лекарства, превързочни дейности, профилактични прегледи и консултации, анонимно безплатно консултиране и тестване за СПИН и други. На практика тези услуги са част от социалните услуги, предоставяни от предприятието- независимо дали става дума за домашен социален патронаж или за социални услуги за зависими, ромски групи, млади жени и т. н. Финансират се основно чрез такси за предоставяните услуги, като част от социалните услуги, чрез целево проектно финансиране, отново като част от останалите услуги, чрез финансиране от страна на общинските бюджети. Такива са например:

- лечебни заведения за извънболнична помощ;
- лечебни заведения за болнична помощ;
- „Други лечебни заведения“ - хосписи, домовете за медико-социални грижи, диспансери и пр.

Могат да бъдат регистрирани само по ТЗ като търговско дружество (акционерно дружество, дружество с ограничена отговорност, събирателно дружество, командитно дружество и командитно дружество с акции) или по ЗК като кооперация.

5.4. Обучения и образователни услуги, предоставяни от социални предприятия (Закон за народната просвета, Закон за висшето образование, Закон за професионалното образование и обучение)

Законът дава право училища и центрове за професионално обучение да бъдат регистрирани като нестопански организации по предвидения специален ред. Само при спазване на установения специален режим за акредитация и лицензиране социални предприятия, извършващи различни форми на обучение, могат да издават валидна според българското законодателство диплома за придобита степен на образование или професионална квалификация. Социалният аспект на този тип дейност се състои в наемането на представители на социално уязвими групи и хора със специални потребности като обучители или да бъдат организирани специализирани обучения за тях. Финансират се чрез таксите за обучение, събирани от обучавашите се лица, на проектен принцип, чрез целеви субсидии, отпускани от държавата или общините.

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“
Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)
Договор № B2.9c.10/31.08.2017

5.5. Социални предприятия в сферата на производството

Актуална тенденция през годините е ориентирането на социалните предприятия към организиране на различни производства. Това са предимно малки или средни предприятия, които произвеждат продукти основно в сферата на леката и хранително-вкусовата промишленост, земеделието. В развитите технологично държави особено перспективни са производствата в сферата на съвременните технологии, но в България този тип дейност е слабо развита. Финансират се основно чрез реализация на създадената продукция, чрез проектно финансиране.

Освен описаните до момента механизми за финансиране - чрез цените на предоставяните услуги, чрез финансиране от държавния или общинските бюджети, социалните предприятия в България могат да използват и други възможности за финансиране. Такава възможност е кредитирането, но то все още е трудно достъпно за социалните предприятия. В тази връзка следва да се отбележи, че съществуват търговски банки в страната, които разработват специални кредитни продукти за малките и средните предприятия, включително за земеделските стопани. Друг механизъм за частично финансиране са приходите от частни дарения, реализирани чрез благотворителните кампании и каузи. Най-сериозен е механизмът за осигуряването на приходи от проектна дейност. В България основните източници на финансиране на дейността на НПО продължават да бъдат чуждестранни, а навлизането на европейските структурни фондове в България даде ново измерение на партньорството между НПО и държавата - в лицето на МТСП и неговите агенции и общините.

6. Нормативна база за развитие на дейности, които имат своето съотнасяне към социалното предприемачество и социалните предприятия и имащи отношение към лицата в уязвимо социално положение, разпоредбите свързани с насърчаване на заетостта им, подобряването на жизненото им равнище и подпомагането на тяхното включване в обществото (списък с актуалните нормативни актове).

Българското национално законодателство предлага комплексна нормативна база за развитие на дейности, които имат своето съотнасяне към характеристиките на социалната и солидарната икономика и към нейните субекти. В настоящия раздел на базата на направения анализ до момента ще бъде изведен списък с актуалните нормативни актове, които имат своето съотнасяне към социалното предприемачество и социалните предприятия и имат отношение към лицата в уязвимо социално положение, разпоредбите свързани с насърчаване на заетостта им, подобряването на жизненото им равнище и подпомагането на тяхното включване в обществото.

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020”, съгласно Договор № B2.9c.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

6.1. Списък с нормативни актове, които имат своето съотнасяне към социалното предприемачество и социалните предприятия

Списъкът представя актуалните нормативни актове в българското законодателство, които имат отношение към правното определяне на термина „предприятие“, към тълкуване и съотнасяне на дейностите на едно предприятие в сферата на социалното предприемачество, към определяне на правно-организационните форми на социалните предприятия и преференциите, които те ползват:

1. Съгласно чл.316, ал.1 от **Кодекса на труда** (в сила от 01.01.1987 г.; последно изм. и доп. ДВ. бр.30 от 3 Април 2018г.) министрите, ръководителите на другите ведомства и общинските съвети са длъжни да създават специализирани държавни (общински) предприятия, а работодателите с повече от 300 работници и служители - цехове и други звена за работа на лица с трайно намалена работоспособност.

Общинските съвети могат да създават общински предприятия:

- чрез търговски дружества с общинско участие в капитала, регистрирани по Търговския закон;

- чрез общински предприятия, създадени по реда на Закон за общинската собственост.

В действащото ни законодателство терминът „предприятие“ не е еднозначно определен. Отделните закони дават свои автономни дефиниции, предназначени единствено за целите на собственото им регулиране.

2. В **Търговския закон** (в сила от 01.07.1991 г., отразена деноминацията от 05.07.1999 г.; последно изм. ДВ. бр.88 от 23 Октомври 2018г.) търговското „предприятие“ е определено като съвкупност от права, задължения и фактически отношения на един търговец.

3. Според **Закона за защита на конкуренцията** (обн. ДВ. бр.102 от 28 Ноември 2008г., последно изм. ДВ. бр.7 от 19 Януари 2018г.) и „предприятие“ е всяко физическо, юридическо лице или неперсонифицирано образувание, което извършва стопанска дейност, независимо от правната и организационната си форма.

4. Според **Закона за малките и средните предприятия** (обн. ДВ. бр.84 от 24 Септември 1999г.; последно изм. ДВ. бр.30 от 3 Април 2018г.) „предприятие“ е всяко физическо лице, юридическо лице или гражданско дружество, което извършва стопанска дейност, независимо от собствеността, правната и организационната си форма.

5. В **данъчното законодателство** понятието се определя възможно най-широко с цел гарантиране на фискалните интереси на държавата. За целите на данъчното облагане **Законът за корпоративното подоходно облагане** (в сила от 01.01.2007 г.; последно изм. ДВ. бр.15 от 16 Февруари 2018г.) борови с понятието „място на стопанска

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № В2.9с.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

дейност“, дефинирано в Данъчно-осигурителния процесуален кодекс, а именно (в обобщение): определено помещение, база или трайно извършване на търговски сделки в страната.

6. Според **Закона за данъците върху доходите на физическите лица** (в сила от 01.01.2007 г.; изм. ДВ. бр.15 от 16 Февруари 2018г.) „предприятие“ е предприятие по смисъла на Закона за счетоводството, както и търговското представителство по Закона за насърчаване на инвестициите и осигурителната каса, създадена на основание чл.8 от Кодекса за социално осигуряване.

7. **Законът за счетоводството** (в сила от 01.01.2016 г.; последно доп. ДВ. бр.22 от 13 Март 2018г.) дефинира предприятията като: търговците по смисъла на Търговския закон; юридическите лица, които не са търговци, бюджетните предприятия, неперсонифицираните дружества, търговските представителства и чуждестранните лица, осъществяващи стопанска дейност на територията на страната чрез място на стопанска дейност, с изключение на случаите, когато стопанската дейност се осъществява от чуждестранно лице от държава-членка на Европейския съюз, или от друга държава- страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, единствено при условията на свободно предоставяне на услуги.

Следователно действащото законодателство определя най-общо понятието „предприятие“ като обособяване на различни ресурси- човешки, материални, финансови, нефинансови и други с цел осъществяване на разнообразна по рода си стопанска дейност.

В нормативната уредба липсва определение за „стопанска дейност“. В правната теория понятието се дефинира по различни начини. От една страна то се свързва с извършването на дейност, насочена към придобиване на печалба, което е същността на стопанската цел. От друга страна стопанската дейност се характеризира като синоним на търговска дейност, която е определена в Търговския закон. Изработеното в практиката разбиране за стопанската дейност е, че това е всяка законна дейност, извършвана от правните субекти, насочена към реализиране на печалба.

8. Съгласно чл.20, ал.2 от **Закона за държавните помощи** (обн. ДВ. бр.85 от 24 Октомври 2017г.) предприятие е всяко лице, което осъществява икономическа дейност без значение на неговата правноорганизационна форма, статут и начин на финансиране, независимо от това дали същото формира и разпределя печалба

9. По действащата правна уредба за юридическите лица с нестопанска цел (ЮЛНЦ) съществуват две правни възможности за извършване на стопанска дейност - от самото ЮЛНЦ или от отделен правен субект, учреден от ЮЛНЦ, което предопределя и организационната форма на социалното предприятие.

Когато социалното предприятие е интегрална част от самото ЮЛНЦ, това означава, че стопанската дейност се извършва от името и за сметка на самото ЮЛНЦ, което е

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № В2.9с.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

страна по търговските сделки и което получава ползите и търпи загубите от тази дейност. Не би било точно обаче да се каже, че ЮЛНЦ е самото социално предприятие, защото по дефиниция социално предприятие представлява определен вид стопанска дейност. Ако ЮЛНЦ функционира единствено като социално предприятие, това би означавало, че то извършва само стопанска дейност, която би представлявала негова основна дейност и като такава би била незаконосъобразна. По-точно би могло да се говори за социалното предприятие на ЮЛНЦ, защото въпреки факта, че стопанската дейност е неразделна част от общата дейност на ЮЛНЦ, тя може да има и относителна независимост. Социалното предприятие може да бъде обособено в отдел или друга вътрешна структура на ЮЛНЦ. То може да е отделено в различен офис или в производствен или стопански обект като цех, магазин, ателие и други. Възможно е социалното предприятие да се управлява от екип или от едно лице, различно от лицата, отговорни за управлението на самото ЮЛНЦ.

Втората възможност е стопанската дейност да бъде институционално изнесена вън от ЮЛНЦ и обособена в отделен стопански субект, учреден от или юридически свързан с организацията. В този случай социалното предприятие на ЮЛНЦ е този субект- най-често търговско дружество. При тази форма на стопанска дейност нестопанската организация (НСО) може да влияе само косвено в качеството му на едноличен собственик на капитала или съдружник, но юридически тя се извършва от името и за сметка на търговския субект.

Законът за юридическите лица с нестопанска цел (в сила от 01.01.2001 г.; последно доп. ДВ. бр.27 от 27 Март 2018г.) за първи път въведе легално правото на ЮЛНЦ да извършват самостоятелно стопанска дейност. Допустимостта на тази възможност се извежда от това, че водещи при създаването на нестопанските организации са именно целите, а не средствата за тяхното постигане, които в своята съвкупност образуват предмета на дейност. Така дейността на ЮЛНЦ може да има както нестопански, така и стопански характер, стига тя по своята природа да представлява средство за постигане на основните нестопански цели на организацията.

Според закона стопанската дейност на ЮЛНЦ на първо място следва да се подчинява на условията и реда, определени със съответните нормативни актове, регулиращи отделните видове стопанска дейност. Към общите законови изисквания за стопанската дейност, валидни за всички правни субекти, ЗЮЛНЦ поставя допълнителни критерии по същността си ограничителни, чрез анализа на които може да се изясни понятието за стопанска дейност на ЮЛНЦ.

В стопанската дейност на ЮЛНЦ не се включват дейностите, считани за традиционно нестопански и свързани с приходи, които организацията получава от дарения, от различни форми на безвъзмездно финансиране, инвестиции във финансови инструменти или ценни книги, тъй като те не се придобиват чрез пряко, активно участие в стопанския оборот. Натрупването на такива приходи е по-скоро резултат от пасивното

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

участие на организацията, тъй като тя се възползва от резултатите, получени от стопанската инициатива на други участници на пазара.

Законът определя следните критерии за стопанска дейност, извършвана от ЮЛНЦ:

- Допълнителност: Индивидуализирането на този критерий се свързва пряко с нестопанската дейност, която е основната дейност на ЮЛНЦ. Тази дейност представлява съвкупността от средства за постигане на нестопанските цели, които не са насочени към реализирането на доход или печалба, т.е. дейности, чиито резултати имат нематериален принос за реализирането на целите. С критерия за допълнителност законът изисква стопанската дейност на ЮЛНЦ да не е основна, т.е. да не е единствената дейност, с която организацията е ангажирана. Ако целите, които техните учредители са искали да постигат със създаването им, са били реализирането на печалба, то те е следвало да създадат търговски субект. Изискването за допълнителност означава принципно, че по-голямата част от съществуващите ресурси на организацията следва да бъдат мобилизирани и насочени повече към постигане на мисията, задачите, целите и приоритетите на организацията отколкото към извършване на сделки, предоставянето на платени услуги и други подобни, целящи генериране на приходи и печалба.

- Свързаност с предмета на основната дейност: Различните правни системи използват различни критерии за преценка при решаване на въпроса за законната стопанска дейност на ЮЛНЦ. Един от тях е т. нар. „тест основна цел“ и се свързва със закономото изискване за допълнителност на стопанската дейност. Друг критерий е т. нар. „тест предназначение на приходите“, при който се разрешава хипотетично неограничена стопанска дейност, ако организацията ползва печалбата от стопанска дейност за нестопанските цели, за които е създадена. В някои правни системи определен вид стопански дейности, които са пряка последица от целите на организацията, биват уреждани отделно и се наричат „свързани стопански дейности“. У нас законът предоставя възможност на ЮЛНЦ да извършват само свързана стопанска дейност, т. е. такава, която е „пряко свързана с предмета на основната дейност“. Тук определяща е връзката, която стопанската дейност има с целите на организациите. В този смисъл свързана дейност означава, че по своя характер тя следва да представлява средство за постигане на целите. Основният елемент при дефинирането на свързаността на стопанска дейност е това, че тя подкрепя осъществяването на целите на организацията не само чрез придобиването на печалба, която се инвестирана за тяхното постигане, но че самото ѝ извършване също допринася за постигане на устройствените цели на ЮЛНЦ, т. е. стопанската дейност има помощен, спомагателен характер по отношение на целите на организацията.

- Регламентираност на предмета на стопанската дейност в устройствения акт на ЮЛНЦ: Законът поставя изискването в устава или в учредителния акт на ЮЛНЦ да бъде изрично регламентиран предметът на допълнителната стопанска дейност на

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № В2.9с.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

организацията. Безспорно е това, че изискването за вписване на предмета на стопанската дейност в устройствения акт на ЮЛНЦ е изискване за законност на тази дейност и ако липсва подобна регламентация ЮЛНЦ, няма да може да я извършва, или ако я извършва, това би противоречало на закона.

- Използване на приходите за постигане на определените в устройствения акт цели: ЗЮЛНЦ прилагайки теста за предназначение на приходите наред с изискването за свързаност задължава организациите, които извършват стопанска дейност да инвестират приходите от нея единствено за постигане на своите нестопански цели. Този критерий е в пряка връзка и с последния критерий за законност на стопанската дейност, а именно забраната за разпределяне на печалба. Наличието на тази забрана е критерият, който най-ярко отграничава стопанската дейност на ЮЛНЦ от всеки друг вид стопанска или търговска дейност. Поначало лицата обединяват своите усилия в извършването на стопанска дейност, като целеният от тях резултат е приходите и печалбата от тази дейност да бъдат разпределени между тях като форма на лична облага. При ЮЛНЦ е точно обратното: независимо от вида на организацията и ползата, в която тя осъществява дейността си, при никакви обстоятелства печалбата от стопанска дейност не може да бъде разпределена между учредителите, членовете, членовете на органите или други свързани лица в организацията. Единствената възможност, която законът предоставя, е печалбата да остане в организацията и да бъде използвана от нея изцяло за постигане на нейните цели. Така, освен че разграничава ЮЛНЦ от всички стопански субекти, забраната за разпределяне на печалба представлява и гаранция за другия критерий за законност на стопанската дейност- целевото използване на приходите.

- Забрана за разпределяне на печалба: Най-често ЮЛНЦ започва да извършва стопанска дейност чрез друг субект, юридически свързан с него, когато осъществяваната от него стопанска дейност по своя обем или характер може да наруши някое от изискванията по ЗЮЛНЦ, например това, че дейността трябва да бъде допълнителна или свързана с предмета на основната дейност на организацията. В други случаи учредяването на стопански субект от ЮЛНЦ, който да извършва стопанска дейност, може да е свързано с решение на самата организация, която иска да запази своя чисто нестопански характер. Допълнителен аргумент в полза на подобно решение е и нуждата от обособяването на мениджмънта и ресурсите на стопанската дейност, привличане на кредитни ресурси, изчистване на потенциални данъчни проблеми и други. На следващо място изборът на тази форма на стопанска дейност на ЮЛНЦ може да се налага от наличието на законовото изискване, определен вид дейност да бъде извършвана само от търговец. Извършването на тази дейност не лишава ЮЛНЦ от възможността то да осъществява паралелно и собствена стопанска дейност.

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № B2.9c.10/31.08.2017

В резултат на горната дискусия се извежда следното определение: Стопанска дейност на ЮЛНЦ е всяка дейност, насочена към реализиране на печалба, която се извършва допълнително от едно ЮЛНЦ, регламентирана е в неговия устройствен акт и е свързана с предмета на основната му нестопанска дейност. Приходите от тази дейност могат да бъдат използвани единствено за постигане на определените в устройствения му акт цели без възможност за разпределяне на печалба.

Социалното предприятие представлява специфичен вид стопанска дейност на ЮЛНЦ. Стопанската дейност на ЮЛНЦ може да бъде всякаква по характер, стига да отговаря на особените критерии по ЗЮЛНЦ. Нещо повече- поради едно от основните изисквания към тази дейност- да бъде пряко свързана с предмета на основната дейност на организацията, стопанската дейност на ЮЛНЦ винаги има социален ефект. Връзката между стопанската дейност и предмета на основна дейност означава, че стопанската дейност трябва да допринесе за постигане на нестопанските цели, които по дефиниция включват преследването на определен положителен резултат в обществената, нематериалната сфера- гражданското общество, здравеопазването, образованието, науката, културата, техниката, технологиите, физическата култура, спорта и други. От тази гледна точка всяка стопанска дейност на ЮЛНЦ има социален ефект, иначе бе била противозаконна. Но само тази стопанска дейност, която има изразен социален ефект, обхващащ определени целеви групи- лица в неравностойно положение, би могла да бъде наречена социално предприятие. Следователно отличителните белези на социалното предприятие като специфичен вид стопанска дейност на ЮЛНЦ са следните: изразен социален ефект; особена целева група; специфично предназначение на стопанската дейност.

Изразеният социален ефект означава, че при извършването на стопанската дейност е налице баланс между стремежа към реализиране на печалба и прякото подпомагане на социалния статус на определени лица, т.е. извършването на дейност с цел генерирането на приходи е обусловено от това кой е облагодетелстван от дейността и резултатите от нея. Този ефект може да се проявява на различни етапи:

- при самото извършване на дейността, когато лицата се явяват облагодетелствани заради факта, че намират трудова заетост;
- при ползване на резултатите от дейността, когато тези лица получават стоки или услуги на привилегировани цени или безплатно;
- като бенефициенти на приходите от тази дейност, когато те са дарени на тези лица или са използвани по начин, подпомагащ тяхното жизнено равнище. На следващо място социалният ефект трябва да се простира върху определени категории субекти- лица от социално уязвими групи. Обобщено стопанската дейност трябва да подпомага онези лица, които се нуждаят от помощ за изравняване на техния жизнен или социален статус с този на останалите членове на обществото.

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № B2.9c.10/31.08.2017,. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Кривопалово и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

На последно място стопанската дейност трябва да има особено предназначение- да е насочена към подобряване на жизненото равнище, осигуряване на заетост, предоставяне на услуги и други форми на пряка подкрепа с цел преодоляване на социалната изолация на горната целева група. Това означава, че еднократното предоставяне на финансова или нефинансова помощ на едно лице от социално уязвима група или предоставянето на еднократна услуга не могат да бъдат определени като дейност на социално предприятие.

На базата на всичко казано дотук и на съществуващата практика може да бъде изведено следното определение за социално предприятие – юридическо лице с нестопанска цел: Стопанска дейност, развивана от юридическо лице с нестопанска цел, имаща изразен социален ефект спрямо лица от уязвими групи за подобряване на жизненото им равнище, осигуряване на заетост, предоставяне на услуги и/или други форми на пряка подкрепа с цел преодоляване на тяхната социална изолация.

10. Съгласно чл. 1 от **Закона за кооперациите** (обн. ДВ. бр.113 от 28 Декември 1999г.; последно изм. ДВ. бр.42 от 22 Май 2018г.) кооперацията е сдружение на физически лица с променлив капитал и с променлив брой членове, които чрез взаимопомощ и сътрудничество осъществяват търговска дейност за задоволяване на техни икономически, социални и културни интереси. Кооперацията е юридическо лице. Държавата може да подпомага и насърчава кооперациите в тяхната дейност при условия и по ред, определени в съответните специални закони.

11. Чл.28 на **Закона за интеграция на хора с увреждания** (в сила от 01.01.2005 г.; изм. и доп. ДВ. бр.60 от 20 Юли 2018г.) предвижда форми за съществуване на социално предприятие.

12. Националното законодателство регламентира възможността за „запазване“ на обществени поръчки по отношение на специализирани предприятия или кооперации на хора с увреждания или за стопански субекти, чиято основна цел е социалното и професионалното интегриране на хора с увреждания или на хора в неравностойно положение. Запазването на обществените поръчки се определя в чл.12 на **Закона за обществените поръчки** (в сила от 15.04.2016 г.; последно доп. ДВ. бр.80 от 28 Септември 2018г.).

13. **Законът за местните данъци и такси** (в сила от 01.01.1998 г.; отразена деноминацията от 05.07.1999 г.; последно изм. ДВ. бр.99 от 12 Декември 2017г.) в чл. 48 определя данъчните преференции за ЮЛНЦ, съгласно който се освобождават от данък даренията за юридическите лица с нестопанска цел, които получават субсидии от централния бюджет, и юридическите лица с нестопанска цел със статут в обществена полза за получените и предоставените дарения.

14. **Законът за лечебните заведения** (обн. ДВ. бр.62 от 9 Юли 1999г.; отразена деноминацията от 05.07.1999 г.; последно изм. и доп. ДВ. бр.84 от 12 Октомври

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № В2.9с.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

2018г.) регламентира лечебните заведения като организационно обособени структури на функционален принцип, в които лекари или лекари по дентална медицина самостоятелно или с помощта на други медицински и немедицински специалисти осъществяват диагностика, лечение и рехабилитация на болни лица. Тези организационно обособени единици следва да имат статут на юридически лица, регистрирани по ТЗ или ЗК. Социалните предприятия в здравната сфера постигат желан социален ефект или като ограничат сферата си на дейност до позволената, без да е нужна специална регистрация по реда на ЗЛЗ, или като регистрират обособено дружество или кооперация в съответствие с правните изисквания.

15. **Закон за народната просвета** (отразена деноминацията от 05.07.1999 г.; последно доп. ДВ. бр.80 от 16 Октомври 2015г.), **Закон за висшето образование** (Обн. ДВ. бр.112 от 27 Декември 1995г.; последно изм. и доп. ДВ. бр.30 от 3 Април 2018г.), **Закон за професионалното образование и обучение** (обн. ДВ. бр.68 от 30 Юли 1999г., последно изм. ДВ. бр.7 от 19 Януари 2018г.)

Законът дава право училища и центрове за професионално обучение да бъдат регистрирани като нестопански организации по предвидения специален ред. Само при спазване на установения специален режим за акредитация и лицензиране социални предприятия, извършващи различни форми на обучение, могат да издават валидна според българското законодателство диплома за придобита степен на образование или професионална квалификация. Социалният аспект на този тип дейност се състои в наемането на представители на социално уязвими групи и хора със специални потребности като обучители или да бъдат организирани специализирани обучения за тях. Финансират се чрез таксите за обучение, събирани от обучаващите се лица, на проектен принцип, чрез целеви субсидии, отпускани от държавата или общините.

6.2 Списък с актуални нормативни актове, имащи отношение към лицата в уязвимо социално положение, разпоредбите свързани с насърчаване на заетостта им, подобряването на жизненото им равнище и подпомагането на тяхното включване в обществото

1. Съгласно **Закона за насърчаване на заетостта** (в сила от 01.01.2002 г.; последно изм. ДВ. бр.24 от 16 Март 2018г.) „групи в неравностойно положение на пазара на труда“ са групи от безработни лица с по-ниска конкурентоспособност на пазара на труда, в които се включват: безработни младежи; безработни младежи с трайни увреждания; безработни младежи от социални заведения, завършили образованието си; продължително безработни лица; безработни лица с трайни увреждания; безработни лица - самотни родители (осиновители) и/или майки (осиновителки) с деца до 5-годишна възраст; безработни лица, изтърпели наказание лишаване от свобода; безработни над 50-годишна възраст; безработни лица с основно

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № В2.9с.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

или по-ниско образование и без професионална квалификация; други групи безработни лица.

Активната политика на Агенцията по заетостта е насочена приоритетно към групите от безработни в неравностойно положение на пазара на труда, които са посочени и в Националния план за действие по заетостта: младежите до 29г., лицата над 50г., безработни лица без образование и/или без квалификация и специалност, продължително безработните над 1 година и безработните с увреждания. Освен за групата на дългосрочно безработните и хората с увреждания е необходима и допълнителна информация за заетостта на самотни родители, многодетни майки, лица, напускащи специализирани институции, бивши затворници, лица, страдащи от различни зависимости и други лица в неравностойно положение.

Общият дизайн на политиките за заетост поставя хората в неравностойно положение главно в ролята на пасивни консуматори на предложени възможности за наемане и обучение. Изключително слабо се оползотворяват възможностите за самонаемане, за организиране на заетост на хора от уязвимите групи чрез обединения на ниските равнища между семействата, инициативи в квартала или общината с цел подпомагане на заетостта им. В тази връзка по-пълно следва да се оползотвори значението на социалния капитал в комбинация с политики за заетост и политика за социално включване на лицата в неравностойно положение.

Гъвкавостта при прилагане на специализираните политики за лицата в неравностойно положение е ниска. Това особено добре проличава в настоящия момент на затруднена икономическа активност. През последните години хората с увреждания ускорено отпадат от пазара на труда. Голям е процентът на хората с увреждания, които не са регистрирани като безработни в Бюрата по труда (БТ).

Възможностите за устройване на работа на безработните с намалена работоспособност са крайно ограничени. Шансовете им да започнат работа в реалния трудов пазар са минимални. Работните места, обявявани в дирекции „Бюро по труда“ (ДБТ), неизискващи образование и квалификация, в голямата си част са за физически труд, противопоказан за лицата с намалена работоспособност.

Към неблагоприятните фактори за увеличаващата се численост на хората с увреждания, като рискова група на пазара на труда, се добавят и изградените отрицателни стереотипи в обществото, но най-вече липсата на адаптирани работни места и достъпа до тях. Ограниченията на околната среда създават по-големи прегради пред социалното включване, отколкото функционалните увреждания на лицата.

Преобладаващото мнозинство от хората с трайни увреждания са изключени от трудовия пазар. Съществен фактор за това е и достигнатата образователна степен: около 90% от хората с трайни увреждания, които работят имат средно или по-високо

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

образование, докато сред хората с трайни увреждания като цяло те са малко повече от половината.

Хората с трайни увреждания, които работят, независимо от по-ниското им равнище на участие в трудовия пазар, имат общо взето сходни позиции на този пазар в сравнение с останалите граждани. Техните способности за осигуряване на самостоятелна заетост и за упражняване на физически или на умствен труд не се различават съществено от тези на останалите. По-значими разлики се наблюдават единствено по отношение на ръчния труд: сред работещите с трайни увреждания квалифицираните работници, заети с ръчен труд са по-малко за сметка на неквалифицираните. Също така заетите в строителството и държавното управление са по-малко за сметка на заетите в здравеопазването и социалната сфера.

На основание чл.315, ал.1 от Кодекса на труда работодател с повече от 50 работници и служители е длъжен да определя ежегодно работни места, подходящи за трудоустрояване от 4 до 10 процента от общия брой на работниците и служителите в зависимост от икономическата дейност. Съгласно чл.27, ал.1 от Закона за интеграция на хората с увреждания от общия брой на работните места по чл.315, ал.1 от КТ работодателят определя не по-малко от половината за хора с трайни увреждания. Работодателите масово нарушават това изискване. Държавните и общинските институции не са особено склонни да наемат хора с увреждания и това в допълнителна степен формира обществената нагласа, че не съществува изискване за наемане на определен процент хора с увреждания.

2. Съгласно българското законодателство, и в частност **Закона за интеграция на хората с увреждания** (в сила от 01.01.2005 г.; последно изм. и доп. ДВ. бр.60 от 20 Юли 2018г.), трудовата заетост на хората с увреждания се осъществява чрез:

- интегрирана работна среда (отворен пазар на труда);
- специализирана работна среда (в специализирани предприятия и кооперации за хора с увреждания).

Специализираните предприятия и кооперации са: общинските предприятия за хора с увреждания; кооперациите за хора с увреждания; специализираните предприятия за незрящи и слабовиждащи лица; специализираните предприятия за лица с увреден слух; малките и средни предприятия, в т.ч. и микрофирми за хора с увреждания. През последните години нараства броят на микро- и малките фирми, включително регистрирани от предприемчиви лица с увреждания с цел започване на самостоятелен бизнес; трудово-лечебните бази, които осигуряват трудотерапия на пациенти от здравните заведения и болници.

Специализираните предприятия и кооперации за хора с увреждания са основните и предпочитани работодатели за хората с увреждания, като в специализирана работна среда те се чувстват физически и морално защитени.

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № В2.9с.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Кривопалово и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № B2.9c.10/31.08.2017

Специализираните предприятия и кооперации развиват производство и услуги в няколко основни направления: шивашко производство; производство на пластмасови изделия; производство на картонени опаковки; полиграфически и книговезки услуги; парфюмерия, билкова козметика; транспорт за хора с увреждания; уеб-реклама и дизайн; издателство; реклама; приложно изкуство, сувенири, украшения, мартеници, поздравителни картички; предоставяне на комунално-битови услуги; производство на електроинсталационни изделия за бита и промишлеността и производството на филтри за вентилационни и климатични инсталации, филтри за двигатели с вътрешно горене и филтри за чисти помещения и ХЕПА филтри (от специализираните предприятия за лица с увреден слух).

Шивашкото производство заема най-голям дял от цялостната дейност на специализираните предприятия и кооперации- производството на дамска, мъжка и детска конфекция; специални работни и униформени облекла, специализирани предпазни облекла, спортни и скиорски екипи, ловни облекла, спално и постелъчно бельо и др.

В структурата на специализираните предприятия и кооперации около 20% са малките предприятия, 25% средните и около 45% са микропредприятията. В същото време част от предприятията са свързани чрез един собственик. Такива са случаите на предприятията от системата на Съюзите на глухите в България и на Съюза на слепите в България, както и с общинските предприятия, което прави тези предприятия големи според Закона за малките и средните предприятия - 10% от общия брой на специализираните предприятия и кооперации.

В рамките на защитени предприятия се осъществява също заетост за хора с увреждания. Целите на защитената заетост са в посока:

- Предоставяне на заетост за хората с увреждания, които не са в състояние да работят на общия пазар на труда, поради което им се създават условия за труд в специализирана среда (работилници и ателиета);

- Стимулиране и подготвяне хората, които работят в защитената среда да получат заетост на общия пазар на труда (логиката на този подход е, че посредством обучение и кариерно развитие се създават възможности за интеграция на общия пазар на труда).

Липсва подкрепяща среда и подходящи дейности, с които да бъдат ангажирани лица с тежки увреждания с висок относителен дял на наетите лица с висока степен на увреждания, за преодоляване на социалната им изолация. Поради спецификата на някои видове увреждания, например при хора с ментални или сензорни увреждания, трудовият рехабилитационен процес поражда необходимост от специални мерки за подкрепа, които включват по-особеното внимание и подход за разработването и реализирането им. Реализацията на човешките права на лицата с умствени затруднения все още е трудно постижима. Тя изисква прилагането на съвременни практики и

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020”, съгласно Договор № B2.9c.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат”

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

ангажираност на цялото общество. Твърде сложен и актуален е проблемът за професионално-трудова реализация на лицата с ментални увреждания. Овладеяването от тях на достъпни професии и специалности е условие за включването им в обществото.

3. Разпоредбите на **Закона за социално подпомагане** (отразена деноминацията от 05.07.1999 г.; последно изм. ДВ. бр.17 от 23 Февруари 2018г.) и **Правилника за прилагането му** (в сила от 01.11.1998 г.; приет с ПМС № 243 от 05.11.1998 г.; отразена деноминацията от 05.07.1999 г.; последно изм. и доп. ДВ. бр.89 от 7 Ноември 2017г.) регламентират кръга от лица, способни да бъдат определени за доставчици на необходимите услуги, като не е предложен изчерпателен кръг от субекти, а са описани със следните белези в чл.18, ал.1, т.1- т.4 - държавата, общините, български физически лица, регистрирани по Търговския закон, и юридически лица, физически лица, извършващи търговска дейност, и юридически лица, възникнали съгласно законодателството на друга държава - членка на Европейския съюз, или на друга държава от Европейското икономическо пространство.

4. **Законът за защита от дискриминация** (загл. изм. - ДВ, бр. 68 от 2006 г.; в сила от 01.01.2004 г.; последно изм. ДВ. бр.7 от 19 Януари 2018г.) въвежда механизми за прилагане на практика на забраната за дискриминация. Той има за цел да се осигури на всички лица, включително и хората с увреждания правото на равенство пред закона, равенство в третирането и във възможностите за участие в обществения живот.

5. Право на обезщетения и пенсии имат съответните категории осигурени лица, предвидени в **Кодекса за социално осигуряване** (загл. изм. - ДВ, бр. 67 от 2003 г.; В сила от 01.01.2000 г.; последно доп. ДВ. бр.88 от 23 Октомври 2018г.). В случаите на трайно намалена работоспособност по отношение на социалното осигуряване, Националният осигурителен институт предоставя обезщетения в случаите на временно намалена работоспособност и трудоустрояване и пенсии. Лицата, които получават лична пенсия за инвалидност имат право и на парични помощи за профилактика и рехабилитация, ако не са навършили възрастта по чл. 68, ал. 1 от Кодекса за социално осигуряване.

6. В **Кодекса на труда** (В сила от 01.01.1987 г.; последно изм. и доп. ДВ. бр.30 от 3 Април 2018г.) и в **Закона за държавния служител** (в сила от 27.08.1999 г.; последно изм. ДВ. бр.38 от 8 Май 2018г.) са предвидени различни форми на закрила на лица с увреждания, която се изразява в предвидено задължение за работодателите за определяне на процент работни места за трудоустрояване, въвеждане на облекчен режим на работното време, забрана за полагане на нощен и извънреден труд, установяване на намалено работно време, предварителна закрила при уволнение, предоставяне на обезщетение при трудоустрояване от момента на получаване на предписанието за трудоустрояване, до неговото изпълнение.

7. **Законът за корпоративното подоходно облагане** (в сила от 01.01.2007 г.; изм. ДВ. бр.15 от 16 Февруари 2018г.) предвижда цялостно преотстъпване на

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № В2.9с.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

корпоративния данък на юридическите лица със статут на специализирани предприятия, кооперации и обособени производствени единици, членуващи в национално представените организации на хора с увреждания и организации за хора с увреждания. Преотстъпените средства се използват за рехабилитация и социална интеграция на хората с увреждания.

8. Хората с трайни увреждания, които получават доходи от трудова дейност, ползват данъчни облекчения при условия и по ред, определени в **Закона за данъците върху доходите на физическите лица**, както и по реда на **Закона за местни данъци и такси**.

9. Съгласно **Закона за пътищата** (Обн. ДВ. бр.26 от 29 Март 2000г.; последно изм. и доп. ДВ. бр.80 от 28 Септември 2018г.) лицата с 50 и над 50 на сто намалена работоспособност или вид и степен на увреждане се освобождава от заплащане на винетна такса за един лек автомобил - негова собственост или съпругеска имуществена общност, с обем на двигателя до 2000 куб. см и мощност до 117,64 kW (160 к.с.) От заплащане на винетна такса се освобождават и лицата или семействата, отглеждащи деца с трайни увреждания до 18-годишна възраст и до завършване на средното образование, но не по-късно от 20-годишна възраст.

10. **Закона за предучилищното и училищното образование** (в сила от 01.08.2016 г.; последно изм. ДВ. бр.24 от 16 Март 2018г.) предвижда продължаване на политиката за осигуряването на равен достъп до образование на деца със специални образователни потребности и/ или хронични заболявания и тяхното включване в общообразователните училища.

11. В **Закона за висшето образование** (обн. ДВ. бр.112 от 27 Декември 1995г.; последно изм. и доп. ДВ. бр.30 от 3 Април 2018г.) и в подзаконовата уредба са предвидени облекчени условия за достъп на хората с увреждания, за подкрепа и интеграция в системата на висшето образование чрез приема при облекчени условия на лицата с трайни увреждания и намалена работоспособност 70 и над 70 на сто, успешно участвали в конкурсните изпити; специални облекчения, регламентирани в правилниците на висшето училище, за студентите, докторантите и специализантите с трайни увреждания и намалена работоспособност 70 и над 70 на сто; освобождаване от заплащане на такси в държавните висши училища на лицата с трайни увреждания и намалена работоспособност 70 и над 70 на сто.

12. В съответствие с чл. 3, ал. 1 и 2 от **Постановление № 90 на Министерския съвет от 2000 г.** на студентите с трайни увреждания, на студентите с двама родители с трайни увреждания, на студентите с един родител, който е с трайни увреждания, се отпускат стипендии от началото на първата година на обучение или от началото на месеца, следващ месеца, през който е възникнало основаниято за получаването им, и се

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

изплащат за 12 месеца за всеки месец поотделно. Стипендиите се отпускат без спазване на ограничението за успех не по-нисък от добър 4,00.

13. В съответствие с **Наредбата за ползване на студентските общежития и столове** студентите със 70 и над 70 на сто намалена работоспособност се настаняват в студентските общежития без класиране, а студентите със 70 и над 70 на сто намалена работоспособност заплащат през цялата година 30 на сто от размера на месечния наем, както и 30 на сто от дължимия семестриален депозит.

14. С измененията на **Закона за лечебните заведения** (отразена деноминацията от 05.07.1999 г.; последно изм. и доп. ДВ. бр.84 от 12 Октомври 2018г.) от 2015 г. е регламентирано ново лечебно заведение - център за комплексно обслужване на деца с увреждания и хронични заболявания, в които се осъществяват дейности за оказване на подкрепа на семействата на деца с увреждания и с хронични заболявания за назначаване и провеждане на ранна диагностика, диагностика, лечение и медицинска и психосоциална рехабилитация; за продължително лечение и рехабилитация на деца с увреждания и тежки хронични заболявания и обучение на родителите им за поемане на грижата в семейна среда; осигуряване на посещения от медицински специалисти за оказване на специфични грижи за деца с увреждания и тежки хронични заболявания, отглеждани в семейна среда и в социална услуга резидентен тип; осигуряване на специализирани палиативни грижи за деца.

15. Принципът за равнопоставеност при ползването на медицинска помощ от задължително здравноосигурените лица, в т. ч. и хората с увреждания е залегнал в чл. 5 от **Закона за здравното осигуряване** (Отразена деноминацията от 05.07.1999 г.; Обн. ДВ. бр.70 от 19 Юни 1998г.; последно доп. ДВ. бр.40 от 15 Май 2018г.). Съгласно разпоредбите на Закона за здравното осигуряване за сметка на държавния бюджет се осигуряват военноинвалидите и военнопострадалите, които не са здравно осигурени по друг ред, инвалидите, пострадали при природни бедствия и аварии. За сметка на държавния бюджет се осигуряват, ако не са осигурени по друг начин, лицата, които получават пенсия за инвалидност, както и родителите, осиновителите, съпрузите или един от родителите на майката или бащата, които полагат грижи за лице с увреждане със загубена работоспособност над 90 на сто, нуждаещи се от чужда помощ.

От потребителска такса за посещение при личния лекар, лекар по дентална медицина или за болнично лечение са освободени здравноосигурени лица, страдащи от хронични заболявания, които изискват продължително медицинско наблюдение, поддържащо лечение и специфични грижи. Списъкът на заболяванията е неразделна част от Националния рамков договор между НЗОК и БЛС, БЗС и БФС, в който са регламентирани вида и обхвата на медицинските дейности, заплащани от НЗОК. Всички военноинвалиди и лица с експертно решение на ТЕЛК за над 71% намалена

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

работоспособност също са освободени от потребителска такса при ползване на здравни услуги, заплащани от НЗОК.

Хората с увреждания в Република България притежават всички права на здравноосигурени лица съгласно действащото вътрешно законодателство, независимо от вида на тяхното увреждане и степен на инвалидност.

Хората с увреждания могат да бъдат лекувани в лечебни заведения за болнична медицинска помощ, които са договорни партньори на Националната здравноосигурителна каса, по всички клинични пътеки, клинични процедури, високо специализирани медицински дейности, да ползват медицински изделия, когато има определени индикации за това, по същите принципи, на които се основава болничното лечение на другите пациенти.

16. Нормативни изисквания за осигуряване на достъпна архитектурна среда са определени в редица наредби, голямата част от които са издадени на основание на **Закона за устройство на територията** урежда (в сила от 31.03.2001 г.; последно изм. ДВ. бр.55 от 3 Юли 2018г.). Законът урежда обществените отношения, свързани с устройството на територията, инвестиционното проектиране и строителството в Република България.

17. В **Закона за движението по пътищата** (в сила от 01.09.1999 г.; отразена деноминацията от 05.07.1999 г.; последно доп. ДВ. бр.62 от 27 Юли 2018г.) са разписани изискванията, на които трябва да отговаря картата за паркиране на местата, определени за превозните средства, обслужващи хора с трайни увреждания и използване на улеснения при паркиране, която се издава от кмета на съответната община или оправомощено от него длъжностно лице по образец и е валидна на територията на цялата страна.

18. Физическото възпитание и спорт за хората с увреждания е регламентирано в **Закона за физическото възпитание и спорта** (обн. ДВ. бр.58 от 9 Юли 1996г.; изм. и доп. ДВ. бр.96 от 1 Декември 2017г.). Съгласно закона физическото възпитание, спортът и туризмът в предучилищните детски заведения, общообразователните, специалните и професионалните училища са неразделна част от образователния и възпитателния процес. Те се осъществяват по програми на Министерството на образованието и науката съгласувано с Министерството на младежта и спорта. Физическото възпитание и спорта за хората с увреждания целят подобряване качеството на живота им, на тяхната рехабилитация и социална интеграция, като се осигуряват необходимите условия за занимания с различни видове спорт. Министерството на младежта и спорта подпомага с целеви средства подготовката и участието на спортистите с увреждания на параолимпийски игри, световни и европейски първенства, подпомага дейности на спортни организации, свързани с адаптираната физическа активност на хората с увреждания.

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № В2.9с.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

19. В **Закона за закрила и развитие на културата** (обн. ДВ. бр.50 от 1 Юни 1999г.; последно изм. и доп. ДВ. бр.88 от 23 Октомври 2018г.) са въведени принципите на демократизъм на културната политика, свобода на художественото творчество и недопускане на цензура, равнопоставеност на творците и на културните организации, насърчаване на културното многообразие при съхраняване единството на националната култура, откриване, подпомагане и обучение на млади таланти в областта на културата и развитие и усъвършенстване на образованието в областта на изкуствата и културата.

20. В съответните сфери на културата и изкуствата са въведени принципите за равнопоставеност, достъп, демократизъм и недопускане на дискриминация чрез действащите специални закони като: **Закон за обществените библиотеки, Закон за културното наследство, Закон за народните читалища, Закон за меценатството, Закон за авторското право и сродните му права, Закон за административното регулиране на производството и търговията с оптични дискове, матрици и други носители, съдържащи обекти на авторското, право и сродните му права, Закон за задължителното депозиране на екземпляри от печатни и други произведения, Закон за филмовата индустрия, Закон за радиото и телевизията и Закон за националния дарителски фонд „13 века България“.**

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

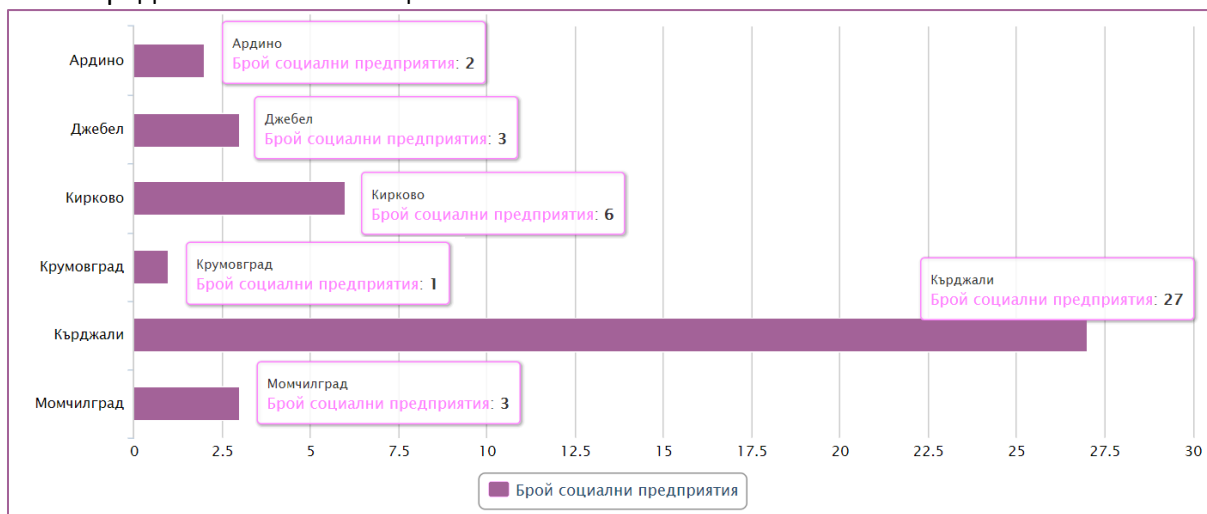
Договор № B2.9c.10/31.08.2017

III. ИДЕНТИФИЦИРАНЕ НА СОЦИАЛНИТЕ ПРЕДПРИЕМАЧИ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА КРУМОВГРАД

За идентифицирането на социални предприемачи на територията на община Крумовград е необходима налична база данни, от която да бъдат изведени действащите социални предприятия и съответно изводи за средата на развитие в Общината и възможно перспективи. За съжаление както на национално, така на регионално и местно ниво липсват данни за нефинансови предприятия, ЮЛНЦ и кооперация, самоопределили се като социални предприятия и съответно развиващи такъв тип дейност.

По данни от Национална база данни на МТСП за социалните предприятия в България към 2014 г. в област Кърджали са налице 42 самоопределили се социални предприятия. В следващата фигура е представено разпределението на самоопределилите се по общини.

От представената информация става видно, че в община Крумовград има най-малък брой на самоопределили се социални предприемачи – 1. С най-много съответно е община Кърджали. За целите на анализа трябва да бъде изведено, че е налице възможност за изкривяване на информацията по отношение дали един субект правилно се е определил като социално предприятие. През 2014 г. все още не е налице законодателна дефиниция за социално предприятие и ясно определяне на параметрите му. С оглед на това не може да е ясно доколко тези 42 предприятия от област Кърджали са фактически социални предприятия и извършващи такъв тип дейности.

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № B2.9c.10/31.08.2017

1. Проекти за социално предприемачество, реализирани на територията на област Кърджали

По отношение на социалното предприемачество в региона и съответно община Кривовград може да бъде изведено, че основен инициатор са общините, които осъществяват проекти на тема социално предприемачество и за създаване на социални предприятия. Налице е публична информация по отношение на проектите на общините от региона, които реализират подобен тип дейности.

Такъв тип проект напр. е проектът на **Община Кърджали** - Социално предприятие „Обществена пералня и услуги в дома“. Сключен е Договор № BG05M9OP001-2.010-0348-C01 с Министерството на труда и социалната политика по процедура BG05M9OP001-2.010 „Развитие на социалното предприемачество“, финансиран по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020 г. Проектът е насочен към създаване на ново социално предприятие „Обществена пералня и услуги в дома“ в Община Кърджали за осигуряване на заетост, подкрепа за социално включване на уязвими групи и професионална интеграция в сферата на социалната икономика. Стойността на проекта е 391 163.63 лв., като в рамките на 18 месеца ще се реализират дейностите: психологическо подпомагане и мотивиране на лица от уязвимите групи за включване в заетост; ремонт, оборудване и обзавеждане на Социалното предприятие „Обществена пералня и услуги в дома“; създаване и функциониране на Социално предприятие „Обществена пералня и услуги в дома“ в Община Кърджали; кандидатстване, подбор и назначаване на персонал на Социално предприятие „Обществена пералня и услуги в дома“; подкрепа за осигуряване на заетост за период до 12 месеца; социална и професионална интеграция на представители на уязвимите групи в сектора на социалната икономика; проучване на търсенето и възможностите за пазарна реализация на предоставяните услуги от социалното предприятие в Община Кърджали; социален маркетинг и популяризиране на социалната икономика и социалното предприемачество.

Община Ардино реализира проект „Подкрепа за социално включване на лица от уязвими групи в община Ардино чрез социално предприемачество“, финансиран с Договор № BG05M9OP001-2.010-0136-C01 по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020 г. Проектът се изпълнява в периода 2018-2018 г. и има за цел да улесни достъпа до заетост и да се осигури подкрепа за социално включване на уязвими групи, чрез създаване на подходящи условия за тяхната професионална интеграция в сферата на социалната икономика в община Ардино, област Кърджали. Дейностите на проекта са насочени към разширяване на съществуващото общинско предприятие "Център за услуги в домашна среда" в община Ардино за осигуряване на заетост чрез: психологическо подпомагане и мотивиране на лица от уязвимите групи за включване и заетост; социална и професионална интеграция на представителите на

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № B2.9c.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A "Гърция-България 2014-2020". Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Кривовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

уязвимите групи в сектора на социалната политика; оборудване на новосъздадени работни места в сградата, представляваща общинска собственост, предоставена за нуждите на проекта в гр. Ардино; подкрепа за осигуряване на заетост в период от 12 месеца; проучване на търсенето и възможностите за пазарна реализация на изработваните стоки и предоставени услуги; социален маркетинг и популяризиране на социалната икономика и социалното предприемачество. Проектът е насочено към хората с увреждания и лица в неравностойно положение на пазара на труда и други социално изключени лица на територията на община Ардино. Чрез социалната икономика и социалното предприемачество, ще бъдат разрешени част от съществуващите остри проблеми, свързани с безработицата и трудовата заетост на уязвимите групи в общината.

В периода 2018-2019 г. **Община Момчилград** реализира проект „Социално предприятие ЕРНАЙ“, финансиран по ОПРЧР 2014-2020. Проектът е насочен към осигуряване на трудова заетост, доходи и социална интеграция на лица в неравностойно положение на пазара на труда и други социално изключени лица от община Момчилград, също така и съседните общини. Той предвижда създаване и функциониране на социално предприятие "ЕРНАЙ" в гр. Момчилград, предлагащо комплекс от услуги за възрастни хора и хора с увреждания, с ограничена мобилност и социални контакти, които желаят да подобрят качеството си на живот в обичайната си социална и домашна среда и други специализирани услуги срещу заплащане. Социалното предприятие ще бъде иновативна структура за ЕРНАЙ ЕООД. Целта на проекта е постигане на устойчив и дълготраен ефект от създадената стопанска дейност, гарантираща работна заетост за 12 лица от целевата група. Пакет от мерки ще осигури трайна трудова и социална интеграция на лицата от целевата група, като едновременно с това ще подкрепи работата на специалистите към социалното предприятие и ще стабилизира организационната, функционалната и финансовата му структура. В проектните дейности е предвидено: създаване на Социално предприятие; Псих. подпомагане и мотивиране на лица от уязвими групи за включване в заетост; Подбор на персонала в социалното предприятие; Социална и професионална интеграция на представители на уязвимите групи в сектора на социалната икономика, чрез обучение и консултиране; Функциониране на СП и предоставяне на услуги; Пазарно проучване, социален маркетинг и популяризиране на социалната икономика и СП.

През м. юни 2018 г. стартира изпълнението на проект „Общинско социално предприятие "Социална подкрепа, строителни и ремонтни дейности -Крумовград““ на **община Крумовград**. Общата стойност на проекта е 390 138.38 лв. Проектът ще улесни достъпа до заетост и ще осигури подкрепа за социалното включване на уязвими групи чрез създаване на подходящи условия за тяхната професионална интеграция в сферата на социалната икономика. Липсата на заетост е една от основните причини за бедността

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № В2.9с.10/31.08.2017,. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A "Гърция-България 2014-2020". Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

и социално изключване в община Крумовград. Проектът ще създаде възможност за обучителни мерки за придобиване на умения на представителите на уязвими социални групи, придобиването на реални трудови и професионални умения на пазара на труда, преодоляване на социалната им изолация и стимулиране на конкурентоспособността им в работна среда. Като цяло социалната икономика изпълнява общественозначими специфични функции, които не могат да бъдат покрити или са недостатъчно развити от държавата и пазара. Дейностите за реализиране на проекта са съобразени с особеностите на социалната обстановка и с идентифицираните нужди на хората от целевите групи на територията на общината. По проекта ще се осигури заетост на 31 броя лица в неравностойно положение на пазара на труда и други социално изключени лица. За целта, в процеса на изпълнение на проекта ще бъде създадено социално предприятие, в което ще бъдат назначени общо 31 лица: 20 на длъжност "Домашен помощник" и 11 на длъжност "Помощник в строителството". За управление и функциониране на предприятието ще бъде назначен екип от четирима специалисти: ръководител на социалното предприятие, социален работник, счетоводител/стоковед и технически сътрудник-строителство. Подкрепата на социалното предприемачество в община Крумовград ще спомогне за борба с бедността и социалното изключване, чрез повишаване на заетостта и жизнения стандарт. Проектът предвижда създаване на общинско социално предприятие с дейност предоставяне на социална услуга "Домашен помощник", строителни и ремонтни дейности в община Крумовград. Социалното предприятие ще бъде създадено с Решение на Общинския съвет-Крумовград, по реда на чл. 52 и 53 от Закона за общинската собственост. В Правилника за работа на дейността на новосъздаденото социалното предприятие ще фигурират всички изисквания, посочени в определението за социално предприятие.

Според данни в ИСУН за периода 2007-2013 г. няма изпълнявани проекти на територията на област Кърджали по темите за социално предприемачество във връзка с двете процедури обявени по приоритетна ос 5 на Оперативна програма развитие на човешките ресурси 2007-2013.

Във всяка една от общините в област Кърджали се предоставят социални услуги на местно население повечето, от които под формата на делегирани от държавата дейности, както и социални услуги с местно финансиране.

2. Социално предприемачество на територията на община Крумовград

По отношение на актуални данни за социалните предприемачи, работещи на територията на община Крумовград не са налице данни за техния брой и специфика. Според справка в местната администрация не са налице социални предприятия, специализирани предприятия и кооперации на хора с увреждания, работещи на територията на община Крумовград.

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № В2.9с.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

Основният доставчик на социални услуги и инициатор в областта на социалното предприемачество е местната администрация, която изпълнява проекти, реализира дейности и инициативи, поддържа центрове, предоставящи социални услуги и др.

2.1. Проекти на Община Крумовград

Към настоящия момент по ОПРЧР Община Крумовград е приключила изпълнението на 2 проекта („Подкрепа за независим живот“ и „Младешка заетост - гаранция за бъдеще“). В процес на реализация са други два проекта – „Предоставяне на интегрирани услуги за ранно детско развитие в община Крумовград“ и „Общинско социално предприятие "Социална подкрепа, строителни и ремонтни дейности - Крумовград“.

Последният предвижда създаване на общинско социално предприятие с дейност предоставяне на социална услуга "Домашен помощник". Основните дейности по проекта са: 1. Информирание и подбор на целевата група и създаване на социално предприятие; 2. Психологическо подпомагане и мотивиране на лица от уязвимите групи за включване в заетост; 3. Социална и професионална интеграция на представители на уязвимите групи; 4. Предоставяне на обучения на лицата от целевата група, за които е осигурена заетост социалното предприятие; 5. Оборудване на новосъздадените работни места и извършване на ремонт във връзка с дейността на социалното предприятие; 6. Подбор на кандидат – потребители на социалната услуга; 7. Подкрепа за осигуряване на заетост за период до 12 месеца; 8. Предоставяне на социална услуга „Домашен помощник“; 9. Социален маркетинг и популяризиране на социалната икономика и социалното предприемачество. Общата продължителност на проекта е 17 месеца.

По проект „Подкрепа за независим живот“ се предоставят интегрирани социални услуги за хората с увреждане хора над 65 г. с ограничения или в невъзможност за самообслужване, като се съчетават комплексни действия в посока осигуряване на дългосрочна грижа, включително социални и здравни услуги. Проектът осигурява заетост на безработни лица в трудоспособна възраст, а от друга страна дава възможност на хората с увреждания да ползват различни услуги, съобразно нуждите си. За целта е назначен персонал, който включва експерти с различен профил на компетентността си: домашни помощници, лични асистенти, социален работник, психолог и медицинска сестра. Настоящият проект надгражда постигнатите добри резултати по схема „Помощ в дома“, схема „Алтернативи“ и други мерки, финансирани по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2007-2013 г., както и процедура „Нови алтернативи“, финансирана по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020 г. чрез прилагането на нов по-широк обхват и спектър на дейностите в посока предоставяне на интегрирани социално - здравни услуги и други, според потребността на възрастните хора и хората с увреждане.

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № В2.9с.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A "Гърция-България 2014-2020". Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

Проект **„Младежка заетост - гаранция за бъдеще“** цели активиране и интеграция на младежи до 29-годишна възраст на територията на община Крумовград, които не са включени нито в образование или обучение, нито в заетост, включително не са регистрирани като безработни лица в Агенцията по заетостта. Проектът е насочен към идентифициране и мотивиране на неактивните младежи от целевата група за активно поведение на пазара на труда, с последващи дейности за включване в заетост, обучение или връщане в образование. Той ще спомогне за преодоляване на бедността и социалното изключване чрез разкриване на нови работни места. За постигане на заложените цели е предвидено идентифицираните и включени в проекта младежи да преминават мотивационно обучение и обучения за придобиване на професионална квалификация. Мотивираните и квалифицираните младежи ще бъдат наети в структурата на Общинска администрация Крумовград за период от 6 месеца.

Проект **„Предоставяне на интегрирани услуги за ранно детско развитие в община Крумовград“** допълва и подкрепя дейността на успешно създадения Център за предоставяне на социални услуги по Проекта за социално включване (финансиран със Заем 7612BG от Международната банка за възстановяване и развитие в периода 2008-2015 г.). Чрез настоящият проект продължава предоставянето на успешно създадените интегрирани услуги за ранно детско развитие. Услугите са разделени в две групи с оглед възрастта на целевите групи деца – услуги за бъдещи родители, услуги за родители и семейства на деца до 3 годишна възраст и услуги за деца от 3 до 7 годишна възраст и техните семейства. Фокусът на услугите за деца до 3-годишна възраст и техните семейства е поставен най-вече върху формирането и развитието на родителски умения. За децата от 3 до 7 г. услугите основно са насочени към интеграция в детските градини и подобряване на училищната готовност. Наред с останалите дейности, основните услуги се фокусират върху групова и индивидуална работа с децата и техните семейства. И за двете възрастови групи деца се предоставят и услуги по здравно консултиране. Целта е не само да се оказва подкрепа в случай на установено увреждане или пък заболяване, а и да се формира здравна култура за правилно отглеждане на децата, като средство за превенция на здравните рискове.

Община Крумовград е активна по отношение на предоставяне на социални услуги в общността. През 2014 година стартират услугите по проект **„Предоставяне на интегрирани социални услуги за деца и родители в община Крумовград“** по Проекта за Социално включване, финансиран от Министерството на труда и социалната политика чрез заем от Международната банка за възстановяване и развитие. Стойност на проекта е 713 366,78 лв. През периода 2014-2015 година по проекта се предоставиха услугите: „Допълнителна подготовка за равен старт в училище“, „Здравна консултация за деца“, „Интеграция на децата в детските градини и в предучилищните групи/класове“ „Ранна интервенция на уврежданията чрез създаване на Център за ранна интервенция

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № В2.9с.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

на уврежданията“, „Формиране и развитие на родителски умения“ и „Семейно консултиране и подкрепа“.

В периода 2007-2013 г. Община Крумовград е изпълнявала следните проекти, финансирани по ОПРЧР:

- „Помощ в дома - заедно за по-добър живот“
- "За достоен живот и независимост - грижа в семейна среда"
- Социална услуга „Домашен помощник“ – шанс за достоен и независим живот“

2.2. Предоставяни социални услуги в Община Крумовград

Към настоящия момент на територията на община Крумовград се предоставят следните видове социални услуги:

➤ **ДЪРЖАВНО ДЕЛЕГИРАНИ ДЕЙНОСТИ**

Дом за стари хора

Домът е с капацитет 50 места. Към октомври 2018 г. ползватели на услугата са 42 лица. Домът е разкрит през 2006 г. предлага условия за обгрижване на нуждаещите се лица. Услугата се ползва от възрастни хора навършили пенсионна възраст, включително от тях лица с определен процент трайно намалена работоспособност.

Център за настаняване от семеен тип – 2 центъра

Услугата „Център за настаняване от семеен тип“ е комплекс от социални услуги, които се предоставят в среда близка до семейната за ограничен брой деца. Създадени два самостоятелни центъра, всеки един от тях с капацитет от 15 деца. Центровете разполагат с четири спални помещения, кухня, трапезария, дневна и санитарни възли. Децата в тях имат определен екип, който отговаря за индивидуалната работа и отглеждането им. Броят на потребителите за месец октомври 2018 г. е 24.

Център за обществена подкрепа

Център за обществена подкрепа - Крумовград предоставя комплекс от социални услуги, предназначени за деца и семейства с цел предотвратяване на изоставянето на децата и настаняването им в специализирани институции, превенция на насилието и отпадане от училище, деинституционализация и реинтеграция на деца, обучение в умения за самостоятелен живот и социална интеграция на деца от институции, консултиране и подкрепа на семейства в риск, оценяване, обучение и подкрепа на приемни родители и осиновители, консултиране и подкрепа на деца с поведенчески проблеми и прояви. В центъра е създадена обстановка, в която може да се извършва ежедневна социална работа с нуждаещите се деца и семейства. В центъра работят

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

социален работник, педагог, психолог и логопед, които извършват индивидуална работа с деца и семейства. Основните направления по които се работи са следните:

- Работа с деца – включва занимания с деца при подготовката им за училище, ангажиране на свободното им време по интереси, социална и менторска работа, в зависимост от потребностите им, психологическа консултация и подкрепа за деца с проблемно поведение и преживяли насилие;
- Работа с родители – включва семейно и психологическо консултиране, подкрепа за изграждане на връзката между родителя и детето, подготовка и насърчаване на родители да се грижат за децата си;
- Мобилен екип – извършва посещения, срещи и консултации по домовете на семействата. Това осигурява възможност за семействата с финансови затруднения да имат достъп до услугата и да получат квалифицирана помощ.

Капацитетът на ЦОП е 20 ползватели, като към момента на настоящата разработка са настанени 61.

➤ МЕСТНИ ДЕЙНОСТИ

Домашен социален патронаж

Капацитетът на услугата е 160 души, като към октомври 2018 г. са налице 124 ползватели. Материалната база представлява столова, включваща: входно преддверие, санитарен възел, стая – домакинска, салон за хранене, бюфет, кухня и кът за персонала. Намира се в центъра на града, осигурен е разнос на храната по домовете на потребителите. Териториалният обхват на услугата е гр. Крумовград и крайградските села. Услугата се ползва от възрастни и хора с увреждания.

➤ ПРЕДОСТАВЯНЕ НА УСЛУГИ ПО ПРОЕКТИ

Предоставяне на интегрирани услуги за ранно детско развитие

Услуга "Ранна интервенция на уврежданията"- Услугата е с капацитет 15 бебета и малки деца с увреждания и 25 родители

Услуга "Индивидуална педагогическа подкрепа за деца с увреждания" - Услугата е с капацитет 15 деца и ще се предоставя в домовете на децата, в Центъра за ранна интервенция на уврежданията, училища и в детски градини.

Услуги "Предоставяне на психологическа подкрепа и консултация на бъдещи и настоящи родители за формиране и развитие на родителски умения", "Семейно консултиране и подкрепа" и "Индивидуална и групов работна с деца и родители,

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

включително и с деца и родители, които не са от уязвимите групи, с цел посещаване на детска градина - Услугите ще бъдат с капацитет 150 семейства.

Услуга "Подкрепа за осигуряване на здравна детска консултация и дейности по превенция на заболяванията" - Услугата е с капацитет 250 потребители и средно 700 прегледа на година.

Услуга "Допълнителна педагогическа подготовка за повишаване на училищната готовност на децата за равен старт в училище"- Обучени 90 деца в лятното училище

Топъл обяд – от Услугата се възползват 520 потребители

Личен асистент и домашен помощник – Финансира се от държавния бюджет. Към м. октомври 2018 г. са налични 57 лични асистенти и 17 домашни помощници.

3. Профил на потенциални социални предприемачи на територията на община Крумовград и потенциали за развитие

3.1. Профил на икономиката в региона и общината и потенциали за разкриване на социални предприятия

След трудния период на криза и възстановяване през 2015 г. БВП на глава от населението и заплатите в област Кърджали нарастват с близки до средните за страната темпове, но остават сред най-ниските в страната. БВП достига 6472 лв./човек при близо двойно по-висока стойност в страната (12 339 лв./човек). Средната годишна брутна заплата се увеличава до 7648 лв. при 10 535 лв. за страната. Доходите в областта нарастват през 2016 г. след спад през предходната година, но също остават значително под средното за страната ниво – 3887 лв./лице от домакинството в областта при 5167 лв./лице за страната. Ниските заплати и доходи поставят Кърджали сред областите с най-високи дялове на населението, живеещо с материални лишения и на това под линията на бедност. През 2015 г. живеещите в бедност в Кърджали са 43,3%, или близо двойно повече от тези в страната.

Кърджали остава сред областите с най-ниска икономическа активност. През 2016 г. тя нараства слабо до 61% при 69% средно за страната. Заетостта също нараства до 60%, но не успява да компенсират спада от предходната година и също остава по-ниска от средната. Безработицата продължава да намалява и отново е най-ниската в страната, но това се дължи на ниската икономическа активност в областта. Проблемите с ниската икономическа активност и заетост в областта са обусловени отчасти и от изключително

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № В2.9с.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A "Гърция-България 2014-2020". Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

неблагоприятната структура на населението на възраст между 25 и 64 години. Делът на висшестите продължава да намалява и през 2016 г. и достига 15% (при 28% в страната), поставяйки Кърджали на последно място сред българските области. Същевременно делът на населението в същата възрастова група с основно и по-ниско образование в областта намалява, но остава сред най-високите в страната – 30% при 18% за страната.

По отношение на инвестициите и през 2015 г. Кърджали остава областта с най-нисък брой на предприятията спрямо населението – 31 на 1000 души при 55 на 1000 души за страната. Кърджали е и една от малкото области, в които разходите за придобиване на ДМА намаляват през 2015 г., въпреки че за поредна година те са над двойно по-ниски от тези в страната спрямо населението. Чуждите инвестиции в областта продължават да се увеличават и достигат 1167 евро/човек с натрупване към края на 2015 г. при 3250 евро/човек в страната.

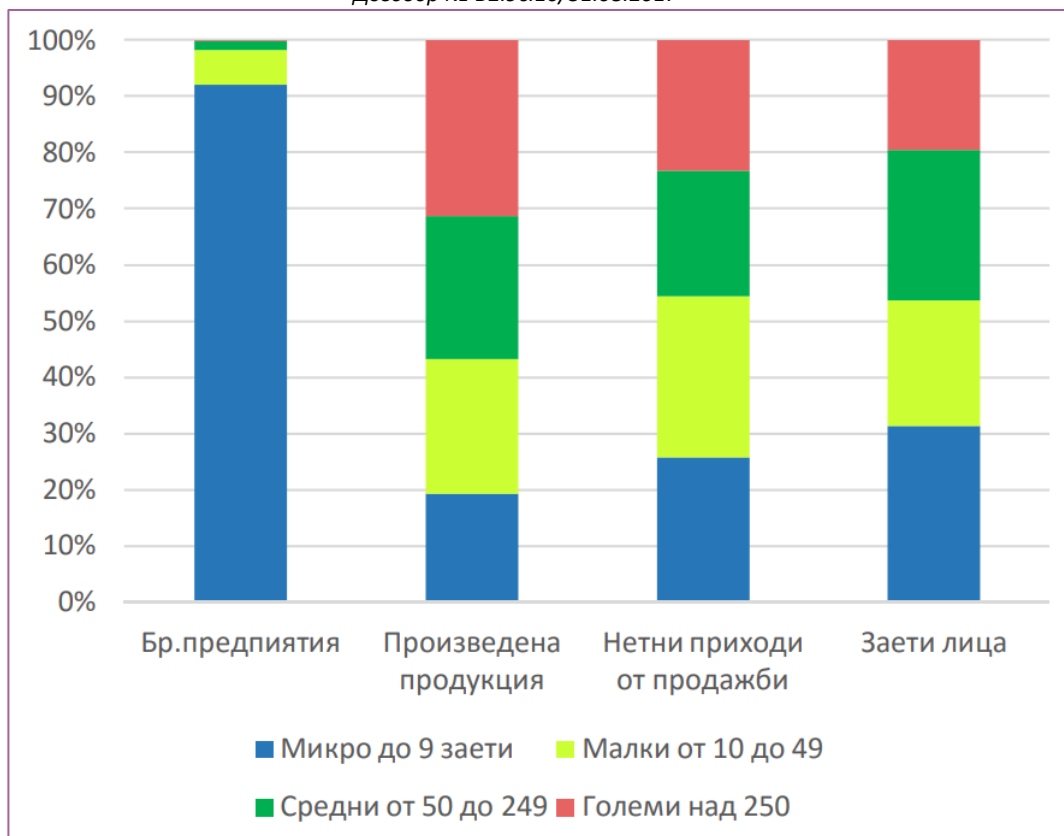
Към 30 юни 2017 г. усвоените евросредства в областта остават под средните за страната с 975 лв./човек от местното население при 1344 лв./човек в страната. В рамките на областта най-много са изплатените средства по оперативни програми в общините Кърджали и Момчилград (около 1300 лв./човек), а най-малко – в община Крумовград (141 лв./човек).

От наличните данни от НСИ за региона на Кърджали става видно, че нефинансовите предприятия в област Кърджали са реализирали приходи от дейността в размер на 1 426 млн. лева. Разходите за дейността възлизат на 1 280 млн. лева. По тези показатели също е отбелязан ръст съответно от 11.6% и 8.8% спрямо 2014 година. През 2015 г. 71.3% от предприятията в област Кърджали са приключили с печалба, 14.7% със загуба и 14.0% с нулев резултат. Броят на заетите лица в областта през 2015 г. е 25 785, или с 2.9% повече в сравнение с предходната година. Дълготрайните материални активи на нефинансовите предприятия в област Кърджали в края на 2015 г. възлизат на 644 млн. лева, със 7.9% повече в сравнение с 2014 година. В област Кърджали най-голяма е групата на микропредприятията, с персонал до 9 заети – 4 250 предприятия. Броят на малките предприятия (10 - 49 заети) е 287, а на средните (50 - 249 заети) е 70. Големите предприятия с над 250 заети са 10. В следващата фигура е представена графично дейността на нефинансовите предприятия по групи (според броя на заетите лица) в област Кърджали - брой предприятия, произведена продукция, приходи от дейността и заети лица през 2015 година.

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

Източник: НСИ, ТСБ ЮГ, ОСИ Кърджали

През 2015 г. микропредприятията са 92.1% от всички нефинансови предприятия в област Кърджали. Произведената в тях продукция по текущи цени възлиза на 194 млн. лева, или 19.3% от общия обем за областта, като е отчетен ръст от 10.8% спрямо 2014 година. В микропредприятията работят 31.3% от заетите лица. В малките предприятия е произведена продукция по текущи цени за 242 млн. лева, или с 20.0% повече от 2014 г. и в тях работят 22.4% от общия брой заети лица в областта. Средните предприятия създават 25.4% от произведената продукция и в тях са ангажирани 26.7% от заетите лица. Нетните приходи от продажби, реализирани от средните предприятия през 2015 г. са с 5.6% повече от предходната година. Големите предприятия са произвели продукция за 315 млн. лева, или 31.3% от тази за областта, като е отчетен ръст от 17.2% в сравнение с 2014 година. В тях са реализирани 23.3 на сто от нетните приходи от продажби и работят 19.6% от всички заети лица. Средният брой на заетите лица в големите предприятия е 505. Водещ в икономиката на област Кърджали е сектор „Преработваща промишленост“, който реализира над половината от произведената продукция - 52.2%, следван от сектор

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

„Строителство“ - 19.7% и сектор „Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети“ - 8.3%. Промислените предприятия формират най-голям дял от нетните приходи от продажби - 38.9%, а предприятията от сектори „Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети“ и „Строителство“ - съответно 30.1 и 15.3%. Броят на нефинансовите предприятия е най-голям в общините Кърджали (2 775), Момчилград (462) и Кирково (394), или съответно 60.1% , 10.0% и 8.5% от общия брой в областта. В същите общини е и най-високият относителен дял на заетите лица: Кърджали - 64.8%, Момчилград - 9.8% и Кирково - 6.2%. Най-големи приходи от продажби са реализирали предприятията от общините: Кърджали - 68.8%, Джебел - 9.4% и Момчилград - 8.7% от общите приходи на нефинансовите предприятия в областта.

По отношение на икономическите характеристики на ниво община – за Крумовград са съотносими някои от по-горе описаните характеристики на ниво област. Над 90 % от броя на предприятията в община Крумовград е формиран от микропредприятия, следван от малките са 4,5%, а средните са около 1 %. Най-голям е относителният дял на регистрираните фирми в сектор „Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети“ (близо 50 %), в хотелиерството и ресторантьорство, преработващи и транспортни дейности.

В община Крумовград е развита леката промишленост, която е специализирана в производството на обувни и шивашки изделия. Над 90 % от предприятията са микро (до 9 заети) и са съсредоточени в гр. Крумовград. Материално-техническата база е добра и отговаря на технологичните изисквания. Дейността на фирмите е насочена основно към износ на база поръчки на ишлеме и произвежданата промишлена продукция е под капацитетните им възможности. Предприятията на обувната промишленост, както и на трикотажната промишленост работят основно на ишлеме за чуждестранни фирми.

Представена е и хранително-вкусовата промишленост, като продукцията се реализира предимно на територията на общината – малки производители на хляб, хлебни и месни изделия.

Налице са и предприятия добиващи и обработващи скално-облицовъчни материали, както и предприятия произвеждащи плочи, настилка, облицовка, стъпала, первази и т.н.

Туристическото предлагане на територията на общината не е сериозно застъпено и туризмът формира незначителна част от приходите. Въпреки направените инвестиции през последните години, не се използва в максимална степен потенциала за развитие на селския и екологичния туризъм, поради липсата на средства за създаване на настанителна база и липса на инвеститорски интерес в областта на туристическото предлагане на територията на общината. Наличието на антропогенни и природни ресурси не кореспондира с изградена туристическа инфраструктура и настанителна база, наблюдава се недостиг на квалифициран персонал.

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № В2.9с.10/31.08.2017,. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № B2.9c.10/31.08.2017

Потенциалът за развитие на туризма на територията на общината е свързан предимно със създаване и промоция на екотуристически продукти и културни маршрути. В допълнение на това община Кривовград е богата на природни и биологични забележителности. На територията са обособени редица защитени зони и местности.

Сферата на услугите е представена от търговията. Най-голям брой регистрирани стопански единици са в сектор Търговия.

Като цяло общината се характеризира с малък брой на предприятия във високотехнологичните сектори на икономиката и голям брой на предприятия в нискотехнологичните сектори. Това са показателите за равнището на публични разходи за научно-изследователска дейност, разходи на бизнеса за научно-изследователска дейност, сътрудничество между иновативни МСП, нетехнологични иновации (маркетинг и организационни) и др.

Изводите от направения преглед на икономическото развитие на общината и региона могат да бъдат представени както следва:

- Приносът на община Кривовград към икономиката на областта намалява и се очертава запазване на тази тенденция
- Приходите се дължат основно на търговията и преработващата промишленост, докато строителството и селското стопанство са в застой
- Наблюдава се спад на инвестициите
- Над 90 % от броя на предприятията в община Кривовград е формиран от микропредприятия
- Най-голям брой регистрирани стопански единици са в сектор Търговия
- Налице е добра основа за развитие на лека промишленост и ХВП
- Потенциалът за развитие на туризма на територията на общината е свързан предимно със създаване и промоция на екотуристически продукти и културни маршрути
- Общината се характеризира с малък брой на предприятия във високотехнологичните сектори на икономиката и голям брой на предприятия в нискотехнологичните сектори

С оглед на гореизложените изводи, може да бъде обобщено къде потенциалните социални предприемачи биха могли да инвестира и къде са налице бизнес възможности. За мащабите на Община Кривовград, имайки предвид териториалното разположение, наличния човешки ресурс и възможности за образование, потенциалният социален предприемач трябва да се насочи към разкриване на предприятие, попадащо в обхвата на понятието „микропредприятие“ (средносписъчен брой на персонала, по-малък от 10 души). Като седалище на предприятието се

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № B2.9c.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Кривовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № B2.9c.10/31.08.2017

препоръчва да бъде общинския център, който логистично е свързан добре с останалите общини в областта и са налице повече възможности за колабориране с местното население. Няколко са водещите сектори в Общината – търговията, ресторантьорство и хотелиерство, както и леката промишленост. С оглед на добре развитото селско стопанство е налице потенциал за развитие на екологично производство на хляб, хлебни и месни изделия, които вкл. и да засилят туристическия акцент върху региона. В туристическото развитие на региона също се крие потенциал за социалните предприемачи – създаване на екологични стопанства, зелени училища, ферми и лагер-школи, които имат потенциал, тъй като в последните години все повече е налице търсене за такъв тип занимания на открито и сред природата. Връщането към традиционните производства, интересните обичаи и история би представлява интерес на общностите в развитите и по-големи градове, където подобни възможности за туризъм не са налични. Като цяло в общината са налице ползватели на социални услуги, които имат необходимост да бъдат включени в пазара на труда и съответно да прибавят добавена стойност на развитието на бизнес инициативата.

3.2. Профил на социалното предприятие

Профилът на социалното предприятие трябва да бъде свързан с наличието на социална кауза, наличие на печалба и да не зависи изцяло от външно финансиране. Постигащо целите си, осигурявайки заетост, социалното предприятие трябва да реализира поне част от своята дейност на база идентифицираните местни социални дефицити и проблеми. Профилът на социалния предприемач трябва да съдържа наличие на междуличностни и межкултурни компетенции и умения, активност и организационни умения.

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ

- Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите, Социални инвестиции за растеж и сближаване, включително изпълнение на Европейския социален фонд за периода 2014—2020 г.
- Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Икономическия и социален комитет и Комитета на регионите, Инициатива за социално предприемачество, Създаване на благоприятна среда за насърчаване на социалните предприятия като основни участници в икономиката и социалната иновативност
- Социалните предприятия и социалната икономика. Призив за действия, отправен от експертната група по социално предприемачество към Комисията (GECES). Резюме и препоръки. Октомври 2016 г.
- Кодекс на труда (в сила от 01.01.1987 г.; последно изм. и доп. ДВ. бр.30 от 3 Април 2018г.)
- Търговски закон (в сила от 01.07.1991 г., отразена деноминацията от 05.07.1999 г.; последно изм. ДВ. бр.88 от 23 Октомври 2018г.)
- Закона за защита на конкуренцията (обн. ДВ. бр.102 от 28 Ноември 2008г., последно изм. ДВ. бр.7 от 19 Януари 2018г.)
- Закон за малките и средните предприятия (обн. ДВ. бр.84 от 24 Септември 1999г.; последно изм. ДВ. бр.30 от 3 Април 2018г.)
- Закон за корпоративното подоходно облагане (в сила от 01.01.2007 г.; последно изм. ДВ. бр.15 от 16 Февруари 2018г.)
- Закон за данъците върху доходите на физическите лица (в сила от 01.01.2007 г.; изм. ДВ. бр.15 от 16 Февруари 2018г.)
- Закон за счетоводството (в сила от 01.01.2016 г.; последно доп. ДВ. бр.22 от 13 Март 2018г.)
- Закон за държавните помощи (обн. ДВ. бр.85 от 24 Октомври 2017г.)
- Закон за юридическите лица с нестопанска цел (в сила от 01.01.2001 г.; последно доп. ДВ. бр.27 от 27 Март 2018г.)
- Закон за кооперациите (обн. ДВ. бр.113 от 28 Декември 1999г.; последно изм. ДВ. бр.42 от 22 Май 2018г.)
- Закон за интеграция на хора с увреждания (в сила от 01.01.2005 г.; изм. и доп. ДВ. бр.60 от 20 Юли 2018г.)
- Закон за обществените поръчки (в сила от 15.04.2016 г.; последно доп. ДВ. бр.80 от 28 Септември 2018г.)

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020”, съгласно Договор № В2.9с.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A “Гърция-България 2014-2020”. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: “Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество”, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

- Закон за местните данъци и такси (в сила от 01.01.1998 г.; отразена деноминацията от 05.07.1999 г.; последно изм. ДВ. бр.99 от 12 Декември 2017г.)
- Закон за лечебните заведения (обн. ДВ. бр.62 от 9 Юли 1999г.; отразена деноминацията от 05.07.1999 г.; последно изм. и доп. ДВ. бр.84 от 12 Октомври 2018г.)
- Закон за народната просвета (отразена деноминацията от 05.07.1999 г.; последно доп. ДВ. бр.80 от 16 Октомври 2015г.)
- Закон за висшето образование (Обн. ДВ. бр.112 от 27 Декември 1995г.; последно изм. и доп. ДВ. бр.30 от 3 Април 2018г.)
- Закон за професионалното образование и обучение (обн. ДВ. бр.68 от 30 Юли 1999г., последно изм. ДВ. бр.7 от 19 Януари 2018г.)
- Закон за насърчаване на заетостта (в сила от 01.01.2002 г.; последно изм. ДВ. бр.24 от 16 Март 2018г.)
- Закон за социално подпомагане (отразена деноминацията от 05.07.1999 г.; последно изм. ДВ. бр.17 от 23 Февруари 2018г.)
- Закон за защита от дискриминация (загл. изм. - ДВ, бр. 68 от 2006 г.; в сила от 01.01.2004 г.; последно изм. ДВ. бр.7 от 19 Януари 2018г.)
- Кодекс за социално осигуряване (загл. изм. - ДВ, бр. 67 от 2003 г.; В сила от 01.01.2000 г.; последно доп. ДВ. бр.88 от 23 Октомври 2018г.)
- Закон за пътищата (Обн. ДВ. бр.26 от 29 Март 2000г.; последно изм. и доп. ДВ. бр.80 от 28 Септември 2018г.)
- Закон за предучилищното и училищното образование (в сила от 01.08.2016 г.; последно изм. ДВ. бр.24 от 16 Март 2018г.)
- Закон за висшето образование (Обн. ДВ. бр.112 от 27 Декември 1995г.; последно изм. и доп. ДВ. бр.30 от 3 Април 2018г.)
- Постановление № 90 на Министерския съвет от 2000 г.
- Наредба за ползване на студентските общежития
- Закон за лечебните заведения (отразена деноминацията от 05.07.1999 г.; последно изм. и доп. ДВ. бр.84 от 12 Октомври 2018г.)
- Закон за здравното осигуряване (Отразена деноминацията от 05.07.1999 г.; Обн. ДВ. бр.70 от 19 Юни 1998г.; последно доп. ДВ. бр.40 от 15 Май 2018г.)
- Закон за устройство на територията урежда (в сила от 31.03.2001 г.; последно изм. ДВ. бр.55 от 3 Юли 2018г.)
- Закон за движението по пътищата (в сила от 01.09.1999 г.; отразена деноминацията от 05.07.1999 г.; последно доп. ДВ. бр.62 от 27 Юли 2018г.)
- Закон за физическото възпитание и спорта (обн. ДВ. бр.58 от 9 Юли 1996г.; изм. и доп. ДВ. бр.96 от 1 Декември 2017г.)

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

- Закон за закрила и развитие на културата (обн. ДВ. бр.50 от 1 Юни 1999г.; последно изм. и доп. ДВ. бр.88 от 23 Октомври 2018г.)
- Регламент (ЕС) № 1296/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2013 година относно Програма на Европейския съюз за заетост и социални иновации („EaSI“) и за изменение на Решение № 283/2010/ЕС за създаване на Европейски механизъм за микрофинансиране за трудова заетост и социално приобщаване „Прогрес“
- НСИ
- Национална концепция за социална икономика, 2011
- Дългосрочна стратегия за заетост на хората с увреждания 2011 – 2020 г.
- Доклад за цялостна предварителна оценка на въздействието на законопроект на Министерския съвет на Закон за предприятията на социалната и солидарна икономика
- Законопроект на Министерския съвет на Закон за предприятията на социалната и солидарна икономика
- Национална база данни на МТСП за социалните предприятия в България
- <http://seconomy.mlsp.government.bg>
- Регистър на специализираните предприятия и кооперации на и за хора с увреждания, <http://ahu.mlsp.government.bg/portal/se/>
- Информационна система за управление и наблюдение на средствата от ЕС в България 2020, <http://2020.eufunds.bg>
- Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България, <http://umispublic.government.bg/>
- Портал за обществени консултации, МС, <http://www.strategy.bg>
- Български център за нестопанско право, <http://bcnl.org/>
- <https://www.regionalprofiles.bg/bg/>
- <https://socialenterprise.bg/>
- <https://www.ngobg.info>
- Интернет страници на социални предприятия в България
- Концепция за социално предприемачество и българския опит, научни трудове на Русенския университет - 2011, том 50, серия 5.1
- Социалната и солидарна икономика – демократично сдружаване, взаимопомощ и коопериране. Гл. ас. д-р Ваня Ганева. Катедра „История, философия, социология“ СА „Д. А. Ценов“ – Свищов. Списание „Диалог“, 1, 2017.
- Доклад – социални предприятия в България. Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“
- Анализ на развитието на социалното предприемачество в България, Венелин Терзиев, Николай Ничев, Екатерина Арабска

Interreg

Greece-Bulgaria

ACCESS FOR ALL

European Regional Development Fund

Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“

Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL)

Договор № В2.9с.10/31.08.2017

- Социалните предприятия или за стартирането на бизнес с цел „Добрата кауза“. Сдружение „Център за устойчиво социално развитие“

Настоящият документ е създаден в рамките на Проект: „Интегриран подход за социално включване в българо-гръцкия регион чрез подкрепа за заетост и развитие на социално предприемачество“, (ACCESS FOR ALL) финансиран по Програма за сътрудничество INTERREG V-A „Гърция-България 2014-2020“, съгласно Договор № В2.9с.10/31.08.2017. Проектът е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и от националните фондове на страните, участващи в Програмата за сътрудничество Interreg V-A „Гърция-България 2014-2020“. Съдържанието на документа е изцяло отговорност на Община Крумовград и по никакъв начин не може да бъде възприето, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат“